

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Proměny města Pardubic v běhu 70. let 18. století

Ondřej Zástěra

Diplomová práce

2023

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

Jméno a příjmení: **Bc. Ondřej Zástěra**
Osobní číslo: **H21371**

Téma práce: **Proměny města Pardubic v běhu 70. let 18. století**
Téma práce anglicky: **Transformations of the city of Pardubice during the 70s of the 18th century**
Jazyk práce: **Čeština**

Vedoucí práce: **doc. Mgr. Pavel Marek, Ph.D.**
Ústav historických věd

Zásady pro vypracování:

Tato diplomová práce si klade za cíl vypořádat hospodářské, architektonické, správní a jiné změny města Pardubic v 70. letech 18. století i v kontextu reforem Marie Terezie. Jádrem práce bude porovnání a analýza městských počtů Pardubic z let 1773 a 1777, ze kterých se bude vycházet při vyvozování závěrů zjištěných změn. Nebude chybět ani pojednání o městské samosprávě či městských objektech poddanského města, kde se především práce bude opírat o sekundární literaturu a mapová vyobrazení.

Seznam doporučené literatury:

- Marie Bahenská – Ivo Cerman a kol., *Habsburkové: 1740-1918: vznikání občanské společnosti*, Praha 2016.
- Štěpán Bartoš – Jiří Kotyk, *Pardubice dříve a nyní*, Pardubice 1993.
- Pavel Bělina, *Česká města v 18. století a osvoicenské reformy*, Praha 1985.
- Pavel Bělina, *České země a habsburský absolutismus ve druhé polovině 18. a na počátku 19. století*, Praha 1993.
- Pavel Bělina – Jiří Kaše a kol., *Velké dějiny zemí Koruny české X., 1740-1792*, Praha 2001.
- Václav Bůžek – Josef Grulich a kol., *Společnost českých zemí v raném novověku: struktury, identity, konflikty*, Praha 2010.
- Marek Ďurčanský, *Česká města a jejich správa za třicetileté války: zemský a lokální kontext*, Praha 2013.
- Martin Elbel, *Město a klášter: františkánský konvent v raně novověké Olomouci*, Praha 2017.
- Pavel Himl, *Pozorovat, popsat, stvořit: osvoicenská policie a moderní stát 1770-1820*, Praha 2019.
- Gustav Hofmann, *Metrologická příručka pro Čechy, Moravu a Slezsko do zavedení metrické soustavy*, Plzeň 1984.
- Zdeněk Jindra – Ivan Jakubec, *Hospodářský vzestup českých zemí od poloviny 18. století do konce monarchie*, Praha 2015.
- Marie Koldinská – Ivo Cerman a kol., *Základní problémy studia raného novověku*, Praha 2013.
- Irena Korbelařová – Milan Šmerda a kol., *Slezská společnost v období pozdního baroka a nástupu osvoicenství (na příkladu Těšínska)*, Opava 2002.
- Václav Ledvinka – Kateřina Jišová, *Města a šlechta ve středověku a raném novověku*, Ústí nad Labem 2016.
- Karel Malý – Pavla Slavičková, *Práva městská Království českého: edice s komentářem*, Praha 2013.
- Jaroslav Miller, *Uzavřená společnost a její nepřítel. Město středovýchodní Evropy (1500-1700)*, Praha 2006.
- Josef Sakař, *Dějiny Pardubic nad Labem, I-V*, Pardubice 1920-1935.
- Robert Šimůnek, *Obraz šlechtického panství v Čechách 1500 – 1750*, Praha 2018.

Jiří Štaif, *Modernizace na pokračování: společnost v českých zemích (1770-1918)*, Praha 2020.

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

© IS/STAG, Portál – Podklad kvalifikační práce , st57821, 5. června 2023 18:50

Prohlášení autora:

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 23.5.2023

Ondřej Zástěra

Poděkování

Děkuji panu doc. Mgr. Pavlu Markovi, Ph.D. za vzorné vedení diplomové práce. Dále také panu PhDr. Františku Šebkovi.

Anotace:

Diplomová práce se věnuje hospodaření města Pardubic v 70. letech 18. století, a to na základě městských počtů z let 1773 a 1777. Úvodní část pojednává stručně o historickém vývoji Pardubic do námi sledovaného období. Druhá část popisuje stav města na konci vlády Marie Terezie. Třetí část tkví v přiblížení městských elit poddanského města Pardubic. Nakonec hlavní jádro práce představuje důsledná analýza, rozbor rozdílů a trendy hospodaření města Pardubic v 70. letech 18. století.

Klíčová slova:

Pardubice, knihy městských počtů, 1773, 1777, hospodaření, městská správa

Annotation:

The diploma thesis introduces us to the management of the town of Pardubice in the 1770s in the framework of town ledgers from 1773 and 1777. The introductory part briefly discusses the historical development of Pardubice up to the period under review. The second part describes the state of Pardubice at the end of Maria Theresa's reign. The third part lies in the approach of the urban elites of the vassal city of Pardubice. Finally, the main core of the work consists of analysis, analysis of differences and economic trends of the city of Pardubice in the 1770s.

Key words:

Pardubice, town ledgers, year 1773, year 1777, economy, city administration

Obsah

Úvod.....	9
1. Stručná historie Pardubic do 70. let 18. století.....	13
2. Stav Pardubic v 70. letech 18. století.....	17
2.1 Rozdělení Pardubic, počet domů a obyvatel a porovnání s ostatními poddanskými městy.....	18
2.2 Pardubický zámek.....	21
2.3 Město v hradbách.....	22
2.4 Zelené předměstí.....	30
2.5 Bílé předměstí.....	35
2.6 Lesy a rybníky.....	39
2.7 Jarmarky a trhy	41
2.8 Řemeslná výroba a cechy.....	43
3. Městské elity komorního města Pardubic v 70. letech 18. století.....	49
3.1 Církevní elity města.....	51
3.2 Světské elity města.....	52
4. Hospodaření města Pardubic v 70. letech 18. století na příkladu let 1773 a 1777.....	61
4.1 Výsledek hospodaření města Pardubic za rok 1773 a 1777.....	63
4.2 Rozdíly v hospodaření města Pardubic v 70. letech 18. století a jejich analýza.....	73
4.3 Souhrn trendů a klíčových aspektů hospodaření města Pardubic v 70. letech 18. století.....	101

Závěr.....	104
Resumé.....	106
Seznam pramenů a literatury.....	107
Seznam tabulek.....	109
Seznam obrazových příloh.....	110
Edice městského počtu Pardubic za rok 1773	111
Edice městského počtu Pardubic za rok 1777	175

Úvod

Diplomová práce navazuje na mou předešlou bakalářskou práci s názvem „*Hospodaření města Pardubic za rok 1773*“, která se odvíjela od pramene městského počtu Pardubic 1773 a sledovala čistě hospodaření za již zmíněný rok. Tato práce se zaměřuje na širší kontext změn především v rámci hospodaření, nýbrž také změn v podobě samotného města Pardubic a samotné městské elity v období sedmdesátých let 18. století. K sepsání tohoto díla nám poslouží mimo městský počet pro rok 1773 i počet města Pardubic za rok 1777. Díky porovnání a analýze těchto dvou pramenů můžeme získat představu o případných změnách, vývoji či trendech městského hospodaření.

Nově zmíněný pramen městského počtu Pardubic za rok 1777 je stejně jako edice městského počtu za rok 1773 neočíslována a skládá se celkem z 68 stránek. V podobě literatury bude hlavní kostra práce spočívat především v celkem pětisvazkové knize *Dějiny Pardubic nad Labem*¹ od Josefa Sakaře. Jde zatím o nepřekonatelnou práci, co se týče rozsahu o dějinách Pardubic. Musíme mít na paměti, že toto pětisvazkové dílo vznikalo v období První československé republiky, a tudíž pohledy na dílčí problematické otázky mohou být zastaralé a současnými historiky tyto pohledy vyvrácené. Pro vyvážení současnou literaturou to bude kniha *Toulky historií Pardubic*² od Františka Šebka v rámci pojednání o historickém vývoji a stavu Pardubic. I když tato práce je svým způsobem populárního rázu, pan doktor František Šebek jako současný odborník na dějiny Pardubic prokázal v tomto díle svou brilantní znalost a mimo jiné i přínos v oblasti zodpovězení otázek na problematiku týkající se místních názvů, světských i sakrálních staveb a mnoho dalších. Pro správné záležitosti se diplomová práce bude také opírat o dílo *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*,³ který je dílem autorského kolektivu pod vedením Zdeňky Hledíkové. Pro bližší zobrazení a popis stavu města nám poslouží obrazové přílohy především ze stabilního katastru z první poloviny devatenáctého století. Bude to hlavní obrazový pramen této práce. Mimo to se ještě v díle objeví mapová vyobrazení se symboly, které budou popisovat různé lokace například ve městě v hradbách či u zobrazení stavu pronajatých domů městskou elitou.

¹ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem I-V.*, Pardubice 1920-1935.

² František ŠEBEK, *Toulky historií Pardubic I. Díl*, Pardubice 2016, 187 s.

³ Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK a kol., *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*, Praha 2005, 568 s.

První kapitola přináší pojednání o stručném historickém vývoji města Pardubic od prvopočátků po námi sledované období. Budou v ní zmíněny hlavní a důležité mezníky, které formovaly samotné město do podoby sedmdesátých let 18. století. Osmnácté století je rozebráno více do hloubky. Nechybí zmínky o návštěvách panovníků, dále také o nejvýznamnějších stavebních počinech tohoto období jako byla jezdecká kasárna, kostelíček Sedmibolestné Matky Boží a vnitřní přestavbě radnice. Nebudou chybět ani zmínky o dvou významných válečných konfliktech jako byly Slezské války a Sedmiletá válka. Reformy Marie Terezie či obří hladomor v českých zemích v letech 1770 až 1771 nás budou mimo jiné doprovázet v našem bádání hospodaření města Pardubic. Bude se tedy jednat o vstupní důležitou kapitolu pro vytvoření si kontextuálního a faktografického přehledu o městě Pardubice.

Druhá kapitola se zabývá stavem Pardubic v sedmdesátých letech 18. století. Nejprve je zde nastíněn vývoj počtu městských domů a obyvatel města s následnou tabulkou pro lepší přehlednost. Dále bude město Pardubice pomocí obrazové přílohy rozděleno na čtyři části (samotný zámek a jeho okolí, město v hradbách, Zelené předměstí a Bílé předměstí). Jednotlivé části města jsou přiblíženy v rámci jednotlivých částí počínaje disponujícím městským opevněním, jednotlivými významnými světskými i sakrálními lokalitami. Postupně se dostaneme k ulicím města v hradbách a v obou předměstích. Samozřejmě nebudou opět chybět obrazové přílohy ze stabilního katastru. K pojednání o městě v hradbách je dále zakomponována mapa zobrazující městské domy, které byly ve vlastnictví nejrůznějších představitelů elit města Pardubice. Závěr této části se zabývá lesy, trhy a cechy. Hlavní pozornost z těchto tří podtémat je věnována právě cechům. Nejprve bude nastíněn stručný vývoj cechů do námi sledovaného období, poté budou zpřístupněny všechny cechy i s počtem lidí v nich a chybět ani nebudou řemesla, která do žádného cechu nenáležela.

Třetí kapitola věnuje pozornost městským elitám. Nejprve je v této práci nastíněno, kdo se tématem městských elit zabýval či věnuje a poté následuje stručný popis, kdo vlastně k městským elitám náležel. Musíme si uvědomit, že nešlo pouze o konšely, rychtáře a obecně elitu, která pracovala na radnici. Byla zde samozřejmě i elita velkostatku Pardubice sídlící a vykonávající činnost přímo na zámku. Jednotliví představitelé těchto elit počínaje městskými radními a konče děkanem či kvardiánem budou představeni stručným popisem, co taková funkce měla v náplni práce a v čem byla tou elitou ve významném postavení. Konkrétní příslušníci té dané funkce budou přiblíženi pomocí jednoduchých medailonků s popisem svého domu, který vlastnili. Zmíním se i o jejich manželkách. Údaje především

o městských elitách budou vycházet ze samotného pramene městského počtu Pardubic za rok 1773 a 1777, dále také od Josefa Sakaře z pětidílné knihy *Dějiny Pardubic nad Labem*.

Čtvrtá kapitola neboli samotné jádro diplomové práce se zabývá analýzou a bilancí městského hospodaření za rok 1777 a následným porovnáním s rokem 1773. Formou textové analýzy, u některých položek tabulkou, a hlavně grafy poukazujeme na vývoj jednotlivých položek v námi sledovaném období. V případě velkých výkyvů přiblížíme, co mělo vliv na rapidní změnu v početních položkách. Na závěr nebude chybět souhrnná tabulka položek v rámci obou let (1773 a 1777), které budou seřazeny u výdajů od nejvíce po nejméně nákladné a u příjmů od nejvíce výdělečné směrem dolů.

Na konci diplomové práce budou v rámci přílohy přiloženy edice in extenso městského počtu Pardubic za rok 1773 a v zápětí nově publikovaná pro rok 1777. Publikované městské počty mohou posloužit pro další badatele pro vysoce cenný kulturně-historický potenciál pramene. Jak jsem již podotknul, edice městského počtu Pardubic za rok 1773 se nachází v mé bakalářské práci „Hospodaření města Pardubic za rok 1773“, kde tvoří hlavní jádro práce. Jedná se o transliteraci textu pramene. Viz o konkrétní charakteristice edice městského počtu v přiloženém souboru.

V této diplomové práci se budou objevovat dvě metody či historické přístupy. Za prvé to bude metoda komparace. Ta je použita pro srovnání dvou městských počtů za rok 1773 a 1777 a z toho následně se budou vyvozovat určité změny ve sledovaném období či případně potvrzovat neměnné a zaseté trendy námi sledovaného období. Druhá metoda, která se objeví v této práci, je historická statistika, neboť ta bude mít zásadní vliv. Poukáže na početní a procentuální vývoj hospodaření města Pardubice v sedmdesátých letech 18. století.

Celkově tato diplomová práce bude klást otázky, jaký byl stav komorního města Pardubic během závěru vlády Marie Terezie, jak se město vyvíjelo hospodářsky po odeznění hladomoru v letech 1770-1771, v čem Pardubice v hospodaření rostly a naopak, které položky tlačily město finančně ke dnu. V obecné rovině si tedy můžeme na konci této práce říci, jestli bylo období mezi léty 1773 až 1777 přínosné či nikoliv. Bude zajímavé pozorovat v průběhu práce všechny tyto položené cíle a otázky. Na pokus o zodpovězení všech těchto otázek se bude vycházet již ze zmíněných početních knih města Pardubice z let 1773 a 1777, dále pak ze sekundární literatury.

Toto období v příkladu města Pardubic je velmi málo probádané. Více prozkoumané je století 16. a 17. Tomuto tématu se již věnovala například Nela Morchová ve své diplomové práci s názvem „*Hospodaření města Pardubic po skončení třicetileté války*“, ⁴ kde pojednává o vlivu třicetileté války na hospodaření města a porovnává období před a po konfliktu. Dále tu máme bakalářskou práci od Adama Hověžáka „*Hospodaření města Pardubic v roce 1684*“, jenž nám poskytuje pohled na jeden rok hospodaření s širším středoevropským kontextem.⁵

⁴ Nela MORCHOVÁ, *Regestář a analýza městského počtu města Pardubice z roku 1636*, Pardubice 2015. Bakalářská práce, Univerzita Pardubice, 99 s.

⁵ Adam HOVĚŽÁK, *Hospodaření města Pardubic v roce 1684*, Bakalářská práce, Pardubice 2018, 108 s.

1. Stručná historie Pardubic do 70. let 18. století

Město Pardubice leží ve východních Čechách v oblasti Východolabské tabule deset kilometrů severně od Chrudimi a přibližně sto kilometrů východně od hlavního města Prahy. Vlívají se zde řeky Chrudimka a Loučná do Labe.⁶ Samotné Pardubice se rozkládají ve vysoce úrodné a nížinaté oblasti, kde se řeka Labe stáčí z jižního směru na západ. Jedinou dominantou v okolní krajině je Kunětická hora, která se skládá z čedičové horniny a její výška činí 295 metrů nad mořem.⁷

Osídlení východního Polabí je velmi staré, již od střední doby kamenné máme doloženo nejstarší ale ne kontinuální osídlení, poté keltské osídlení kmenem Bójů, které vystřídaly germánské kmeny Markomanů, a nakonec se zde usídlili nově příchozí Slované.⁸ Dle dostupných databází víme, že oblast celých východních Čech včetně Pardubic je geneticky dominantně slovanská.⁹

První zmínky o městě Pardubice máme obsažené v písemném záznamu z roku 1295.¹⁰ Ve 14. století máme doloženého prvního pána pardubického sídliště Pātu z Pardubic z rodu Ronoviců. V roce 1340 byla osada povýšena na město zásluhou Arnošta z Pardubic. Ten se mimo jiné zasloužil o výstavbu kostela Panny Marie v padesátých letech 14. století. Do husitských válek se zde vystřídali Smil, Vilém Flaška a Hanuš z Milheimu.¹¹

V roce 1363 se král Karel IV. zastavil v Pardubicích. Bylo to při příležitosti zapsání vdovského věna tří královských měst ve východních Čechách a v rámci své cesty se panovník objevil i právě zde.¹² Od dvacátých let 15. století se setkáváme v Pardubicích s pány z Kunštátu, ale za nedlouho je vystřídali v roce 1428 páni z Ronova a Mitrova. Mezi léty 1434 až 1436 byly Pardubice prodány Diviši Bořkovi z Miletínka. Ve druhé polovině začaly Pardubice s okolním panstvím upadat do dluhů, a tak v roce 1491 koupil panství Vilém z Pernštejna.¹³ Během vlády Pernštejnů nad Pardubicemi (Vilém, Vojtěch, Jaroslav a Jan z Pernštejna) došlo k mohutným budovatelským aktivitám. Jen za Viléma z Pernštejna došlo k výstavbě rybníční soustavy na Pardubicku, k postavení dřevěného

⁶ <https://mapy.cz/turisticka?x=16.2976000&y=50.0003000&z=11>

⁷ František ŠEBEK, *Dějiny Pardubic I.*, Pardubice 1990, s. 11.

⁸ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl I.* část 1., Pardubice 1920, str. 7-11.

⁹ <https://www.genebaze.cz/cgi-bin/yhdh.cgi?lang=cz&n=cz#7/49.756/17.055/>

¹⁰ František ŠEBEK, *Toulky historií Pardubic I. kniha*, Pardubice 2016, s. 9.

¹¹ Ondřej ZÁSTĚRA, *Hospodaření města Pardubic za rok 1773*, Univerzita Pardubice 2021, s. 10.

¹² František ŠEBEK, *Toulky historií Pardubic I. kniha*, Pardubice 2016, s. 24-26.

¹³ Tamtéž, s. 33-35.

mostu přes řeku Labe, stavěl infrastrukturu potřebnou k umožnění efektivnějšího přísunu stavebního materiálu, nechal vystavět opevnění, došlo k přestavbě hradu na zámek. Budovaly se kamenné domy, mlýny a obecně Pardubice začínaly populačně rozkvétat.¹⁴ Přestavby domů souvisely především s dvěma velkými požáry z let 1507 a 1538. Za Viléma z Pernštejna mimo jiné přišel do Pardubic řád minoritů někdy na počátku 16. století.¹⁵ Za Jana z Pernštejna se začala projevovat první neblahá finanční situace. Pernštejnové v dluzích prodali roku 1560 Pardubice králi Ferdinandovi I., který jej předal arciknížeti Maxmiliánovi.¹⁶

Od roku 1560 se Pardubice tímto aktem staly komorním městem. V předbělohorské éře Pardubice ekonomicky prosperovaly. Tohle vše zarazila následně třicetiletá válka (1618-1648). Kritickými body pro město za třicetileté války byly léta 1639 a 1645, kdy Pardubice nechaly zničit pardubická předměstí před švédským vojskem, aby mohli následně materiál použít k opevňovacím pracím. V následujícím průběhu konfliktu shořela většina města včetně vsí na pardubickém panství a obyvatelé města, než se opravila předměstí, museli žít za hradbami.¹⁷ V roce 1680 navštívil Pardubice císař Leopold I. Stalo se tak v roce, kdy proběhla v českých zemích morová epidemie a panovník se ubral z Prahy na východ přes Brandýs nad Labem až do Pardubic.¹⁸

V roce 1710 byl v Pardubicích postaven kostelík Sedmibolestné Panny Marie.¹⁹ V tomto roce mimo jiné zasáhl české země včetně Pardubic mor, avšak není zřejmé, kolik obětí měl za následek.²⁰ Roku 1723 navštívil Pardubice habsburský panovník Karel VI.²¹ Na přelomu 17. a 18. století, vzniklo latinské gymnázium, kdy pardubická obec žádala o vytvoření čtyř tříd s výukou latiny pro místní a žáky z okolí.²² Žádost byla potvrzena roku 1728, na které měl největší zásluhu pardubický děkan Adam Augustin Synecius a pardubský primátor Václav Fiedler. Vzniklo tak pardubické latinské gymnázium. Výuku na gymnáziu převzal řád minoritů v českém i německém jazyce včetně latiny. Oficiálně začala výuka na tomto gymnáziu 15. listopadu 1728 čtyři dny po schválení smlouvy od Královské komory. Roku 1730 byla smlouva definitivně potvrzena natrvalo. Provázanost gymnázia s klášteřem řádu minoritů byla jasně patrná v rámci vyučování a při řešení

¹⁴ Tamtéž, s. 43-46.

¹⁵ Tamtéž, s. 47-54.

¹⁶ Tamtéž, s. 58-59.

¹⁷ Tamtéž, s. 61-63.

¹⁸ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 1. část 2.*, Pardubice 1923, str. 143.

¹⁹ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 1.*, Pardubice 1928, s. 94-97.

²⁰ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 1. část 2.*, s. 148.

²¹ Tamtéž, s. 148.

²² Zdeněk VAVŘÍK, *Pardubice*, Pardubice 1940, s. 86.

důležitých otázek kolem gymnázia. Samotné latinské gymnázium při minoritském klášteře nebylo v průběhu 18. století dostavěno.²³ V roce 1732 opětovně zavítal císař Karel VI. do Pardubic. První půle třicátých let osmnáctého století se nesla v duchu vyjednávání o zrušení některých panských podniků jako tříselny, papírny a vinopalny. Poslední zmíněná byla nakonec roku 1735 zrušena. V této etapě se nepřímo Pardubic týkaly dva válečné konflikty. Jednalo se o konflikt dvou stran v boji o polský trůn v letech 1733 až 1735 a především další vojnu s Osmanskou říší mezi léty 1737 a 1739.²⁴ Za panování Marie Terezie postihly Pardubice dva válečné konflikty. První válečný konflikt neboli slezské války (1740-1742 a 1744-1745) měly další zničující dopad na město. Tentokrát armády Prusů a Habsburků procházející přes oblast Pardubicka, jež napáchaly obrovské škody na majetku, životech a okolní krajině.²⁵ Škody po slezských válkách byly odhadovány pro Pardubice na 376 390 zlatých. V letech 1753 až 1765 proběhl další masivní konflikt „*Sedmiletá válka*“.²⁶ Pardubice se staly během tohoto konfliktu spíše útočištěm císařských vojsk a mimo jiné jako sklad materiálu pro vojenské účely.²⁷ Během války v roce 1761 navštívila Marie Terezie s manželem Františkem I. Pardubice.²⁸ V roce 1747 byla Pardubicím snížena kontribuce.²⁹ V roce 1751 vypukl požár, který poničil část jižní strany náměstí.

Roku 1760 se konšelé přesunuli do nové radnice uprostřed severní strany rynku. Dům, ve kterém se nacházela hospoda „U Bílého beránka“ koupilo město od mydláře Karla Máje za 1 900 zlatých. Nová radnice byla propojena s městským pivovarem.³⁰ V sousední Chrudimi v roce 1765 vznikl mimo jiné kriminální soud, který se samozřejmě dotýkal i Pardubic, neboť zde bylo zrušeno hrdelní soudnictví spolu s katem. Od padesátých let 18. století se začalo s efektivnějším sčítáním lidí a v roce 1771 se setkáváme ve městě s prvním očíslováním nemovitostí. Tato reforma umožnila z hlediska policejní správy účinněji dohlížet nad daným prostorem ve městě a tím i lépe jej řídit a spravovat.³¹ V námi sledovaném období přišla náhlá změna v oblasti školství, na které měli zásadní význam dvě osobnosti – Ferdinand Kindermann a Johann Ignác Felbiger. Nicméně tyto reformy

²³ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 3. část 2.*, Pardubice 1927, s. 149-152.

²⁴ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 1. část 2.*, Pardubice 1923, s. 152.

²⁵ Zdeněk VAVŘÍK, *Pardubice*, s. 35-36.

²⁶ Tamtéž, s. 153-167.

²⁷ Tamtéž, s. 165.

²⁸ Tamtéž, s. 163-167.

²⁹ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 1. část 2.*, s. 162.

³⁰ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, Pardubice 1924, s. 11.

³¹ Pavel HIML, *Pozorovat, popsat, stvořit: osvicenská policie a moderní stát 1770-1820*, Praha 2019, s. 175.

měly spíše nahrát do vítku v oblasti školství německému jazyku na úkor češtiny.³² V roce 1777 bylo zrušeno latinské gymnázium, a naopak v roce 1774 byla založena v Pardubicích normální škola.³³ V kontextu reform Marie Terezie se v roce 1777 zmenšil stav latinských gymnázií z počtu 42 na 23 v případě českých zemí.³⁴ V roce 1776 vznikla jezdecká kasárna na jižní a západní straně po zbořených hradbách.³⁵ Za zmínku zajisté stojí velký hladomor v českých zemích v letech 1771 až 1772. Příčina tkvěla ve špatném počasí a velkém vývozu obilnin do ciziny. Nezbytné potraviny se dovážely až z Uher a obyvatelé města museli požívat vše, co bylo k mání včetně neobvyklých přírodních zdrojů z okolních lesů.³⁶

³² Pavel BĚLINA, *České země a habsburský absolutismus ve druhé polovině 18. století a na počátku 19. století*, Praha 1993, s. 33-34.

³³ Tamtéž, s. 167-169.

³⁴ Pavel BĚLINA – Jiří KAŠE a kol., *Velké dějiny země Koruny české sv. 10. (1740-1792)*, Praha 2001, s. 79.

³⁵ František ŠEBEK, *Toulky historií Pardubic*, Pardubice 2016, s. 160.

³⁶ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 1. část 2.*, s. 169-171.

2. Stav Pardubic v 70. letech 18. století

Je zapotřebí se v kontextu českých zemí 70. let 18. století podívat na pár dalších poddanských měst a zhodnotit, zdali Pardubice měly stejný vývoj či nikoliv.

Města, která se s Pardubicemi budou náhledově porovnávat jsou Český Krumlov, Pelhřimov, Jindřichův Hradec, Teplice a Náchod. Stejně jako v Pardubicích, tak i v Českém Krumlově se setkáváme v druhé polovině 18. století s barokními přestavbami. Kaple sv. Jiří se dočkala v roce 1747 barokní obnovy. Od roku 1768 se přestavoval Zlatý sál, jehož podoba zůstala dodnes. Ve druhé polovině 70. let 18. století byla dostavěna malá věž jako východní součást Horního hradu. Následovaly další drobné změny v duchu baroka.³⁷ Po roce 1750 se v Českém Krumlově setkáváme kromě barokních přestaveb s venkovními pracemi na světských stavbách. V roce 1749 to byla přestavba Jeleního sálu. Další přestavba se týkala „plášťového“ mostu v létě roku 1764 pod taktovkou mistra zednického řemesla Jana Jobsta. Závěr 60. let 18. století byl obzvláště bohatý na stavební činnost města. Šlo o různé chodby a mosty v areálu Horního hradu a jeho okolí.³⁸ V námi sledovaném období se dílčích změn dočkala i panská zahrada zbudovaná na barokních základech na příkladu nově vzniklé kaskádovité fontány s množstvím bohatě zdobených barokních soch.³⁹ Je patrné, že nejenom Pardubice, ale i Český Krumlov se v 60. a 70. letech potýkal s bohatou stavební činností v duchu baroka.

Jindřichův Hradec jako další poddanské město českých zemí se v roce 1773 dostalo do situace, kdy byl ve městě zrušen jezuitský řád společně s fungujícím latinským gymnáziem⁴⁰ – paralelně v Pardubicích tomu bylo o rok později. V sedmdesátých letech 18. století došlo k přestavbě jindřichohradeckého zámku, který zasáhl v roce 1773 velký požár.⁴¹ V 60. letech 18. století byl na náměstí postaven barokní sloup Nanebevzetí Panny Marie.⁴² Jindřichův Hradec se stal městem s podobným vývojem jako Pardubice v námi sledovaném období.

Město Pelhřimov další na seznamu komparace s Pardubicemi prošlo v roce 1766 mohutným požárem, který měl za následek zničení vnitřní části města a poté rozsáhlé

³⁷ Martin GAŽI – Petr PAVELEC a kol., *Český Krumlov: od rezidenčního města k památce světového kulturního dědictví*, České Budějovice 2010, s. 100.

³⁸ Martin GAŽI a kol., *Český Krumlov*, s. 214-216.

³⁹ Tamtéž, s. 250.

⁴⁰ Luděk JIRÁSKO, *Jindřichův Hradec*, Praha 2007, s. 12.

⁴¹ Luděk JIRÁSKO, *Jindřichův Hradec*, s. 22.

⁴² Tamtéž, s. 29.

opravy v duchu baroka.⁴³Tento požár se stal impulsem pro následující desetiletí v rámci rozsáhlých oprav. Tato katastrofa postihla více jak 100 městských domů, mnoho zemědělských zařízení, kostel sv. Bartoloměje, chudobinec, špitál, solnici, radnici a další infrastrukturu.⁴⁴V letech 1770 až 1772 postihla Pelhřimov neúroda, která měla za následek, že město v roce 1771 nakoupilo obilniny k výrobě chleba v hodnotě 3 000 zlatých.⁴⁵Velký stavební ruch byl v námi sledovaném období spojen s městem Teplice, jež vlastnili knížata Clary-Aldringenští. Šlo především o přestavbu zámeckého sídla započatou roku 1751, výstavbu nové stromové aleje v roce 1771 či úpravu tzv. „Hadích lázní“ v létě 1773, kterou zasponzoroval vyslanec francouzského království na dvoře Habsburků princ Rohan.⁴⁶Poddanské město Náchod zažilo v letech 1751 a 1753 mohutné požáry. Ten druhý z roku 1753 zničil celou radnici s několika okolními domy v rynku. Celé následující období se neslo v duchu oprav.⁴⁷

Po komparativním zjištění s některými dalšími poddanskými městy jako Českým Krumlovem, Jindřichovým Hradcem, Pelhřimovem, Teplicemi a Náchodem je zřejmé, že Pardubice neprováděly tak rozsáhlou stavební činnost ať už z důvodu barokních přestaveb či oprav jako u již zmiňovaných měst. Musíme mít na paměti, že Pardubice byly komorním poddanským městem. Pardubice však v námi sledovaném období neexpandovaly tolik, jako v předešlých dvou staletích, kdy v rámci Habsburského soustátí plnily jako rezidenční město věhlasně reprezentativní funkci.⁴⁸

2.1 Rozdělení Pardubic, počet domů a obyvatel a porovnání s ostatními poddanskými městy

Za éry Pernštejnů mělo město mimo zámek odhadem 163 městských domů s dvorci na obou předměstích s přibližným počtem 1 400 lidí. Do třicetileté války se počet domů zvýšil na 255 s přibližně 2 500 obyvateli. Je jasné, že po tomto konfliktu počet domů a lidí rapidně poklesl.⁴⁹Za rok 1651 tu máme dochovaný důležitý pramen „*Soupis poddaných dle víry*“, který na příkladu Pardubic poukazyval na počet 870 obyvatel.⁵⁰ Na počátku zde sledovaného období v roce 1771 mělo město Pardubice celkově 338 domů s 2 438

⁴³ Miroslava KVÁŠOVÁ, *Pelhřimov*, Praha 2008, s. 9.

⁴⁴ Miroslava KVÁŠOVÁ, *Pelhřimov*, s. 34.

⁴⁵ Zdeněk MARTÍNEK – Petr HEJHAL a kol., *Pelhřimov*, Praha 2014, s. 268.

⁴⁶ Jan KILIÁN – Viktor KELLER a kol., *Teplice*, Praha 2015, s. 169.

⁴⁷ Lydia BAŠTECKÁ – Jaroslav ČÁP a kol., *Náchod*, Praha 2004, s. 128.

⁴⁸ Jaroslav MILLER, *Uzavřená společnost a její nepřítel: město středovýchodní Evropy (1500-1700)*, Praha 2006, s. 37.

⁴⁹ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 2.*, s. 161.

⁵⁰ František ŠEBEK, *Toulky historií Pardubic I. díl*, s. 101.

obyvateli. Rozvíjelo se mimo jiné především Bílé předměstí. Během šesti let se zvýšil počet domů o 15 tedy na číslo 353 a obyvatel bylo už 2 555. Stoupající tendence pokračovala i nadále.⁵¹ V areálu pardubického zámku se v námi sledovaném období nacházelo devět budov, ve městě v hradbách stálo celkem 120 městských domů s počtem 1 080 měšťanů. V případě Zeleného předměstí tu máme konkrétně čtyři vrchnostenská stavení a k tomu 88 obytných domů s počtem 856 obyvatel. V Bílém předměstí leželo celkem 15 panských stavení a 102 obytných domů s populací čítající 619 osob. Zelené předměstí bylo daleko méně zastavěné než to Bílé, avšak čítalo více obyvatel.⁵² Pro porovnání město Jindřichův Hradec mělo v roce 1774 celkem 592 domů to je více, nežli měly Pardubice.⁵³

Tabulka č. 1 – vývoj počtu městských domů a obyvatel Pardubic

období	Počet domů	Počet obyvatel
Vláda Pernštejnů	220	Odhadem 1 400
Na počátku 17. století	255	Odhadem 2 500
Rok 1771	338	Odhadem 2 438
Rok 1777	353	Odhadem 2 555

Tabulka č. 2 – porovnání počtu domů Pardubic s vybranými poddanskými městy na příkladu roku 1757

město	Počet domů
Litomyšl	360
Hořice	264
Pardubice	238
Jičín	238
Třebechovice pod Orebem	224
Chotěboř	224

⁵¹ Tamtéž, s. 162.

⁵² Tamtéž, s. 162.

⁵³ Luděk JIRÁSKO, *Jindřichův Hradec*, s. 33.

Turnov	219
Náchod	217
Skuteč	211
Přelouč	193
Chlumeck nad Cidlinou	162
Česká Třebová	144
Ústí nad Orlicí	132
Heřmanův Městec	110
Choceň	106 ⁵⁴

V kontextu poddanských měst oblasti severovýchodních a východních Čech je patrné, že Pardubice patřily podle počtu domů k největším v období po polovině 18. století. Musíme mít na paměti, že od roku 1757 do námi sledovaného období se počet domů se ještě prudce navýšil. Nicméně není jisté zda-li souměrně s ostatními poddanskými městy.

Tabulka č. 3 – porovnání počtu domů Pardubic s vybranými královskými městy východních Čech roku 1757⁵⁵

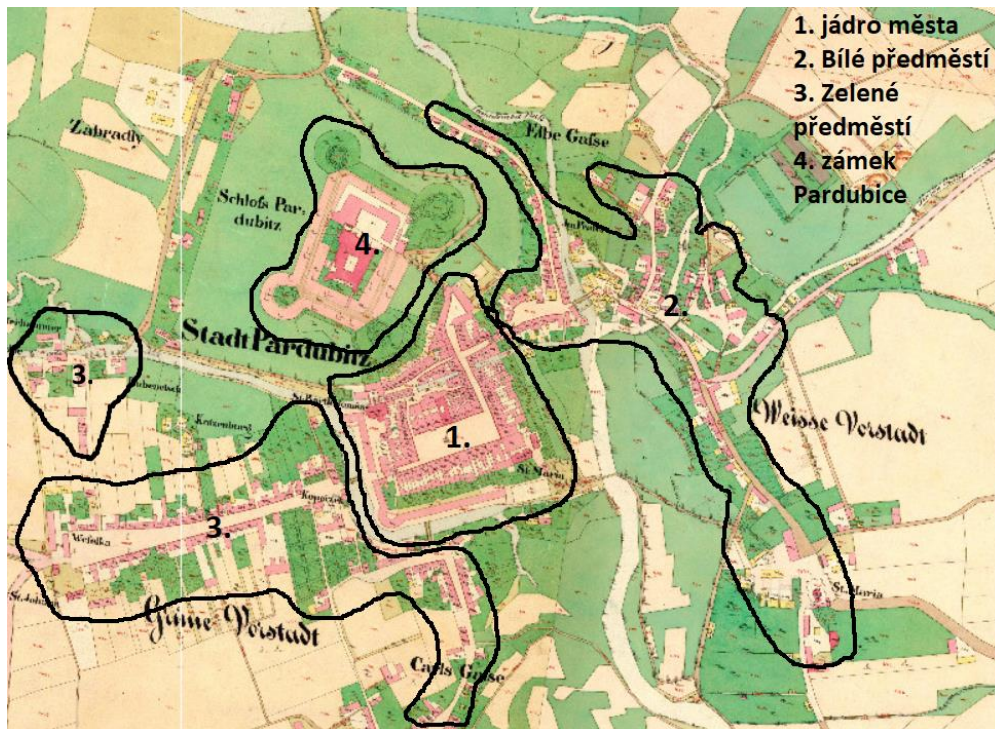
město	počet domů
Pardubice	238
Chrudim	371
Vysoké Mýto	367
Polička	281

S nejvýznamnějšími východočeskými královskými městy, se Pardubice v počtu domů nemohly měřit.

Obr. č. 1 – rozdělení komorního města Pardubice na jednotlivé části (indikační skice)

⁵⁴ Otto PLACHT, *Lidnatost a společenská skladba českého státu v 16. – 18. století*, Praha 1957, s. 161-164.

⁵⁵ Otto PLACHT, *Lidnatost*, s. 160.

Musíme si uvědomit, že k Pardubicím patřily i polnosti, louky a lesy. Dle josefínského katastru z roku 1787 disponovaly Pardubice zhruba 910 hektary polí, 334 hektary luk a 274 hektary lesů. Na polích se převážně pěstovalo žito a oves a dále poté pšenice s ječmenem. Pardubské louky bývaly velmi mokřinaté především v blízkosti vodních toků včetně Labe. U lesních porostů v okolí Pardubic převažoval olšový porost doplněný o buky a borovice.⁵⁶

2.2 Pardubický zámek

Byl vybudován pravděpodobně na místě, kde již od dob středověku stála pardubická tvrz. Od devadesátých let 15. století začali Pernštejnové a to hlavně Vilém z Pernštejna s rozsáhlou přestavbou zámku ve slohu pozdně gotickém. Až za vlády jeho nástupců Jana a Vojtěcha z Pernštejna se zámek přeměnil do konečné renesanční podoby. Sídlila tu vrchnost a od roku 1560, kdy se Pardubice staly komorním městem, zde bydleli hlavní úředníci, kteří spravovali pardubické komorní panství. Během následujících dvě stě let prošel zámek mnohými vnitřními proměnami. V rámci opevnění samotného zámku za éry Pernštejnů byl vybudován hliněný val, jenž se svojí výškou měřil s prvním patrem zámecké budovy. V každém ze čtyř rohů byl zhotoven výstupek polokruhového tvaru, kde

⁵⁶ Marie MACKOVÁ, *Pardubice v době Josefínského katastru (1785)*, in: *Východočeský sborník historický* 3, Pardubice 1993, s. 109.

byla umístěna děla na obranu zámeckého objektu. Kolem hliněného valu byla postavena hradba, odkud mohlo pěší vojsko střílet ze svých palných zbraní. Obvod zámeckého areálu chránil terén, který byl v rámci nutnosti zaplaven vodou. Celkový systém opevnění pardubického zámku byl jedním z nejdokonalejších na tu dobu v kontextu střední Evropy.⁵⁷ Ochrana celého zámeckého komplexu byla vyřešena hliněnými valy, na kterých byly vybudovány rondely se střílnami pro děla. Další ochranný prvek tvoří hradby a mimo jiné vodní příkop kolem obvodu zámku. **Příhrádek** – Jedná se o vstupní část pardubického zámku od ulice Zámecké jdoucí směrem od rynku. Příhrádek byl oddělen od městských domů zdi se střílnami. Příhrádek byl poškozen během požáru v roce 1538, především štít budovy příhrádku. Avšak za třicetileté války opět poškozen tentokrát švédskou armádou. Příhrádek byl postaven ve tvaru trojhranu. Nacházely se zde hospodářské budovy a kancelářské prostory. Důležité je zmínit že zde pobývali písaři jednotlivých odvětví včetně písaře správy hospodářské v 18. století. Od léta 1735 se zde mimo jiné nacházela vinopalna. Prostor příhrádku byl chráněn směrem od východní strany vodním příkopem a valem. Přes příkop vedl dřevěný most.⁵⁸

V areálu zámku komorní správa panství zřídila několik panských zařízení. Patří sem panská papírna, která byla založena v roce 1661. Mohli bychom ji najít v severozápadní části zámeckého příkopu u břehu řeky Labe. V panské papírně byl příbytek pro takzvané hadrníky, kteří měli za úkol hromadit oblečení pro provoz papírny, říkalo se mu „*hadrklocna*“. Dělalí zde hadrníci, kteří měli za úkol sbírat věci pro toto stavení. Prvním držitelem papírny byl Němec Michal Ossendorf. Na konci 17. století se neúspěšně vybíralo nové místo pro panskou papírnu. V roce 1731 byl oficiálně zastaven provoz papírny a pardubičtí mlynáři ji následně koupili. Nová panská papírna byla zřízena v nedalekém Semíně u Přelouče.⁵⁹ Současně vedle papírny existovala panská koželužna, která vznikla v téže roce. Koželužna disponovala dvorcem, ve kterém se nacházely kádě s vodou, kam se nakládaly kůže. Mimo jiné zde byla i stáj. Koželužna zanikla společně s papírnou.⁶⁰ Na panskou papírnu byla napojena ještě panská tříselna, již pohánělo jedno ze tří kol z papírny. Její existence byla stejná jako zbylé dva panské podniky. Tříselna se po roce 1734 přesunula k mostu u řeky Chrudimky u hospody, které se říkalo „Hodonín“.⁶¹ Dalším panským podnikem bylo panské bělidlo. Nacházelo se vedle panské papírny a bylo sem přesunuto v sedmáctém století z Malého předměstí. Bělilo se zde plátno a byly zde různé

⁵⁷ František ŠEBEK, *Toulky historií Pardubic*, Pardubice 2016, s. 46.

⁵⁸ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 1.*, s. 37-52.

⁵⁹ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 1.*, s. 52-58.

⁶⁰ Tamtéž, s. 59.

⁶¹ Tamtéž, s. 58.

kotle. Stavení bylo napájeno vodou ze studny. Roku 1739 bylo bělidlo prodáno v ceně 200 zlatých Václavu Svobodovi a ve sledovaném období patřilo Jiřímu Axlarovi.⁶² Dalším vrchnostenským výrobním provozem byla šlejferna, kterou nechal postavit v roce 1507 Vilém z Pernštejna naproti Valše na strouze ostrůvku. Byla popoháněná vodním kolem. Pracovali zde kováři, kteří měli vlastní dílnu. Kromě šlejferny u Valchy stával i hamr, který byl vysoce významný pro okování kotlů či brnění.⁶³ K panským provozům patřil i císařský mlýn. Byl zbudován Vilémem z Pernštejna u kamenného mostu, jenž vedl přes městskou říčku. Byl poháněn dvěma vodními koly. Avšak roku 1531 jedno vodní kolo začalo využívat město pro slad, a tudíž vedle sebe byly v provozu dva mlýny – panský a obecní.⁶⁴ Mlynáře až do roku 1759 dosazovala vrchnost. V roce 1759 přešel císařský mlýn do držby Karlu Palmovi, jenž následně zemřel, a novými majiteli se stali Antonín Dytrich a od roku 1764 i Jiří Bubeník.⁶⁵ Jedním z nejvýznamnějších vrchnostenských provozů byl panský pivovar v areálu zámku. V provozu byl od roku 1650. Chmel na vaření piva se bral z okolních panských chmelnic jednak od cihelny a posléze se další nacházela u vstrkovského dvora.⁶⁶

Významnou součástí okolí pardubického zámku byl zámecký vodní příkop. Vedl od řeky Chrudimky kolem bílé brány, zámku včetně hlavní brány. V případě nebezpečí ze strany cizích vojsk měl být příkop zatopen vodou, což se však událo jen jednou, a to v případě zvýšení příjmů do pokladny české komory z pardubického panství po třicetileté válce a mimo jiné napořád. Konkrétně šlo spuštění provozů jednotlivých panských zařízení s mlýnskými koly, ze kterých proudily finanční zisky komoře. Postupem času sílily stížnosti místních obyvatel na vyšší kruhy města, neboť voda silně poškozovala městské domy a také způsobovala zaplavování obydlí především v ulicích Zámecké a Kostelní. Ani zámecké hradby se nevyhnuly neblahým následkům trvalého zatopení zámeckého příkopu. Zámecký příkop se začal vypouštět až v roce 1739 a postupem let se z tohoto místa stala bažinatá lokace.⁶⁷

⁶² Tamtéž, s. 59.

⁶³ Tamtéž, s. 284.

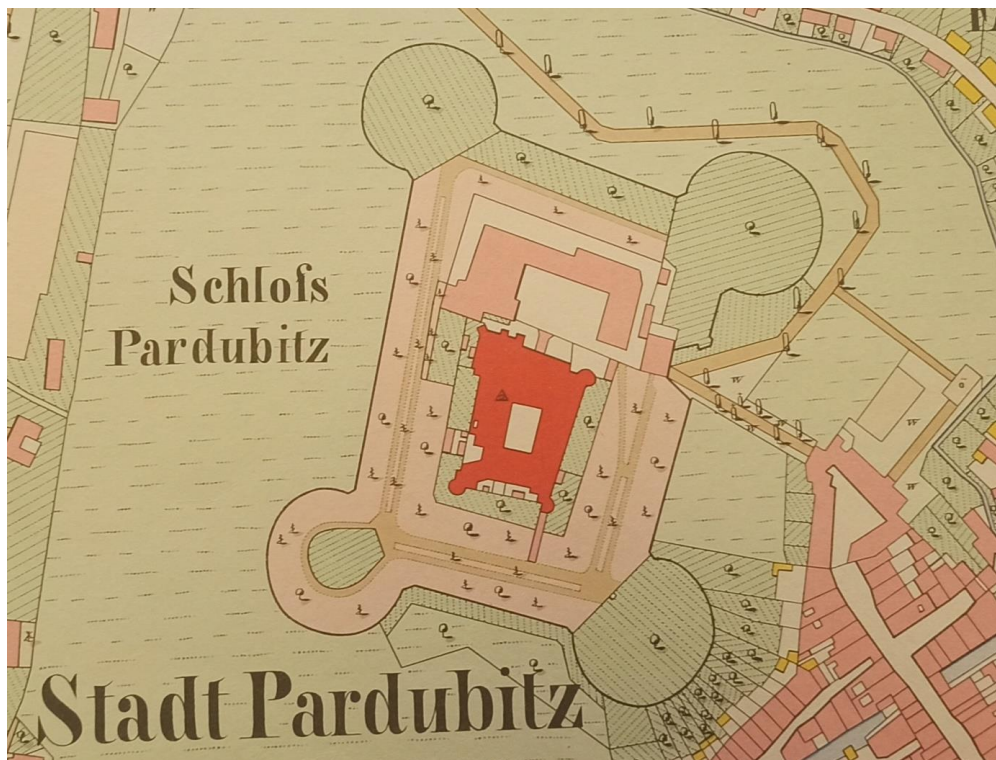
⁶⁴ František ŠEBEK, *Toulky historií Pardubic*, s. 74-75.

⁶⁵ Tamtéž, s. 202-203.

⁶⁶ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 2.*, s. 227-228.

⁶⁷ Tamtéž, s. 71-72.

Obr. č. 2 – pardubický zámek na indikační skice z 19. století

2.3 Město v hradbách

Stejně jako pardubický zámek, tak i samotné město v hradbách bylo chráněno valy a na nich hradbou s parkány. Za vlády Viléma z Pernštejna byly vybudovány pásy hradeb na západní, jižní a východní straně města. Severní strana města byla střežená samotným zámekem. Hradby disponovaly střílnami pro pěchotu s palnými zbraněmi a také různými baštami především na východní a jižní straně pásů hradeb. Město také obklopoval vodní příkop a na východní straně řeka Chrudimka.⁶⁸

Dále se zaměříme na městské brány. V západní části města byla vystavěna Zelená brána. Nejprve se jí říkalo Pražská brána, neboť se odtud cesta ubírala směrem ku Praze.⁶⁹ Po požáru města roku 1538 došlo ke změně Pražské brány spolu s věží, která byla o několik čísel zvednuta o měděnou střechu. Postupem let střecha zoxidovala na zelenou barvu,

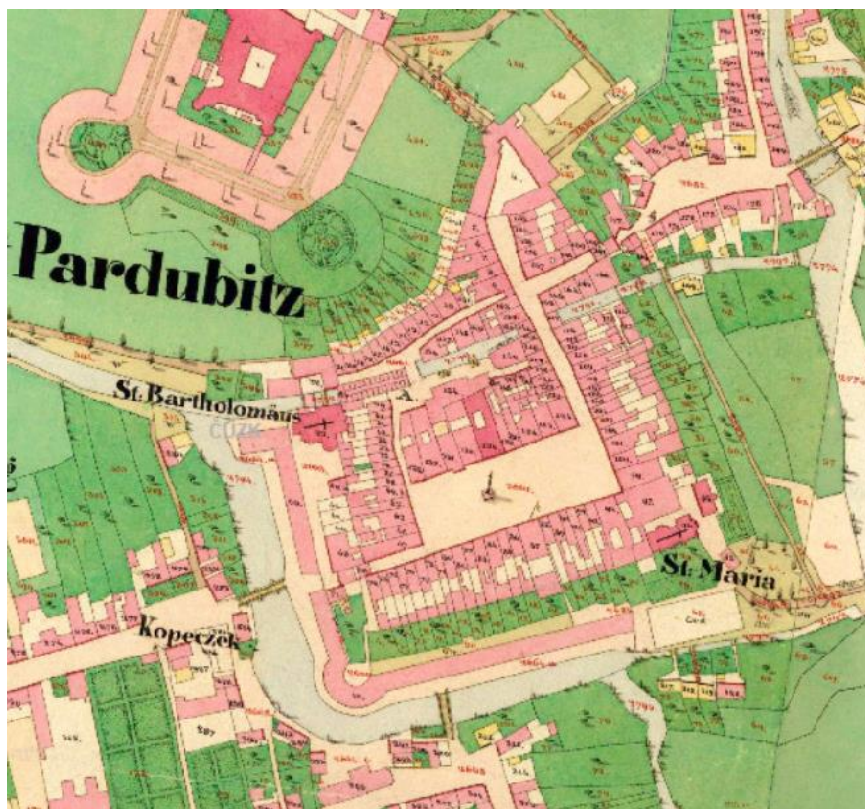
⁶⁸ Tamtéž, s. 43-45.

⁶⁹ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 1.*, s. 61.

odtud poté název Zelená věž i Zelená brána. Ze Zelené věže hlásní mimo jiné ohlašovali případné vzplanutí požáru ve městě. Dále také ze Zelené věže byl vyhlašován noční klid. Ve sledovaném období již disponovala i hodinami.⁷⁰

Ve východní části města v hradbách se nacházela Bílá brána. Říkalo se jí také brána „Mýtská“ a postavena roku 1507. Ležela u řeky Chrudimky a stejně jako všechny ostatní brány disponovala sklápěcím mostem.⁷¹ K Bílé bráně náležela Bílá věž. Po názvu Mýtská věž si obyvatelé města pomalu a postupně začali přivykat na nový název Bílá věž. Na této věži se mimo jiné nacházel znak Pardubic.⁷²

Obr. č. 3 – město v hradbách (indikační skice)

V námi sledovaném období došlo k zásadní změně opevnění. Hradby a valy se začaly likvidovat a na místě zbouraných valů a hradeb na západní a jižní části vyrostla v roce

⁷⁰ František ŠEBEK, *Toulky historií Pardubic*, Pardubice 2016, s. 65-66.

⁷¹ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 1.*, s. 66-67.

⁷² Tamtéž, s. 65-66.

1776 nově zbudovaná jezdecká kasárna, jak je vidět na tomto mapovém vyobrazení z první poloviny 19. století. Byly to koňské stáje v podobě dlouhých nízkých budov a na nějaký čas se Pardubice staly významným místem chovu koní. Mimo jiné v kasárnách pobývala vojenská posádka, důstojnictvo přespávalo v obecním domě na rynku.⁷³

Tato část se skládá z hlavního náměstí tedy městského rynku (dnešní Pernštýnské náměstí), z ulice „*Jdouce k Zelené věži*“ (dnešní ulice Zelenobranská), ulice *Do krámů masných* (dnešní ulice Bartolomějská), ulice *Hlavní* nebo také *Široké* (dnešní Pernštýnská ulice), ulice *Jdouc k hradu* (dnešní ulice Zámecká), ulice *U brány Bílé* či *Mýtské* (dnešní ulice Svaté Anežky České), *Malého náměstí u masných krámů* (dnešní Wernerovo nábřeží a ulice Pod Sklípky), ulice *Děkanské* (dnešní ulice Kostelní), ulice *V Rochu*. Všechny tyto názvy odpovídají sledovanému období a jejich dřívějšímu názvu pro 70. léta 18. století.⁷⁴

Obr. č. 4 – pohled na jezdecké kasárny (fotografie z roku 1895 – fotoarchiv Východočeského muzea v Pardubicích)

⁷³ František ŠEBEK, *Toulky historií Pardubic*, Pardubice 2016, s. 160.

⁷⁴ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 2.*, s. 108-222.

Nyní se budeme soustředit na jednotlivé objekty, které budou rozděleny podle účelu na výrobní provozy, sakrální stavby a nakonec radnice, obecní dům a mariánský sloup v rynku.

Objekty zvláštního určení:

Masné krámy - Objevují se na místě ve sledovaném období již od dob Pernštejnů. Ležely v Kostelní ulici, kde je zbudoval Jan z Pernštejna jako samotný dům. Stavba trvala několik let a hlavním stavitelem byl Jiřík Olomoucký. V samotném přízemí se nacházelo 25 krámků a v prvním patře mazhaus. Dále také řezníci měli svůj kutlof na porážku zvěře na Wernerově nábřeží směrem k městské říčce. V roce 1542, kdy byla dokončena výstavba Jan z Pernštejna, vydal i samotný řád pro masné krámy. Masné krámy patřily městu až do roku 1784, kdy byly převedeny řezníkům do trvalého nájmu v hodnotě 1 690 zlatých.⁷⁵ V námi sledovaném období můžeme poznamenat kolik peněz odváděli řezníci z masných

⁷⁵ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 2.*, s. 165-166.

krámů městu. Za rok 1773 to činilo 58 zlatých 20 krejcarů a v roce 1777 šlo o stejnou sumu.⁷⁶

Solnice - Před obdobím vlády Pernštejnů nad Pardubicemi si obyvatelé města kupovali sůl na trzích v rynku od formanů, jež ji dováželi a následně prodávali. Po roce 1512, kdy Vilém z Pernštejna vydal jakýsi solný řád, byli měšťané povinni kupovat sůl přímo na radnici, kde se mimo jiné nacházela i váha obecní. Týkalo se to i prodeje soli, která musela být koupena primárně pro solárnu a poté mohla jít dále k dalším zákazníkům. Pardubice těžící z prodeje soli měšťanům odevzdávaly každoroční „daň“ za prodanou sůl přímo na zámek vrchnosti a to 4 denáry za každou prodanou bečku soli. Od poloviny šestnáctého století se ustálil takzvaný krám se solí ležící u obecního mlýna. Zde se v následujících letech obchodovalo se solí. Na starosti měl tento krám „slanař“ a byly zde i šrotýři, kteří vozili sůl. Sůl se i v období šestnáctého, sedmnáctého a také 18. století dováželo pomocí formanů do města. Sůl se vydávala ve velké míře jako deputát městskému představenstvu, duchovenstvu a dalším obyvatelům města. Dále také v časech válek do nemocnic, pivovarů, vojenským posádkám a podobně. Zvláště nechyběl ani nekalý a protizákonný prodej soli. Právo prodeje soli, které mělo vyloženě město, se změnilo v roce 1759. V tomto roce Pardubice umožnily monopol na obchodování se solí za každoroční poplatek mlynáři Josefovi Machkovi v podobě 100 zlatých peněz. V 70. letech 18. století měl na starosti obchod se solí mlynář Josef Machek.⁷⁷

Obecní mlýn - Nacházel se zde na čp. 13 obecný mlýn.⁷⁸ Jmenoval se mimo jiné „mlýnec“ a vzniknul vedle panského mlýna. Nacházel se v dnešní Pernštýnské ulici čp. 13. Ve sledovaném období jej měl v nájmu mlynář Josef Machek, který musel ročně zaplatit 60 zlatých. Mimo jiné obecní mlýn byl spojen s mlýnem panským.⁷⁹

Sladovna – Stála u pivovaru a obecního mlýnu tedy byla propojená s těmito provozy.⁸⁰

Městský pivovar - Byl zřízen Vilémem z Pernštejna na počátku 16. století a teprve od roku 1531 se stal městským pivovarem. Po požáru v roce 1538 musel být následně opraven. Pivovar byl přímo napojen na strouhu trubkami a žlaby. Od počátku osmnáctého století byl pivovar napájen vodou z císařského mlýna. I během třicetileté války se pivovaru nevyhnulo nepřátelské ostřelování a opět musel být opravován v následujících letech. Ve

⁷⁶ SOKA Pardubice, Archiv města Pardubic, kniha městských počtů E5, *Počet obecní města Pardubic 1773*, s. 13.

⁷⁷ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 114-116.

⁷⁸ Tamtéž, s. 167-185.

⁷⁹ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 113.

⁸⁰ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 113.

druhé polovině sedmnáctého století získal pivovar domy čp. 118 a 119, které byly přímo spojeny s pivovarem. Hlavním sládkem městského pivovaru ve sledovaném období byl Josef Pokorný.⁸¹

Kostel sv. Bartoloměje - Nachází se na rohu ulice Kostelní a Sukovy třídy, tedy v severozápadní části jádra starých Pardubic. Byl založen na začátku šestnáctého století Vilémem z Pernštejna. Kostel se stal hrobkou pardubických Pernštejnů. Jednalo se o pozdně gotickou stavbu s renesančními prvky. V osmnáctém století se kostel dočkal dílčích úprav interiéru. Nejprve kolem poloviny století přibylo rezbářské dílo s názvem „Ukřižovaný“ a někdy na začátku 70. let 18. století od sochaře Jakuba Teplého tu máme kazatelnu s bohatou sochařskou výzdobou.⁸² Ke kostelu sv. Bartoloměje patřila i budova děkanství. Toto stavení vzniklo za Viléma z Pernštejna v roce 1514. Po přemístění minoritů do kostela Zvěstování Panny Marie se úřad děkanství přemístil právě ke kostelu sv. Bartoloměje. Děkanství leželo přímo u městské strouhy na západním cípu ulice Děkanské před sledovaným obdobím přímo u hradeb.⁸³

Kostel Zvěstování Panny Marie a minoritský klášter - Je to nejstarší kostel v Pardubicích vystavěný již ve 14. století za éry českého arcibiskupa Arnošta z Pardubic. V roce 1532 byla fara odsud přesunuta do kostela sv. Bartoloměje a prostor zde byl uvolněn pro nově přichozí řád minoritů.⁸⁴ Okolo roku 1560 minorité opouštějí Pardubice až do období vlády císaře Rudolfa II. Návratu minoritů do Pardubic v roce 1615 napomohl sílící tlak ze strany panovníka v rámci posílení katolictví a také samotný hejtman pardubického panství Šebestián Rejšvický, jež byl katolíkem. Nicméně proti návratu řádu minoritů byla městská rada. Při vypuknutí stavovského povstání v roce 1618 byl řád minoritů opět nucen opustit město společně s děkanem a hejtmanem panství. Po bitvě na Bílé hoře však opět svítalo katolíkům na lepší časy a minorité se znovu vrátili do Pardubic. Řád minoritů se v následujících letech zasloužil o upevnění katolické víry na pardubickém panství. Na přelomu 17. a 18. století byly ukončeny práce na přestavbě samotného kláštera včetně nové zvonice. V prvních třech dekádách 18. století působil v Pardubicích děkan Adam Augustin Synecius, který se zasloužil o zbudování latinského gymnázia, na které sám vložil peníze a k tomu dostal podporu primátora Václava Františka Fiedlera a také městské rady. Sám primátor v roce 1728 zapojil do tohoto projektu řád minoritů. Veškeré dohody s učiteli a záležitosti ohledně tříd byly dokončeny v roce 1738. Než Pardubice

⁸¹ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 2.*, s. 214-221.

⁸² Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 1.*, s. 71-81.

⁸³ <http://www.parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Dekanstvi&rozc=v%9Ae>

⁸⁴ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 1.*, s. 85-87.

postaví budovu speciálně pro latinskou výuku, tak se minorité rozhodli ji přenést do kláštera. Následující dva válečné konflikty (Slezské války a Sedmiletá válka) znemožnily plány na výstavbu objektu pro vyučování. V plánu byly opravy provozů a výdaje na radnici. K tomuto plánu však nikdy nedošlo a v roce 1774 byl zrušen minoritský klášter a latinské gymnázium zaniklo.⁸⁵

Škola normální - Vznikla za vlády Marie Terezie ve sledovaném období roku 1774. Nacházela se v dnešní Kostelní ulici na třech číslech popisných 105, 106 a 107. Před zřízením této školy, zde byly nejprve lázně a potom sladovna.⁸⁶ Sloužila pro starší děti a vyučovalo se mimo jiné i v německém jazyce. Ředitelem této instituce byl Antonín Hlavsa, který zde působil i jako učitel náboženství. Od roku 1776 funkci vyučovatele náboženství převzal Josef Kautský kaplan, jenž zde plně uplatnil zkušenosti nabitě přímo z Vídně.⁸⁷

Radnice

Hlavní standartou celého rynku byl radní dům. Ve starších dobách se nacházel na rohu náměstí směrem k severozápadní straně. Po velkém požáru v roce 1507 bylo za Viléma z Pernštejna vybráno nové místo pro radní dům. Nová radnice byla pokryta dřevěnými šindely. Nechyběl ani orloj se zvonem na hlášení nebezpečí. V roce 1538 byla nová radnice opět zničena ohněm. Řídícím stavby Jiříkem Olomouckým byla ve 40. letech téhož století opravena. Během třicetileté války byla opět poničena tentokrát nepřátelským ostřelováním a musela být nadále opravována. V této nově opravené podobě zůstala až do roku 1752. Po další neblahé zkušenosti z požáru v roce 1751 byla dřevěná věž z radnice odňata a poté nahrazena menší. Roku 1760 koupil budovu za cenu 1 350 zlatých Karel Domažlický. Nová radnice vzešla z domu, který město koupilo od Karla Máje, a kde se usadil městský magistrát. Nová radnice byla spojená s městským pivovarem. Hlavním stavitelem nové radnice byl František Jedlička z nedalekého Heřmanova Městce. Nový radní dům pro sledované období obsahoval dřevěnou věž pokrytou plechem z cínu s barokními doplňky v podobě zvonu, báně a makovice. Vnitřní výzdoba radnice se opět nesla v duchu barokního slohu. Hlavní světnici v prvním patře zdobily obrazy habsburských císařů a obraz Arnošta z Pardubic. Nechyběly ani bohatě zdobená barokní kamna a obrovský krucifix a následně i bohatá výzdoba průčelí sochaře Jakuba Teplého.

⁸⁵ František ŠEBEK, *Toulky historií Pardubic 2. Díl*, ??

⁸⁶ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 2.*, s. 218.

⁸⁷ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 3. část 2.*, s. 152-153.

Vedle radnice stál mimo jiné obecní dům, jenž byl využíván především pro pobyt vojenských posádek.⁸⁸

Šatlava

Nacházela se na malém dvoře za východní zdi městských domů Pernštýnské ulice. V šatlavě se odehrávaly i soudní rozsudky. Nacházely se zde nástroje k mučení a byly zde vykonávány tresty smrti. Během třicetileté války byla poničena a nakonec roku 1793 shořela definitivně.⁸⁹

Mariánský sloup

Jeho vznik sahá do roku 1698. Šlo o sloup se sochou Panny Marie Neposkvrněného početí. Není znám autor této stavby. Peníze na tento sloup vzešly z veřejných várek z pardubického pivovaru horlivou snahou pardubického děkana. V 70. letech 18. století tu máme finální přestavbu tohoto díla nejspíše sochařem Jakubem Teplým.⁹⁰ Na mariánském sloupu přibylí lvi s českou korunou na hlavě, moravský znak vstříc severní straně, český znak, vstříc jižní straně, pardubický městský erb vstříc západní straně, a dosud nejasný erb vstříc východní straně.⁹¹ Přibýlo i osm soch českých světců v podobě svatého Václava, svatého Vojtěcha, svatě Ludmily, svatého Norberta, svatého Prokopa, Josefa a Jana Nepomuckého. Ve sledovaném období tedy v době barokní se mariánskému sloupu přezdívalo „statue v rynku“. Při příležitostech svátků na počest Panny Marie se o poutích chodil průvod od kostela svatého Bartoloměje k mariánskému sloupu na náměstí.⁹²

Ulice „města v hradbách“

Při popisu jednotlivých částí města musíme zmínit, že od roku 1771 se setkáváme s prvním očíslováním domů. Poté se opět měnilo očíslování v roce 1794.⁹³

Městský rynek (dnešní Pernštýnské náměstí) – Hlavní standartou celého rynku byl radní dům viz popis výše.⁹⁴ V rynku se nacházelo celkem 37 domů včetně již zmíněné radnice a mimo jiné i domu čp. 6, který sloužil jako radní dům v dřívějších dobách a čp. 118 neboli obecní dům.⁹⁵ V roce 1751 propukl na jižní straně rynku mohutný požár, který poničil

⁸⁸ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 5-12.

⁸⁹ Tamtéž, s. 85.

⁹⁰ Tamtéž, s. 78-80.

⁹¹ František ŠEBEK, *Toulky historií Pardubic*, s. 79-81.

⁹² Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 78-80.

⁹³ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 1.*, s. 7.

⁹⁴ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 5-12.

⁹⁵ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 2.*, s. 107-148.

téměř celou, již zmíněnou stranu náměstí. V rynku stála i kašna, avšak neví se, kde se rozprostírala.⁹⁶

Ulice „Jdouce k Zelené věži“ (dnešní Zelenobranská ulice) - V Zelenobranské ulici se nacházelo osm městských domů. Do této části náleží i Zelená věž viz v popisu o městě hradbách výše.⁹⁷

Ulice „Do krámů masných“ (dnešní Bartolomějská ulice) - Zde se nacházelo deset domů a tato ulice spojovala rynek s masnými krámy.⁹⁸

Ulice „Hlavní“ či „Široká“ (dnešní Pernštýnská ulice) - V této ulici se rozprostíralo celkem 21 domů. Ve zpuštěném domu čp. 36 se nacházela již ve sledovaném období mimo provoz šatlava.⁹⁹

Ulice „Jdouc k hradu“ (dnešní Zámecká ulice) - Tato část města v hradbách čítala deset domů a spojovala pernstýnskou ulici jdoucí z rynku s pardubickým zámkem.¹⁰⁰

Ulice „U brány Bílé či Mýtské“ (dnešní ulice Svaté Anežky České) - Šest domů se nacházelo v této východní části města v hradbách. Náleží sem i Bílá věž s Bílou bránou viz v pojednání o této části Pardubic výše.¹⁰¹

„Malé náměstí u masných krámů“ (dnešní Wernerovo nábřeží) - Tato část disponuje pěti městskými domy. Nacházely se zde masné krámy a císařský mlýn, viz v pojednání výše.¹⁰²

Ulice Děkanská (dnešní Kostelní ulice) - Nacházelo se zde třináct městských domů a mimo jiné také budova děkanství a škola normální viz v pojednání výše.¹⁰³

2.4 Zelené předměstí

⁹⁶ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 1. část 2.*, s. 162.

⁹⁷ Tamtéž, s. 149-156.

⁹⁸ Tamtéž, s. 157-166.

⁹⁹ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 113.

¹⁰⁰ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 2.*, s. 186-194.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 195-201.

¹⁰² Tamtéž, s. 202-207.

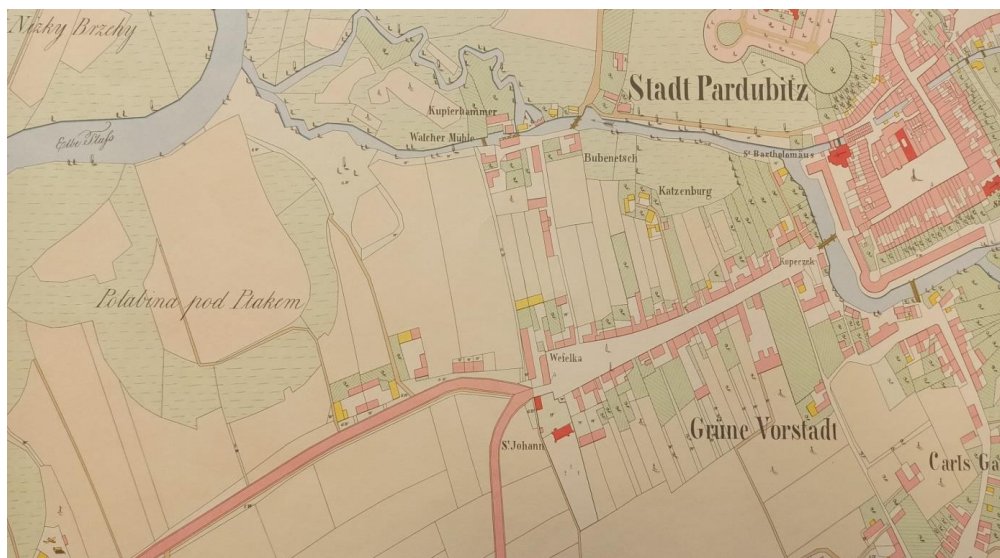
¹⁰³ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 2.*, s. 208-219.

Vzniklo postupně z cesty z města v hradbách směrem na západ ke Kutné Hoře a Praze. V 16. století za Viléma z Pernštejna se Zelené předměstí rozrůstalo o dvorce měšťanů i šlechticů, o jiná hospodářská stavení a mimo jiné zlepšovaly se ochranné valy tohoto předměstí. V době předbělohorské čítalo Zelené předměstí více obyvatel nežli předměstí Bílé na opačné straně. Třicetiletá válka přinesla zkázu této části a úbytek budov z důvodů vojenských nájездů nejenom za třicetileté války, ale i v osmnáctém století za válek slezských a za sedmileté. Mimo jiné v případě války třicetileté došlo k bourání domů pro materiál na opevňovací práce města v hradbách před Švédy. Až od 18. století se této části začalo říkat Zelené předměstí, předtím se mu říkalo „Dlouhé“.¹⁰⁴

Skládalo se z hlavní části, kterému se říkalo „*Na předměstí Dlouhém*“ (dnešní Třída Míru), ulice *U Valchy* (dnešní ulice Pernerova), ulice *Na kočičím hrádku* (dnešní ulice Na Hrádku), ulice *Karlovy* (dnešní ulice Karla IV.), ulice *Na Volšinkách* (dnešní ulice Jahnova), ulice *U Stodol* (dnešní ulice Žitná), ulice „*V Henrychu*“ (dnešní ulice Jindřišská), *cesty k Chrudimi*, ulice *V Ptáku* (dnešní Palackého Třída), ulice *U Sv. Marka* (dnešní část Palackého Třidy).¹⁰⁵

Z přiloženého plánu je patrné, že na konci 18. století a na počátku 19. století byla pardubická předměstí řídko osídlena. Vidíme zde rovnoměrně osazené grunty se zahrádkami a sítí cest.

Obr. č. 5 – pohled na Zelené předměstí ve stabilním katastru (indikační skice)

¹⁰⁴ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 3.*, s. 227.

¹⁰⁵ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 3.*, s. 228-339.

Objekty zvláštního určení:

Mlýn Cržkovský - Říkalo se mu tak podle majitele Jana Cržka, po kterém město mlýn převzalo v roce 1626. Mlýn byl několikrát během třicetileté války poničen. Nacházel se v dnešní Pernerově ulici tehdy „U Valchy“. Ve sledovaném období ho provozoval v nájmu mlynář Jan Dytrich.¹⁰⁶

Podvalchovní mlýn - Byl založen Vilémem z Pernštejna v roce 1507. Říkalo se mu „valcha“ neboť se u něj nacházela valcha na zpracování sukna. K mlýnu náležel i výčep piva pro strážníky na hradbách a pro řemeslníky, pila a brusný kotouč. Během třicetileté války byl poničen. V roce 1764 město prodalo tento mlýn Janu Ditrichovi v hodnotě 3 000 zlatých a následně po jeho smrti byl mlýn roku 1778 prodán Františku Holubovi v částce 3 300 zlatých.¹⁰⁷

Valcha - Byla zbudována za vlády Viléma z Pernštejna v roce 1507. Ležela u mlýna Podvalchovního v Zeleném předměstí. Sloužila cechu soukeníků, kteří za ni platili roční nájem. V roce 1639 lehla popelem. Na jejím místě byla postavena městská pila.¹⁰⁸

Panská pila – Nacházela se v mlýně Podvalchovním „Valše“ a byla zbudována ve druhé polovině 16. století. Během 17. století prošla panská pila, která patřila městu několika devastacemi. Nejprve vypálením od Saských vojsk v roce 1631 během třicetileté války a následně byla roku 1646 poničena nepříznivým počasím. V téže roce, kdy byla kromě pily zničena i samotná Valcha se tesaři rozhodli postavit novou pilu na jejím místě v hodnotě 18 kop grošů. Od roku 1764 vlastnil pilu mlynář Jan Dytrich.¹⁰⁹

Městský dvůr – Jeho počátek spadá do roku 1538, kdy byl postaven zámeckým hejtmanem Divišem Bošínským z Božejova. Stál v místech dnešních ulic Jindřišská a Žitná. Dvoru obecnímu se také říkalo Markvartovský podle držitele vladyky Markvarta z Vlčnova jako druhého v pořadí. Jan z Pernštejna sice vykoupil obecní dvůr, ale záhy jej prodal Pardubicím. Za třicetileté války byl dvůr obecní zničen. Byl obnoven až dlouhá léta po tomto velkém konfliktu a následně již nebyl tak velkou hospodářsky výnosnou jednotkou, jakou byl před třicetiletou válkou. Zanikl v roce 1779 za takzvané raabizace.¹¹⁰

¹⁰⁶ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 113-114.

¹⁰⁷ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 3.*, s. 284-285.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 284-285.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 281-283.

¹¹⁰ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 98-103.

Kostel sv. Jana Křtitele - Další kostel zbudovaný za vlády Viléma z Pernštejna nad Pardubicemi v roce 1510. Nalezneme ho v nejzápadnější části Zeleného předměstí dnes na konci ulice Třídy míru. Jestliže kostely sv. Bartoloměje a Zvěstování Panny Marie sloužily věřícím z prostřední části Pardubic, pro věřící ze Zeleného předměstí sloužil právě kostel sv. Jana Křtitele. Kostel byl postaven v duchu pozdní gotiky s renesančními prvky. Kostel na svém původním místě stojí dodnes.¹¹¹

Kaple

Kaple sv. Josefa – Nacházela se u staré cihelny severně od pardubického zámku na místě dnešního univerzitního kampusu. V roce 1728 je poprvé zmíněna v pramenech, avšak nějakou dobu už stála.¹¹²

Kaple sv. Marka – Stála na rozcestí západně od Pardubic směrem k Heřmanovu Městci a Starému Mateřovu. Byla postavena někdy na konci 17. století. V okolí kaple se rozkládaly louky.¹¹³

Kaple Svaté Trojice – Mohli bychom ji najít směrem dále na západ od kaple sv. Marka vstříc dnešní části Pardubic Svítkov. Před výstavbou kapličky zde stála studánka a mimo jiné hostinec s malými lázněmi.¹¹⁴

Kaple sv. Anny – Nacházela se na jih od Pardubic u cesty směrem na Chrudim. V námi sledovaném období však zde ještě kaplička nestála, ale pouze socha sv. Anny. Kaple byla postavena na tomto místě až ve dvacátých letech 19. století.¹¹⁵

Katovna - Byla postavena v polovině 16. století a do držby předána městským katům. Během třicetileté války byla zničena, avšak následně opravena. Katovna sloužila až do roku 1825, kdy dům sežehl požár i s posledním pardubickým katem Janem Zelingrem.¹¹⁶

Šibenice – Popraviště leželo v Karlově ulici na vyvýšeném místě při cestě směřující na Chrudim. Byly zde vykonávány popravy, avšak bývala méně využívána. Zrušena byla za vlády Josefa II. roku 1788.¹¹⁷

Pastviny:

¹¹¹ Tamtéž, s. 88-93.

¹¹² František ŠEBEK, *Toulky historií Pardubic*, s. 82-83.

¹¹³ Tamtéž, s. 83.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 84.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 84-85.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 279-280.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 328.

Strana Přerovská – Přerovská pastviště městu Pardubic přináležela od roku 1538. Pastva se rozkládala mezi kaplí Sv. Marka a Přerovským rybníkem.¹¹⁸

Ulice Zelenobranského předměstí

„*Na předměstí dluhém*“ (dnešní *Třída míru*) - V této dlouhé ulici se nacházelo celkem 38 gruntů, z toho dva byly ve sledovaném období nově vystavěny.¹¹⁹

Ulice „U Valchy“ (dnešní *Pernerova ulice*) - Nacházela se zde pouze 3 stavení, mimo jiné i na čp. 81 katovna viz pojednání výše.¹²⁰

Ulice „Na kočičím hrádku“ (dnešní *ulice Na Hrádku*) - Tato část se nazývala ve sledovaném období Kočičím hrádkem. Avšak předtím během třicetileté války na tomto místě byl vybudován velký val na ochranu města i zámku. Nacházely se zde tři grundy z toho jeden nazýván hrádkem na místě, kde stával obranný val.¹²¹

Ulice Karlova (dnešní *ulice Karla IV.*) - Náleželo sem celkem osm stavení. Ulice se ubírala směrem k Chrudimi.¹²² Z kresby níže je patrné, že na konci 18. století a na počátku 19. století byla pardubická předměstí řídko osídlena. Vidíme zde rovnoměrně osazené grundy se zahrádkami a množství cest. Avšak vyobrazení od Františka Červinky míří především k samotné ulici Karlovy na jih od města v hradbách. Tedy Zelené předměstí je vyobrazeno spíše v levé části malby.

¹¹⁸ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 103-104.

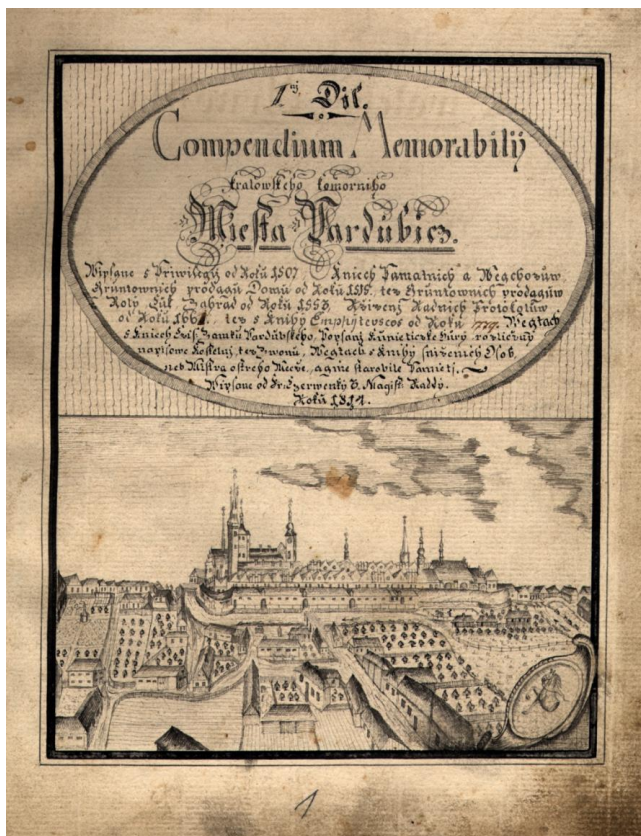
¹¹⁹ Tamtéž, s. 241-277.

¹²⁰ Tamtéž, s. 278-285.

¹²¹ Tamtéž, s. 286-289.

¹²² Tamtéž, s. 305-319.

Obr. č. 6 – vyobrazení Karlovy ulice směřující na jih do Chrudimi (autor – František Červinka, originál uložen v OkA Pardubice)

Ulice „U Obecního dvora“ (dnešní Žitná ulice) - Nacházel se zde pouze dvůr obecní viz pojednání výše.

Ulice „V Henrychu“ (dnešní Jindřišská ulice) - Disponovala třemi grunty a byla napojena na hlavní cestu Zeleného předměstí.¹²³

Ulice „V Ptáku“ (dnešní sídliště Závodu míru) - Této části se také říkalo v námi sledovaném období „V Ptáku“, neboť již od dob středověku se prý zde konaly střelby na ptactvo. Náležel sem pouze klášterský dvůr či hostinec čp. 75.¹²⁴

¹²³ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 3., s. 322-324.*

¹²⁴ Tamtéž, s. 330-331.

2.5 Bílé předměstí

Jedná se o východní část pardubického předměstí. Hlavním jádrem pro pozdější rozkvět tohoto předměstí byl Vysrkovský dvůr ze 14. století. Nacházela se zde především hospodářská stavení, ale protože tato část bývala mokřinatá a málo vhodná pro budování, rozvíjelo se Bílé předměstí pomalu. Upínala se zde cesta z Pardubic směrem k Vysokému Mýtu. O menší rozkvět malého předměstí se postaral Vilém z Pernštejna, kdy vznikala nová obydlí. Po polovině šestnáctého století se zde nacházelo již 78 domů s 82 obyvateli. Tento stav přetrvával až do třicetileté války, kdy bylo Bílé předměstí z velké části zničeno. Obnova trvala desítky let a do konce 18. století vzrostl stav malého předměstí na 132 domů.¹²⁵

Disponuje částmi ulice *U brány k Mýtu jedíc* (dnešní Bělobranské náměstí), ulice *K labskému mostu* (dnešní ulice Labská), ulice *Mezi branami* (dnešní ulice Mezi Mosty), ulice *Na Ležánkách* (dnes též zvaná), ulice *Na Vrtálně* (dnes též zvaná), ulice *Na Haldě* (dnešní ulice Husova), ulice, *kudy do Chrudimě se chodí* neboli *Na Dlažení* (dnešní Štrossova ulice), ulice *U Kostelíčka* (dnes též zvaná), ulice *Na Vysrkově* (dnes součást Štrossovy ulice), ulice *U Židova* (dnešní část ulice Husovy), ulice *V Hůrkách*.¹²⁶

Obr. č. 7 – pohled na Bílé předměstí jižní část (indikační skica – první pol. 19. století)

¹²⁵ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 4.*, s. 343-344.

¹²⁶ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 4.*, s. 344-505.

Obr. č. 8 – pohled na Bílé předměstí severní část (indikační skica – první pol. 19. století)

Objekty zvláštního určení:

Mlýn Kohoutovský – Byl zbudován pravděpodobně kolem roku 1563. Název dostal podle držitelů Kohoutových. Mlýn byl během třicetileté války a poté během slezských válek zničen. Ve sledovaném období držel pouze spálené místo po tomto mlýnu Antonín Holub.¹²⁷

Mlýn Podle celny – Vznikl na konci 16. století v části dnešního bělobranského náměstí čp. 43. Prvním držitelem byl Petr Kautský a tento mlýn vzešel ze staré brusírny a do poloviny sedmnáctého století fungoval společně s Kohoutovským mlýnem. V osmnáctém století již poničený mlýn sloužil jako tříselna, která byla následně během slezských válek poškozena. V námi sledovaném období již neexistoval.¹²⁸

¹²⁷ Tamtéž, s. 351-352.

¹²⁸ Tamtéž, s. 352-353.

Mlýn Pekárkovský – Nacházel se v dnešní ulici Mezi mosty čp. 44 a ve sledovaném období byl v držbě Josefa Štěpánka.¹²⁹

Mlýn Lednovský - Našli bychom ho v dnešní ulici Mezi mosty čp. 136. Vzniknul v první polovině 16. století a prvním držitelem byl jakýsi Jan Němec. Ve sledovaném období jej držel Jiří Dytrich s dcerou Rozálií.¹³⁰

Mlýn Na Bělidlech „Hrkačka“ – Byl v nájmu od poloviny 16. století jistým Václavem (mlynářem). Ve sledovaném období byl držitelem Jan Roudný s manželkou Lidmilou Roudnou.¹³¹

Mlýn Švankalovský - Byl vybudován roku 1542 jakýmsi Janem prvním majitelem. Po prvotním názvu mlýna Na Haldě se jmenoval mlýn „Za Bělidy“ a nakonec Švankalovský od 17. století. Ve sledovaném období byl držitelem tohoto mlýna Jan Adamičko.¹³²

Panská rybárna – Ležela v dnešní ulici Na Vrtálně. Rybárna byla postavená z dřevního materiálu a hlíny. Žil zde správce pro rybolov tzv. „porybný“. Nacházely se zde i sádka panská i soukromá, která sloužila k uchování ryb.¹³³

Kostelíček Sedmibolestné Matky Boží - Kostel se dnes nachází na rozcestí ulic Dašická a Štrossova, tehdy v Bílém předměstí v jeho jižním cípu, kde se ubírala cesta k Chrudimi. Jedná se o mladý kostel založený roku 1710 a postavený stavitelem Jakubem Pešinou. Avšak velkou míru na jeho založení měl obchodník Antonín Štross.¹³⁴ Byl zde dislokován i židovský hřbitov, jež vznikl ve dvacátých letech 17. století.¹³⁵

Pastviny:

Strana Bukovinská – Jedno z dalších městských pastvišť nacházející se za ulicí „Na Ležánkách“ u cesty ubírající se směrem k Sezemicím.¹³⁶

Na Olšínkách – Rozkládaly se na jih od města v hradbách a dělila je řeka Chrudimka. Kolem těchto pastvin se rozprostíral olšový porost. Dělili se na „Velké“ a „Malé“. Pásal se zde hovězí dobytek menšího vzrůstu.

¹²⁹ Tamtéž, s. 378-379.

¹³⁰ Tamtéž, s. 385-386.

¹³¹ Tamtéž, s. 403-405.

¹³² Tamtéž, s. 409-412

¹³³ Tamtéž, s. 406

¹³⁴ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 1.*, s. 94-97.

¹³⁵ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 4.*, s. 440.

¹³⁶ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 104.

Na Ležánkách – Rozprostíraly se na Bílém předměstí směrem na Sezemice a také u řeky Labe. Jednalo se o jedny z nejstarších pastvin patřícím městu Pardubicím.

Ulice Bělobranského předměstí

Ulice „U Brány k Mýtu jedúc“ (dnešní Bělobranské náměstí) - Nacházelo se zde celkem 14 domů a také mimo jiné Kohoutovský mlýn viz pojednání výše.¹³⁷

Ulice „K Labskému mostu“ (dnešní Labská ulice) - Disponovala ve sledovaném období dvaceti grunty a panskou koželužnou na čp. 29.¹³⁸

Ulice „Mezi branami“ (dnešní ulice Mezi mosty) - Bylo zde celkem deset gruntů. Náležely sem i dva mlýny Pekárkovský a Lednovský.¹³⁹

Ulice „Na Ležánkách“ (dnes také zvaná) - Nacházelo se zde devatenáct gruntů včetně zdejší rybárny.¹⁴⁰

Ulice „Na Vrtálně“ (dnes také zvaná) - Bylo zde celkově pět gruntů společně s panskou rybárnou a jirchárnou.¹⁴¹

Ulice „Na Haldě“ (dnešní Husova ulice) - Byly zde pouze dva grunty a pár opuštěných pastoušek. V této části se nacházel mlýn Švankalovský viz pojednání výše.¹⁴²

Ulice „Kudy do Chrudimě se chodí“ (dnešní Štrossova ulice) - Nacházelo se zde celkem dvanáct gruntů a jedna pastouška.¹⁴³

Ulice „U Kostelíčka“ (dnešní část Štrossovy ulice) - Disponovala pouze jedním dvorem.¹⁴⁴

Ulice „Na Vystrkově“ (dnešní Sadová ulice) - Byl zde pouze jeden grunt čp. 116 v držbě městského písaře Václava Jakuba Petzolda.¹⁴⁵

„Siberie“ (dnešní část Husovy ulice) - Nacházely se zde dva grunty.¹⁴⁶

¹³⁷ Tamtéž, s. 345-357.

¹³⁸ Tamtéž, s. 358-376.

¹³⁹ Tamtéž, s. 378-386.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 387-401.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 402-408

¹⁴² Tamtéž, s. 409-416.

¹⁴³ Tamtéž, s. 417-426.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 427-432.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 433-434.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 439-440.

2.7 Lesy a rybníky

V rámci lesního hospodářství byly prakticky veškeré lesy kolem Pardubic panské. Jediným lesem patřícím městu Pardubice byl směrem na jihozápad k dnešní vesnici Staré Jesenčany neboli jesenčanský les. Postupně za éry Pernštejnů přibýly k obci lesy zelenobranská a bělobranská dubina a mimo jiné i starý pardubický bor ležící směrem na jihovýchod od jádra Pardubic. Lesní hospodaření nepatřilo zrovna k těm výnosným. V předbělohorském období sloužil materiál z lesů především na vytápění městských obydlí a samozřejmě i na stavební činnost, řemeslníkům a podobně. Vyšší spotřeba dřeva byla patrná po třicetileté válce, kdy byly Pardubice vysoce poničeny především švédskou armádou. V pobělohorské etapě se dřevo z okolních lesů využívalo jako naturálie městským úředníkům, školskému zařízení a také i pro vojenskou posádku střežící poddanské město. Ve století osmnáctém tedy i v rámci sledovaného období se dřevo využívalo hlavně pro provoz městského pivovaru a k tomu pochopitelně na vytápění městských a školských zařízení a jako deputát. Musíme mít na paměti, že město skupovalo dříví, aby jej mohlo dál prodávat místním obyvatelům. Dříví bylo vysoce důležitou komoditou fungování celého města v rámci stavebních činností, oprav a samozřejmě v zimním období jako nezbytný zdroj tepla.¹⁴⁷

V kontextu dějin českých zemí na konci 15. a poté především během následujícího století vytvářely ze strany šlechticů obrovské soustavy rybníků, a to především v níže položených oblastech v Polabí a na jihu Čech v oblasti Třeboňska. Nicméně většina těchto soustav na konci 18. století zmizela díky rozšiřujícím se polnostem v rámci přetváření krajiny a zaváděním monokultur.¹⁴⁸ Dějinám rybníkářství pro zájemce se okrajově v kontextu historické geografie věnuje historička Eva Semotanová¹⁴⁹, Jan Dubravius¹⁵⁰, Rudolf Hurt¹⁵¹.

Rybníky vrchnostenské:

Nový rybník – Rozkládal se mezi vesnicemi Bukovina a Lhotka severovýchodně od Pardubic. V jeho prostředku se nacházel „Babí“ ostrůvek. Vznikl na přelomu 15. a 16.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 107-111.

¹⁴⁸ Václav BŮŽEK – Josef GRULICH a kol., *Společnost českých zemí v raném novověku: struktury, identity, konflikty*, Praha 2010, s. 33.

¹⁴⁹ Eva SEMOTANOVÁ, *Vyprávěné krajiny*, Praha 2019, 406 s.

¹⁵⁰ Jan DUBRAVIUS – Anežka VIDMANOVÁ a kol., *O rybnících: věnováno Antonínu Fuggerovi*, Praha 1953, 77 s.

¹⁵¹ Rudolf HURT, *Dějiny rybníkářství na Moravě a ve Slezsku I. a II.*, Ostrava 1960.

století za Viléma z Pernštejna a zanikl za vlády Josefa II. po vysušení. Dalšími rybníky, které ležely poblíž Nového rybníka, byly Studánka a Strejček.¹⁵²

Mezi další panské rybníky patřily „*Spojil*“ a „*Studánka*“ ležící východně od Nového rybníka.¹⁵³

Rybníky obecní:

Prvním obecním rybníkem byl „*Rybníček*“ věnován městu Pardubicím Vilémem z Pernštejna v roce 1509. Během třicetileté války posloužil jako opevněný val před cizími vojsky. Nakonec stejně jako mnoho ostatních rybníků byl vysušen. Stával na místě dnešního Domu hudby a ulice Na Hrádku. Pernštejnové věnovali Pardubicím další rybník s názvem „*Kladvice*“. Jeho název je odvozen od jednoho z úředníků Viléma z Pernštejna „*Glaudwitze*“. Třetím rybníkem byl „*Libánovský*“ dle příjmení předchozího majitele. Posledním obecním rybníkem byl „*Přerovský*“ u stejnojmenné vesnice u Pardubic.¹⁵⁴

2.8 Trhy a jarmarky

Nejprve je potřeba si uvědomit, že trhy se konaly pouze jeden den, kdežto jarmarky probíhaly několik dní ne-li celý týden.

Trhy – Nejstarším trhem od přelomu 15. a 16. století v období Viléma z Pernštejna byl vlněný trh, který probíhal na den sv. Jiří neboli 24. dubna. 22. srpna roku 1710 povolil císař Josef I. Pardubicím další trh. Šlo o trh výroční a konal se v úterý po svátku Početí Panny Marie tedy před polovinou prosince.¹⁵⁵

Jarmarky - V roce 1524 král Ludvík Jagellonský povolil městu Pardubice výroční jarmark, který se konal vždy 24. srpna neboli tři dny před dnem svatého Bartoloměje. Dalším a asi nejvýznamnějším byl koňský jarmark. Konal se od roku 1533, kdy Vojtěch z Pernštejna uspěl svou žádostí k habsburskému císaři Ferdinandovi I. Probíhal každoročně ve středu po Hromnicích. Za vlády Ferdinanda III. roku 1638 se Pardubice dočkaly druhého jarmarku „*křížovém*“ a konal se místo vlněného trhu na sv. Jiří. O dalších jarmarcích, které máme, v námi sledovaném období nevíme, kdy se ustanovily. Po roce 1750 se všechny jarmarky konaly pouze jeden den. Pro upřesnění v námi sledovaném

¹⁵² Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 4.*, s. 446-447.

¹⁵³ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 1.*, s. 8.

¹⁵⁴ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 111-112.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 94.

období se objevují následující jarmarky chronologicky – Hromniční, Křížový, Viktorínský a Adventní. Hromniční jarmark se odbyl na začátku února, Křížový na den sv. Jiří 24. dubna, Viktorínský na den sv. Viktorína 24. července a Adventní v předvánočním období.¹⁵⁶

2.9 Řemeslná výroba a cechy

Cechovní sdružení jednotlivých řemesel vznikala v Pardubicích od 16. století. Jak již víme, cechmistrů v čele cechu řídili výrobu a stanovovali ceny. Nejstaršími doloženými cechy v Pardubicích jsou ševci a řezníci z počátku šestnáctého věku. Během 16. století postupně vznikaly nové cechy až do století osmnáctého. 18. století již bylo obdobím skomírání cechů. Řemeslníků od starších dob ubylo a jednota cechů byla roztržena. Za vlády Karla VI. došlo k velkým úpravám cechovních vlajek jako označení daných skupin řemesel.¹⁵⁷ Po nástupu Marie Terezie spatřujeme v kontextu Habsburské monarchie snahu o zredukování cechovních regulací jednotlivých řemesel.¹⁵⁸ Byla přeměněna celá struktura cechovní organizace, aby se podporovala ta řemesla, která sloužila především k vývozu do zahraničí. Omezení počtů učňů, mistrů a dalších osob v rámci cechovního řádu již byla tabu. Některá řemesla byla od této chvíle pod dohledem zemských úřadů. V kontextu tereziánských reforem byla všechna textilní řemesla nakonec povolána jako svobodná. Nicméně k zákazu cechů ještě nedošlo, neboť cechy plnily v rámci státního aparátu funkci jakéhosi činitele držení pořádků na veřejnosti, a to především ve městech.¹⁵⁹

V následujícím pojednání blíže přiblížím jednotlivá cechovní sdružení, která v námi sledovaném období působila. Nesmíme zapomenout ani na necechovní řemesla a živnosti, která představím v podobě tabulek v rámci tematického rozdělení. Ke každému cechovnímu řemeslu i necechovnímu budou v poznámce pod čarou přidána konkrétní jména osob, které danou profesi vykonávaly.

Cech kovářů, kolářů a bednářů – V roce 1537 stvrzením Jana z Pernštejna se kováři sdružili s bednáři a koláři v jeden cechovní svazek. Kováři se soustředili především ve Valše, kde se nacházela kovářská šlajfarna. Během pernstýnské éry se těšili velkým sympatiím od místních obyvatel. V průběhu 18. století si průměrně kováři vydělali za rok

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 94.

¹⁵⁷ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 5.*, s. 1-7.

¹⁵⁸ Zdeněk JINDRA – Ivan JAKUBEC a kol., *Hospodářský vzestup českých zemí od poloviny 18. století do konce monarchie*, Praha 2015, s. 251.

¹⁵⁹ Zdeněk JINDRA a kol., *Hospodářský vzestup*, s. 255.

od 40 do 70 zlatých. ¹⁶⁰Bednáři byli také velice vytíženi, především kvůli výrobě sudů pro pivovar. ¹⁶¹

Cech truhlářů, uzdářů a zámečníků – Tento cech se sjednotil již v období vlády Viléma z Pernštejna, avšak listina tohoto sdružení byla potvrzena až v roce 1540. ¹⁶²

Cech mlynářů, pekařů, perníkářů a sladovníků – Mlynáři společně s pekaři tvořili základ pro pozdější toto cechovní sdružení již v dobách před příchodem Pernštýnů do Pardubic. Kolem roku 1507 se k mlynářům a pekařům přidali sladovníci. Během 16. století se od pekařů oddělili perníkáři a tato sestava vydržela až do námi sledovaného období. ¹⁶³

Cech řezníků – Tento cech patří k těm starším. Za dob Pernštejnů pro ně byly postaveny masné krámy nejprve v rynku v roce 1507 a později celou budovu jednopatrovou na dnešním Wernerově nábřeží. Za vlády Marie Terezie mohli řezníci nově ve svém sortimentu mít zvěřinu z okolních lesů. ¹⁶⁴

Cech kožišnický – Byl ustanoven na konci panování Viléma z Pernštejna. Majestát kožišníkům byl stvrzen císařem Maximiliánem v roce 1570. ¹⁶⁵

Cech krejčovský a postřihovačský – Cechovní útvar vznikl v roce 1518. Roku 1570 byly krejčím a postřihovačům potvrzeny výsady císařem Maxmiliánem habsburským. ¹⁶⁶

Cech tkalců – Cech tkalcovský vznikl během vlády Pernštýnů nad Pardubicemi a stejně jako u jiných cechů získaly výsadu od panovníka v roce 1570. ¹⁶⁷

Cech soukenický a kroječský – Soukeníci a krojiči měli svůj cech od roku 1507. Nejvíce se jim dařilo ve válečných letech. Postupně během 18. století soukenický cech upadal z důvodu nedostatku soukeníků. ¹⁶⁸

Cech ševcovský – Tento cech byl jeden z nejstarších v Pardubicích, existoval již před příchodem Pernštýnů. V roce 1515 jim Vilém z Pernštejna potvrdil své cechovní artikule. ¹⁶⁹

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 32-35.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 37.

¹⁶² Tamtéž, s. 151.

¹⁶³ Tamtéž, s. 64-65.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 101-104.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 40.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 48.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 146.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 122-126.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 141.

V následující tabulce zobrazím jednotlivé cechy podle tematického rozdělení a poukážu na jejich procentuální zastoupení ve městě Pardubicích. Na tyto cechy, řemesla a jednotlivá jména se odkazují na dílo Josefa Sakaře.¹⁷⁰

Tabulka č. 2 – procentuální zastoupení jednotlivých cechů ve městě dle odvětví v námi sledovaném období

Odvětví	Cech	Zastoupení v %
Potravinářské	Cech mlynářů, pekařů, perníkářů a sladovníků ¹⁷¹ Cech řezníků ¹⁷²	36,1%
textilní	Cech krejčovský a postřihačský ¹⁷³ Cech tkalců ¹⁷⁴ Cech soukenický a kroječský ¹⁷⁵ Cech ševcovský ¹⁷⁶	44,6%
Dřevozpracující a kovodělná	Cech kovářů, kolářů a bednářů ¹⁷⁷ Cech truhlářů, uzdářů a	16,9%

¹⁷⁰ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 5.*, 196 s.

¹⁷¹ **Mlynáři** (7) – Josef Machek, Antonín Dytrich, Jan Dytrich, Jiří Bubeník, Josef Štěpánek, Jan Roudný, Jan Adamičko – **pekaři** (9) = Josef Valach, Josef Shtoll, Josef Tuček, Jakub Hula, Václav Barták, Václav Valenta, František Pátek, František Langer, Josef Žamberský – **perníkáři** (1) = Václav Roztočil – **sladovníci** (3) = Pavel Hollak, Josef Pokorný, Jan Rössler

¹⁷² **Řezníci** (10) = Jan Říha, Jan Černík, Augustin Šrut, Václav Říha, Václav Šafařík, Josef Těšík, Josef Nanka, František Říha, Václav Maurer, Václav Čijovický

¹⁷³ **Krejčí** (6) = Josef Kočí, Karel Střecha, Martin Kramář, Josef Kosina, Jakub Kraus, Josef Štěpánek – **Postřihač** = Antonín Hon

¹⁷⁴ **Tkalcí** (3) = Antonín Sluka, Josef Kosek, Josef Jelínek

¹⁷⁵ **Soukeník** = Karel Jelínek

¹⁷⁶ **Ševci** (26) = Josef Kotík, Daniel Ruda, Václav Slavík, Josef Mazánek, František Vondráček, František Hora, Jan Dotisk, Jan Novotný, Augustin Horký, Václav Ptáček, Vít Rychnovský, Matěj Krigl, Václav Vondráček, Václav Aupický, Josef Chocenský, Martin Hulec, Jan Nanka, Josef Žamberský, František Werner, František Procházka, Martin Kulhavý, Jan Jaňura, Martin Hanzl, Odolen Joannes, Jan Rychnovský, Jan Kolman

¹⁷⁷ **Kováři** (5) = Josef Nanka, Matěj Dvořáček, František Řebíček, Jan Jirout, Jan Chvojka – **koláři** (4) = Jiří Těšík, Josef Libík, Karel Tousek, Jan Těšík – **bednáři** = František Kotek

	zámečníků ¹⁷⁸	
řemesla zpracující kosti a kůži	Cech kožišnický ¹⁷⁹	2,4%

Z tabulky je patrné, že v Pardubicích, co se týče početnosti, převládala potravinářská a textilní cechovní sdružení. Zbylé cechy se držely s větším odstupem.

Následující tabulka nám přiblíží všechna ostatní řemesla či živnosti, které nepatřily do sdružení cechů. Budou opět rozdělena dle odvětví včetně procentuálního zastoupení.

Tabulka č. 3 – procentuální zastoupení necechovních řemesel a živností v námi sledovaném období

odvětví	Řemeslo/živnost	Zastoupení v %
potravinářské	Cukráři, rybáři, vinopal, zahradníci ¹⁸⁰	16,1%
textilní	Barvíři pláten, kloboučníci, provazníci, punčocháři, parukáři ¹⁸¹	11,3%
kovodělné	Brníři, hamerníci ¹⁸²	6,5%
dřevozpracující	tesaři, kolovratníci ¹⁸³	8,1%
stavební	Cihláři, dláždíči, sklenáři, stavitelé, kameníci, hrnčíři, kominík ¹⁸⁴	14,5%

¹⁷⁸ **Truhláři** (2) = Ferdinand Řemeslo, Jan Zubatý – **zámečníci** (2) = Augustin Bendák, Novodvorský?

¹⁷⁹ **Kožišníci** (2) = Ferdinand Macal, Jan Vostrovský

¹⁸⁰ **Cukrář** = Antonín Synecius – **rybáři** (2) = Václav Čapek, Jan Bendák – **vinopal** = Jakub Sušický –

zahradníci (6) = Martin Krema, Jan Koubek, Josef Voldt, Václav Kučera, Jan Josef, Matěj Kozel

¹⁸¹ **Barvíř pláten** = Jan Hulata – **kloboučníci** (3) = Karel Pleš, Jiří Pleš, Jan Procházka – **punčochář** = Josef Mauric, **parukář** = Paul Březina – **provazníci** (1) = Jan Hromádka

¹⁸² **Brníř** = Václav Sluka – **hamerníci** (2) = Josef Ritz, Josef Havele

¹⁸³ **Tesaři** (5) = Jan Tichý, Josef Long, František Řebíček, Jan Opatrný, Václav Kočička, **kolovratník** = Matěj Tesařík

¹⁸⁴ **Cihláři** (2) = Josef Libík ml., Kristián Kudrnáč – **dláždíč** = Jiří Vondráček – **sklenář** = Matěj Jíček? – **stavitelé** (2) = Josef Bednařík, Ignác Steska – **kameníci** = místo kameníků v Pardubicích působil sochař Jakub Teplý – **kominík** = Karel Manika – **hrnčíři** (2) = Václav Žabka, Jakub Bažant

Řemesla zpracující kost a kůži	Jircháři, koželuzi, mydláři, voskáři ¹⁸⁵ , řemenáři ¹⁸⁶	22,6%
umělecké	Hodinář, malíř, sochař, knihař, knihkupec ¹⁸⁷	8,1%
zdravotnictví	Apatečník, lazebníci, lékař ¹⁸⁸	6,5%
obchodníci	Kramáři/kupci ¹⁸⁹	6,5%

Mimo sdružení cechů měla největší zastoupení v Pardubicích v námi sledovaném období řemesla zpracující kosti, potravinářské živnosti a stavební řemesla. Hned vzápětí následovalo textilní odvětví. Nejméně mimo cech bylo zastoupení lékařské živnosti či obchodníků.

V závěrečné tabulce poukážeme na všechna řemesla a živnosti podle odvětví v procentuálním zastoupení. Na to, jestli dané řemeslo či živnost byla v cechovním sdružení, nebude brán zřetel.

Tabulka č. 4 – procentuální zastoupení všech řemesel a živností dle odvětví v námi sledovaném období

odvětví	Zastoupení v %
Potravinářské	27,4%
Textilní	30,1%
Kovodělné	7,5%

¹⁸⁵ Ve sledovaném období (70. léta 18. století) – začalo se více svítit, byla zvětšená spotřeba svíček, proto význam voskářů byl obrovský

¹⁸⁶ **Jircháři** (2) = Antonín Hanzl, Václav Libík – **koželuzi** (4) = Josef Majer, Václav Cernstein, Jakub Novák, Antonín Horký – **řemenáři** (2) = František Machek, Jan Machek, **mydláři** (4) = Josef Petržílka, Václav Nanka, Jan Kubín, Jan Kulhavý – **voskáři** (2) = Jan Kulhavý, František Nanka

¹⁸⁷ **Hodinář** = František Běloušek – **malíř** = Jan Hermann – **provazník** = Jan Hromádka – **sochař** = Jakub Teplý – **knihař** = Matěj Pleskot – **knihkupec** = Jan Pleskot

¹⁸⁸ **Apatečník** = Tomáš Nechanský – **lazebníci** (2) = Josef Kohout, František Fiala – **lékař** = Josef Kohout

¹⁸⁹ **Kupci/kramáři** (4) = Josef Just, Jan Reich, Jan Fiedler, Jan Infanger

Dřevozpracující	8,2%
stavební	6,2%
Řemesla zpracující kost a kůži	11,6%
Umělecké	3,4%
Zdravotnictví	2,7%
Obchodníci	2,7%

V celkovém souhrnu byla v Pardubicích v 70. letech 18. století největší koncentrace potravinářských a textilních řemesel či živností. Ve značném odstupu tu máme řemesla pracující se stavebninami, dřevem, kovem, kůží a podobně. Těmto řemeslům dělají konkurenci umělecká řemesla. V tomto období můžeme spatřovat pronikání obchodníků a lékařů mezi živnostníky.

3. Městské elity komorního města Pardubic v 70. letech 18. století

Městské elity se v případě Pardubic stejně jako v ostatních městech odlišovaly především funkcí, majetkem a případně i bohatstvím peněžním. Výjimkou v novověku byla Praha, u které lze pochopit, že to bylo hlavní město Českého království spojené s habsburskou dynastií. Městské elity jako radní, rychtáři, obecní starší, obecní správci a samozřejmě primas měly na starosti ekonomické, politické a jiné záležitosti. Do těchto úřadů stále více v menších městech pronikali obyčejní měšťané, kteří samozřejmě disponovali rozsáhlými majetky ve městě a v jeho okolí. V souhrnu tak mezi městskou elitou a obyvatelstvem nebyla tak zásadní propast.¹⁹⁰

Na vrcholu žebříčku elit stáli vrchnostenští úředníci, kteří sami vlastnili domy ve městě či měli své polnosti mimo něj. Pro obyčejné městské úředníky bylo velmi výhodné se dostat do přízně s vrchností tím, že své dcery provdali za vrchnostenského úředníka. Tímto způsobem se mohli měšťané kariérně a finančně posunout kupředu. Patří sem především v námi sledovaném období vrchní správce panství, jeho zástupce, panští písaři, lesní a rybníční hospodáři. Po polovině 18. století se pravděpodobně společnost úředníků panství uzavírala do sebe a mimo jiné titul hejtmana nahradilo označení vrchní správce panství.

Pro období 70. let 18. století se nám objevuje jméno vrchního správce panství - **Ignatz (Ignác) Svoboda z Kaysertrey**.¹⁹¹ Nicméně v 70. letech 18. století dle městských počtů spatřujeme upadající vliv vrchnosti na poddanské komorní město Pardubice. Obyvatelé poddanských měst včetně Pardubic byli ještě na počátku 70. let 18. století spoutaní hospodářskými povinnostmi vůči vrchnosti. Avšak postupně zesiluje tendence, že krajské úřady přebírají dohled nad poddanským městem na úkor vrchnostenské správy. V roce 1776 přebírá dohled nad hospodářstvím Pardubic krajský úřad v nedaleké Chrudimi.¹⁹² Čím dál větší vliv mělo na Pardubice krajské město Chrudim. V závěsu za vrchností se nám objevují církevní elity města. V první řadě jde o děkana. Byla to bezpochyby duchovní autorita města. Měl velký vliv v rámci dění ve městě či na veřejné mínění obyvatelstva. Nesmíme zapomenout ani na kvardiána neboli představeného minoritského kláštera

¹⁹⁰ Martin NODL, *Elity v českých a moravských pozdně středověkých městech jako badatelský a interpretační problém*, In: Pražské městské elity středověku a raného novověku: jejich proměny, zázemí a kulturní profil, Praha 2004, s. 48-49.

¹⁹¹ Dagmar VORLOVÁ (ed.), *Compendium memorabilii královského komorního města Pardubic (Edice rukopisu Františka Červenky z roku 1811)*, svazek 1, in: Východočeský sborník historický sv. 2, SOA Pardubice 1996, s. 98.

¹⁹² Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan Janák a kol., *Dějiny správy v českých zemích: od počátků po současnost*, Praha 2005, s. 256.

v případě Pardubic. Zásadní měrou se podílel na chodu latinského gymnázia, které bylo měšťany vysoce ceněno. Do třetice tu máme světské elity města. Přední osobou této skupiny byl primátor města, který dohlížel a předsedal městské radě. Městská rada měla zásadní vliv v otázce finanční a hospodářské. Tato nejprve sedmičlenná a posléze pětičlenná skupina vlivných osob podobného personálního složení vládla Pardubicím dle městského počtu Pardubic mnoho let. Jednalo se tedy o dlouhodobě vládnoucí skupinu lidí, jejíž kostra se jenom okrajově obměňovala. Na celkový chod městského úřadu včetně administrativy měl klíčový vliv městský písař, neboť za vlády Marie Terezie stoupal apel na tuto stránku městského úřadu. Samozřejmě kromě těchto funkcí zde máme městského rychtáře, syndika a skupinu starších obecních, o kterých bude pojednáno dále v textu.

Než se zaměříme na jednotlivé městské elity, musíme nastínit reformy Marie Terezie, které určovaly směr a fungování královských a v našem případě i poddanských měst. Proč vůbec obecně došlo k těmto krokům ze strany panovnice? Stupňovaly se čím dál větší nároky monarchie na fungování celého soustátí včetně měst. Městské správy se to dotklo kvůli své neefektivitě a nedostatečnému vzdělání městských úředníků. Regulovaly se i jejich počty. Reformami Marie Terezie byl kladen velký důraz právě na již zmíněné vzdělání a způsobilost pro vykonávání důležitého městského úřadu. Klíčovým faktorem i v případě Pardubic v námi sledovaném období byla postupná centralizace a ustupující vliv vrchnosti nad městem a nástup krajských hejtmánů a centrálních vládních institucí, které měly postupně zvětšit svůj dohled především nad hospodařením poddanských měst na úkor již zmiňované vrchnosti panství. Důležitým rysem Pardubic a jiných poddanských měst druhé poloviny 18. století bylo přejímání či napodobování správy měst královských.

3.1 Církevní elity města

Děkan

Jeho významné postavení bylo dáno velkým vlivem na veřejné mínění. Tento vliv se projevoval především při bohoslužbách či při běžném osobním styku s měšťanskými rodinami. Byla to nejvýše postavená duchovní autorita města Pardubic. V 18. století se na pozici děkana, tedy nejpřednější duchovní pozici ve městě vystřídal mnoho osob. Prvním vůbec v tomto století se stal Adam Augustín Synecius, což byla jedna z nejvýznamnějších postav první poloviny 18. století v Pardubicích. Své dobré jméno si vytvořil u místních nejprve po přičinění se u městské rady na zbudování nového kostelíčka Sedmibolestné Matky Boží v Zeleném předměstí v roce 1710 a hlavně se zasloužil o vznik latinského gymnázia v minoritském klášteře při kostelu svatého Jana Křtitele u městských bran. Po

Adamu Augustínu převzal tento úřad roku 1730 Jan Stanislav Petržilka, jenž přišel do Pardubic z nedalekých Mikulovic. Za jeho působení v úřadu vlály v ovzduší přísné podmínky pro obyvatele města, kteří nedodržovali své povinnosti během duchovních svátků. Během 40. let působil v Pardubicích jako děkan Josef Sřebeský. Následoval na pouhé 3 roky Jan Holub. Nyní se dostáváme k děkanu, jenž sloužil v úřadu ve sledovaném období. Byl to doktor teologie Jan Reichel, jenž započal funkci děkana v roce 1757 až do své smrti roku 1781.¹⁹³

Kvardián

Byla to vysoce uznávaná duchovní persona města. Stejně jako děkan měl velký vliv na dění ve městě a mimo jiné byl úzce spojen s existencí latinského gymnázia, ve kterém měl při současném srovnání funkci ředitele. Název kvardián je označení pro nejvyšší postaveného minoritského kláštera, jako například u jiných řádů to je opat, či převor. V námi sledovaném období se těchto kvardiánů minoritského kláštera v Pardubicích vystřídal jen malý počet. Nejprve tu máme doloženého Polycarpa Fiedlera pro přelom 60. a 70. let 18. století. Pro první polovinu sedmdesátých let do roku 1776 kvardiána Maxima Lacha a v posledních dvou letech existence minoritského kláštera mezi léty 1776 až 1778 Pacificus Havele.¹⁹⁴

3.2 Světské elity města

Městská rada

Již od dob středověku měla městská rada či také sbor konšelů tu největší moc nad městem. Její počet se pohyboval v nejčastějších případech v počtu dvanácti osob. Byly i výjimky v podobě některých měst pražských či královského města Kutné Hory. Jak již víme, celé dvanáctičlenné složení se po roce obměňovalo. Každý člen se v rámci jednoho léta vystřídal v podobě jednoho měsíce na postu takzvaného purkmistra neboli nejvyšší osoby, která stála v přední pozici města. Městská rada projednávala ty nejvýznamnější záležitosti města. Šlo o správu města, soudní výkony, hospodářské a politické záležitosti. Pokud určitý návrh či zákon měl být uveden do praxe, muselo se tak stát po shodě názorů všech konšelů.¹⁹⁵

¹⁹³ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 3. část 1., s. 72-73.*

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 95.

¹⁹⁵ Ondřej ZÁSTĚRA, *Hospodaření města Pardubic za rok 1773*, Univerzita Pardubice 2021, s. 14.

Reformy Marie Terezie v polovině osmnáctého století se dotkly i všech měst včetně fungování a složení městských rad jako nejpřednějších správních jednotek. Až do roku 1751 čítal počet městských radních dvanáct osob. Od tohoto data měla mít města pouze osm členů konšelského sboru. Další důležitou změnou v této sféře bylo střídání pouhých čtyř z těchto osmi členů ve funkci purkmistra během jednoho roku či období výkonu konšelské služby.¹⁹⁶ V příkladu Pardubic byl počet konšelského sboru až do roku 1745 klasický dvanáct osob. Po zavedení reformy ze strany Marie Terezie se počet redukoval na osm a od roku 1754 na finální počet sedmi městských konšelů. Stejně jako pro všechna města tak i pro Pardubice bylo nařízeno, aby pouze čtyři konšelé se střídali na postu purkmistra.¹⁹⁷

Nyní se podíváme na sledované období a uděláme si obrázek o případné personální a početní proměně konšelského sboru v letech 1773 a 1777 na příkladu městských počtů jako významnému pramenu pro městské prostředí.

Z archivního pramene městského počtu Pardubic za rok 1773 vidíme celkem sedm konšelů – Jozef Kincl, Bartoloměj Stohl, Václav Kulhavý, Karel Máj, Vojtěch Zeidler, Václav Skalický, Jan Štípek. Za období 13 měsíců, tedy nebyl jasně stanoven roční termín, se na pozici purkmistra vystřídal nejvíce Jozef Kincl a to celkem třikrát, Bartoloměj Stohl, Václav Kulhavý, Jan Štípek a Václav Skalický celkem dvakrát a na Vojtěcha Zeidlara a Karla Máje vyšel pouze jeden měsíc v úřadu purkmistra.¹⁹⁸

Po čtyřech letech fungování městské rady ve sledovaném období 70. let 18. století vidíme jasný pokles počtu konšelského sboru ze sedmi v roce 1773 na pouhých pět v roce 1777. V řadách městské rady oproti roku 1773 nedošlo k velkým personálním změnám. Máme tu stejná jména v podobě Václava Kulhavého, Jozefa Kincla, Václava Skalického a Bartoloměje Stohla. Přibyla tu pouze nová osoba, a to Karel Manika. V novém pětičlenném složení městské rady se již nevyskytují osoby jako Jan Štípek a Karel Máj.¹⁹⁹ Z městských počtů však nelze vypátrat, kdy přesně tyto všechny osoby nastoupily do svého úřadu, neboť se nám nedochovaly žádné edice městského počtu Pardubic v období po roce 1750 až do roku 1768. Městským radním bylo za rok 1773 vyplaceno

¹⁹⁶ Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK a kol., *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*, Praha 2005, s. 255.

¹⁹⁷ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 16.

¹⁹⁸ SOkA Pardubice, Archiv města Pardubic, kniha městských počtů E5, *Počet obecní města Pardubic 1773*, str. 4.

¹⁹⁹ SOkA Pardubice, Archiv města Pardubic, kniha městských počtů E5, *Počet obecní města Pardubic 1777*, str. 8.

celkově 13zl 45kr a v roce 1777 už tu máme částku v podobě 244zl 16kr 4½de. Roční výplaty pro městské konšele se během čtyř let rapidně zvýšily a městská pokladna to jistě musela pociťovat. Dle městského počtu Pardubic z roku 1768 je patrné, že spousta jmen městských radních se nám objevuje již zde před námi sledovaným obdobím. Jména jako Bartoloměj Stohl, Karel Máj, Václav Skalický, Jan Štípek, Václav Kulhavý, Vojtěch Seidler se objevují v již zmíněném městském počtu.²⁰⁰ Nevíme od kdy, do kdy přesně fungovala tato skupina radních elit, avšak minimálně deset let se hlavní jádro drželo kolem stejných osob. Máme tu tři osoby, které se prokazatelně držely od roku 1768 po rok 1777 na postu městského radního. Byli to Bartoloměj Stohl, Václav Skalický a Václav Kulhavý.²⁰¹

V následujících odstavcích nastíním zmíněné pardubické konšele či purkmistry v podobě medailonků ve sledovaném období. Informace z následujících mezititulků udávají pouze zprávu o tom, ve kterém městském počtu se dané osoby poprvé nacházejí v této funkci.

Radní, kteří sloužili již od roku 1768:

Bartoloměj Stohl – V námi sledovaném období jeden z nejdéle působících radních. Zaznamenán je v městských počtech za rok 1768, 1773 a 1777. Povoláním magistrátní rada a mimo jiné člen městské rady měl dům v rynku čp. 77, kde žil s manželkou Evou Stohlovou.²⁰² V 60. letech 18. století řídil vrchnostenskou manufakturu na zpracování vlny na pardubickém panství.²⁰³

Václav Kulhavý – Stejně jako Bartoloměj Stohl druhý konšel v pořadí dlouhodobě úřadujících v Pardubicích viz městský počet 1768, 1773 a 1777. Byl držitelem domu čp. 84 v Bartolomějské ulici jdoucí k rynku. Tento dům koupil v roce 1745 a pravděpodobně zemřel roku 1784, kdy novým vlastníkem se stal František Špata.²⁰⁴ V letech 1758 až 1760 náležel pan Kulhavý k cechu krejčí.²⁰⁵ Významného postavení se dočkal v roce 1768, když byl zvolen představeným radou cechů v Pardubicích.²⁰⁶

²⁰⁰ SOKA Pardubice, Archiv města Pardubic, kniha městských počtů E5, č. kn. 14 a jde o fol. 4, *Počet obecní města Pardubic 1768*.

²⁰¹ Tamtéž

²⁰² Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 2.*, s. 139-140.

²⁰³ Marie MACKOVÁ, *Pardubice v době Josefského katastru (1785)*, in: *Východočeský sborník historický 3*, Pardubice 1993, s. 111.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 159.

²⁰⁵ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 5.*, s. 55.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 69.

Václav Skalický – Poslední z trojice jmen (*Stohl, Kulhavý, Skalický*), kteří dle pramene městského počtu Pardubic působili v konšelské funkci téměř deset let. Byl držitelem domu čp. 89 v Bartolomějské ulici v letech 1754 až 1782 do jeho smrti.²⁰⁷

Radní, kteří sloužili od roku 1773:

Josef Antonín Kincl – Pro úřad městského radního zaznamenán v městském počtu pro rok 1773 a 1777. Josef Kincl nebyl původně pardubickým měšťanem, nýbrž se přiznal ke své manželce Anně Havelové z nedalekého Hradce Králové v roce 1746. V úřadu městského radního sloužil od roku 1766 až do své smrti v roce 1789. Byl to poslední pardubický primátor. Ve sledovaném období však žil už s jinou manželkou Julianou Bělskou. Bydlel v domě „U Bílého koníčka“ čp. 6 na náměstí.²⁰⁸ Mimo jiné v letech 1754 až 1757 vykonával funkci pardubického rychtáře.²⁰⁹

Karel Máj – V konšelském úřadu dle pramenů zaznamenán naposled v městském počtu za rok 1773 a předtím i za rok 1768. Byl původem z Chrudimi a do Pardubic se přiznal k Barboře Kreislové ve 40. letech 18. století. Společně se ženou v letech 1752 až 1759 drželi hospodu „U Bílého beránka“ čp. 1 pardubickém rynku. Karel Máj náležel do cechu mydlářů.²¹⁰ Byl i povoláním voskař. Po předělání domu čp. 1 na radnici se Karel Máj s manželkou přestěhovali do domu čp. 16 v Pernštejnské ulici, kde dožil. Karel Máj musel zemřít v roce 1774, proto v městském počtu za rok 1777 nedisponuje. Dům čp. 16 už dále držela vdova Barbora Májová, která se provdala za Františka Nanku.²¹¹

Vojtěch Zeidler – Stejně jako Karel Máj působil ve funkci městského radního na přelomu 60. a 70. let 18. století. Byl držitelem domu čp. 61 v rynku mezi léty 1771 až 1780, kdy pravděpodobně zemřel.²¹² V letech 1768 až 1774 byl starším důchodním města Pardubic.²¹³

Jan Štípek – Stejně jako u Karla Máje a Vojtěcha Zeidlera jej nalezneme ve funkci v městském počtu pro rok 1768 a 1773. Držel dům čp. 54 v rynku v letech 1743 až 1777.

²⁰⁷ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 2.*, s. 163.

²⁰⁸ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 43.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 54.

²¹⁰ Tamtéž, s. 88.

²¹¹ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 2.*, s. 175.

²¹² Tamtéž, s. 131.

²¹³ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 90.

V roce 1777 pravděpodobně zemřel, neboť dům čp. 54 přebírá pan Václav Kočička s ženou.²¹⁴

Radní, kteří sloužili od roku 1777:

Karel Manika – Objevuje se nám ve funkci městského radního až na konci námi sledovaného období v městském počtu pro rok 1777. Vlastnil dům čp. 62 v rynku nejprve s manželkou Viktorií Manikovou posléze Marií Annou mezi léty 1771 až 1782, kdy Karel Manika zemřel.²¹⁵ Karel Manika byl dokonce mistrem kominického řemesla ve městě mezi roky 1758-1782. Pod sebou měl na vyučení tovaryše a nástupce Vavřince Kromana.²¹⁶

Městští písaři a syndikové ve sledovaném období

Do nástupu Pernštejnů v Pardubicích u městských písařů nebylo vyžadováno vzdělání zaměřené na jejich výkon v úřadu. Od 16. století se již na radnici objevují písaři vyučení na pražské Karlově univerzitě. Jejich úkolem bylo zapisovat veškerá úřední nařízení či úkony do nejrůznějších městských knih a ty následně archivovat. V průběhu šestnáctého století se mimo jiné ustálil pevný plat pro městské neboli radní písaře.²¹⁷

Ve sledovaném období v 70. letech 18. století tu máme celkem dva městské písaře působící v Pardubicích. Nejprve uvedu písaře **Václava Jakuba Petzolda** původem z Chrudimi, jenž se nám objevuje v městském počtu Pardubic za rok 1773. Chrudimský měšťan pracující mimo úřad písaře jako advokát v rámci instancí nižšího řádu.²¹⁸ V roce 1777 sledujeme nového zapisovatele, pro městský počet **Václava Radvanovského** také direktor a inspektor nad hospodařením města.²¹⁹ Byl jirchárem²²⁰, koželuhem²²¹, řemenářem²²². Mimo jiné zastával funkci jakéhosi finančního státního úředníka a byl to direktor a inspektor²²³. V letech 1745 až 1758 držel dům čp. 14 v Pernštýnské ulici společně s paní Lidmilou Radvanovskou.²²⁴ V letech 1756 až 1811 byl držitelem domu čp.

²¹⁴ Tamtéž, s. 124-125.

²¹⁵ Tamtéž, s. 133.

²¹⁶ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 5.*, s. 30.

²¹⁷ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 55.

²¹⁸ Tamtéž, s. 62.

²¹⁹ Tamtéž, s. 62.

²²⁰ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 5.*, s. 25.

²²¹ Tamtéž, s. 40.

²²² Tamtéž, s. 120.

²²³ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 90.

²²⁴ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 2.*, s. 173.

138 v Bílém předměstí v dnešním Bělobranském náměstí.²²⁵Dále také držel dvůr čp. 107 opět v Bílém předměstí v hodnotě 4 500 zlatých mezi roky 1777 až 1803.²²⁶V podobě výplat městskému písaři tu máme během sledovaného období změnu. V roce 1773 dostal za svoje roční úřadování Václav Jakub Petzold 137zl 35kr 3de platu. V roce 1777 nový písař Václav Radvanovský pouhých 119zl peněz. Vidíme tu pokles o 18zl a pár drobných u výplat městským písařům během 70. let 18. století.

Syndik - Šlo o přísežného písaře u městských soudů, kterému pomáhal jeden z členů městské rady při výkonu své práce. Syndik se musel podrobovat profesním zkouškám u apelačního soudu neboli také odvolacího soudu v Praze a také musel mít řádné právnické vzdělání.²²⁷

Samozřejmě i této funkce syndika se dotkly reformy Marie Terezie. V rámci reformy hrdelního soudnictví v 50. letech 18. století směli provozovat funkci soudců ve městech pouze kvalifikovaní a pravidelně školení syndikové. Je dobré uvést, že syndik byl také zároveň i obvykle městským písařem a od roku 1751 musel mít syndikus právnické vzdělání.²²⁸

V případě Pardubic v 70. letech 18. století tu máme nejprve zároveň písaře a také syndika **Václava Jakuba Petzolda** ve funkci do roku 1775. Po něm přebírá funkci syndika **František Kablík**, jenž o to více prohloubil germanizační snahy habsburských panovníků v úřadech.²²⁹ Byl to tedy městský syndik, justiciár. Od roku 1790 se stal prvním zkoušeným purkmistrem Pardubic.²³⁰Mimo jiné Kablík příslušel v 18. století do úřadu přísežného advokáta.²³¹

Dle porovnání let 1773 a 1777 za období 4 let jednoznačně poklesly městské výdaje na úřad syndika neboli přísežného písaře u soudů. Za rok 1773 činily výdaje na tento post 153zl 47kr 4 ½de. Za rok 1777 to bylo pouhých 90zl. Tedy vidíme pokles o 63zl 47kr 4 ½de.

²²⁵ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 4.*, s. 353.

²²⁶ Tamtéž, s. 418-419.

²²⁷ Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK a kol., *Dějiny správy v českých zemích: od počátků po současnost*, Praha 2005, s. 192.

²²⁸ Tatáž, s. 255.

²²⁹ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 62.

²³⁰ Tamtéž, s. 62.

²³¹ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 5.*, s. 9.

Starší obecní

Skupina osob, která ve městech vykonávala po městských radních samosprávu obce. V každém městě byl různý počet těchto obecních starších. Tuto skupinu městských elit volila samotná obec a jejich funkční období trvalo několik let. Jejich hlavní náplní práce ve městě bylo na dohlížení fungování městských škol, bezpečí ve městě, měli na starosti prodej a nákup soli a dohlíželi nad trváním jarmarků či trhů. Stejně jako konšelé byli starší důchodní ze zámožnějších vrstev měšťanstva.²³²

V Pardubicích ve sledovaném období máme celkem čtyři starší obecní činitele. Dokládají to městské počty z let 1773 a 1777, jak je patrné níže na obrazových přílohách. V roce 1773 šlo na všechny čtyři obecní starší celkem 61zł 59kr. V roce 1777 to činilo 79zł 50kr. Tedy během čtyř let se zvedly platy obecním starším. Je patrné, že nejvyššího platu se dostalo tzv. prvním v pořadí obecnímu staršímu, a to v roce 1777 25zł, druhému 20zł a posledním dvěma po 17zł 25kr.

Obecní starší byly tedy v Pardubicích ve sledovaném období celkem čtyři:

Jan Merkl - Místní pardubický kamnář, od kterého měla městská radnice bohatě zdobená barokní kama.²³³ Do Pardubic přišel z nedalekých Sezemic v roce 1747 a vzal si Annu Machkovou a v létě 1753 obdržel dům čp. 78 v rynku. Od roku 1757 si Jan Merkl koupil další dům čp. 67 opět v rynku. Po skonu jeho první manželky se podruhé oženil za Rozálií Štěpánkovou, dceru mistra mydlářského řemesla. Postupem času nakonec prodal všechny tři domy (třetí dům získal až po sledovaném období) a zemřel roku 1798.²³⁴ Za zmínku ještě na závěr uvedu jeho členství v cechu ševcovském v letech 1761 až 1767.²³⁵

František Štěpánek - Patřil v letech 1755 až 1769 do cechu krejčovského a postřihačského²³⁶ a později v letech 1778 až 1797 vykonával mydlářské řemeslo.²³⁷ Od roku 1749 až do své smrti v roce 1795 držel dům čp. 85 v Bartolomějské ulici.²³⁸ Od roku 1777 spravoval s manželkou Barborou Petržilkovou dům čp. 45 v Pernštýnské ulici, kde se nacházela mydlářská dílna.²³⁹

²³² František HOFFMANN, *Středověké město v Čechách a na Moravě*, Praha 2009, s. 453.

²³³ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 12.

²³⁴ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 5.*, s. 21-22.

²³⁵ Tamtéž, s. 144.

²³⁶ Tamtéž, s. 55.

²³⁷ Tamtéž, s. 89.

²³⁸ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 2.*, s. 159-160.

²³⁹ Tamtéž, s. 184.

Václav Chládek - Byl držitelem domu čp. 99 v Kostelní ulici v letech 1727 až 1777²⁴⁰. Mezi roky 1739 až 1758 vlastnil dům čp. 103 opět v Kostelní ulici.²⁴¹ Dále také držitelem domu čp. 3 v rynku neboli Šišatkovského v letech 1799-1807.²⁴² V roce 1753 znovu zvedl staré staveniště čp. 96 v Zeleném předměstí, jemuž se říkalo „Dupréeovo spáleniště“.²⁴³

Matěj Náhlík - Byl členem cechu krejčovského a postřihačského.²⁴⁴ Byl držitelem domu čp. 46 v Pernštýnské ulici v letech 1777 až 1801.²⁴⁵ Dále ještě předtím vlastnil dům čp. 27 v ulici U Brány v letech 1759 až 1777.²⁴⁶ V zeleném předměstí vlastnil v letech 1757 až 1776 dům čp. 61.²⁴⁷

Městský rychtář

Rychtáři se v městském prostředí objevují v souvislosti se zakládáním měst v období vrcholného středověku. Na příkladu poddanských měst, kam Pardubice patřily, byl rychtář vybírán do svého úřadu vrchností daného města či duchovenstvem. Tento úřad byl vysoce nákladný a prestižní a mimo jiné rychtářovy pravomoce sahaly i do oblasti městského soudnictví a v dnešním slova smyslu do funkce policejní jako dohled nad veřejným pořádkem. Postupem času v období raného novověku funkce rychtáře přestávala nabývat na důležitosti, jako tomu bylo ve středověku. Městský rychtář se samozřejmě účastnil zasedání městských rad, dohlížel nad funkcí cechů a měl také na starosti peníze. Ve sledovaném období úřad městského rychtáře i nadále fungoval, zrušen byl až v roce 1783 za tzv. josefínských reforem.²⁴⁸ V 18. století se městskému rychtáři začal vyplácet roční plat ve zlatých rýnských. Jeho plat činil 4 zlaté rýnské a 40 krejcarů k tomu. Ve svém úřadě měl rychtář po svém boku nově městského syndika, jenž pobíral stejný plat jako městský rychtář. Od roku 1773 začal městský rychtář pobírat kromě svého ročního platu i deputát v podobě štedrovečerních ryb a čtyř sáhů dříví k topení ve svém úřadu.²⁴⁹

²⁴⁰ Tamtéž, s. 213-214.

²⁴¹ Tamtéž, s. 216-217.

²⁴² Tamtéž, s. 111.

²⁴³ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 3.*, s. 265-266.

²⁴⁴ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 5.*, s. 55.

²⁴⁵ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 2.*, s. 185.

²⁴⁶ Tamtéž, s. 195.

²⁴⁷ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 3.*, s. 246-247.

²⁴⁸ Ondřej ZÁSTĚRA, *Hospodaření města Pardubic za rok 1773*, Univerzita Pardubice 2021, 105 s.

²⁴⁹ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 2. část 1.*, s. 52.

V 70. letech 18. století se vystřídali celkem dva městští rychtáři. Prvním byl v letech 1772 až 1774 Karel Manika. Od roku 1775 až do svého zrušení vykonával úřad městského rychtáře v Pardubicích Josef Prokop.²⁵⁰

Karel Manika - Viz popis městských radních výše

Josef Prokop - Byl to poslední městský rychtář v Pardubicích či městský soudce v daném období.²⁵¹Náležel k cechu pekařskému.²⁵²Ve sledovaném období byl držitelem domu čp. 10 v Pernštýnské ulici a žil zde s paní Maří Magdalenou za svobodna Bohunkovou.²⁵³

²⁵⁰ Tamtéž, s. 54.

²⁵¹ Tamtéž, s. 54.

²⁵² Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 5.*, s. 82.

²⁵³ Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl 4. část 2.*, s. 169.

4. Hospodaření města Pardubic v 70. letech 18. století na příkladu let 1773 a 1777

Jedinými prameny pro zkoumání hospodářské činnosti Pardubic pro období 70. let osmnáctého století jsou městské počty Pardubic za rok 1773 a 1777. Ze staršího období je nám nejbližší dochován městský počet z roku 1768.²⁵⁴ Z nejmladších nejbližší dochovaných městských počtů je až z roku 1795. Pro 80. léta 18. století máme tedy mezeru v pramenné základně. Městský počet pro rok 1777 je obsažen v této práci v ediční příloze. Oba tyto prameny jsou uloženy ve Státním okresním archivu v Pardubicích a jsou volně k dispozici veřejnosti. Pro zkoumání rozsáhlejšího trendu hospodaření poddanských měst v závěru vlády Marie Terezie by bylo namístě prozkoumat dochované městské počty u jiných měst. U města Českého Brodu se nám městský počet v námi sledovaném období nedochoval. V případě Českého Krumlova tu máme poslední zachovaný městský počet z roku 1689. Pro město Pelhřimov se nám dochovalo mnoho městských účetních knih pro období 70. let 18. století. Hospodaření města Pardubic by bylo reálně možné porovnat s Pelhřimovem pro další zájemce o městskou problematiku. U města Svitav jako další potenciální lokality na komparaci se můžou využít dochované kontribuční účty neboli knihy z let 1770-1771, 1771-1772, 1772-1773 a 1773-1774. V případě Litomyšle je to horší, neboť nejbližší městské počty k námi sledovanému období jsou z let 1764 a poté až z roku 1783.

Tyto prameny jsou neočíslovány, proto jsem všechny stránky pracně očísloval pro lepší přehled. Městský počet Pardubic za rok 1777 disponuje 68 neočíslovanými stranami a městský počet 1773 88 listy. Autorem městského počtu pro rok 1777 byl Václav Radvanovský, o jehož pojednání se zmiňuji ve třetí kapitole této práce. Pro rok 1773 to byl Václav Jakub Petzold jako zapisovatel městského počtu Pardubic. Městský počet začíná vždy pojednáním o zůstatku z předešlého roku. Pramen je strukturován podle jednotlivých okruhů hospodaření. Nejprve jsou v knize městského počtu sepsány jednotlivé příjmy s následnou rekapitulací všech příjmových položek a za nimi následují výdaje ve stejné zmíněném duchu. Nakonec jsou v prameni sepsány veškeré dluhy města a poté pohledávky, které jsou vzájemně seškrtnuty, a v poslední řadě nám vychází výsledná částka hospodaření v daném roce s podpisem městského písaře, jenž vždy na konci roku sestavil výslednou městskou knihu počtů v jeden dokument. Městský počet je napsán v českém jazyce s mnohými latinskými či německými výrazy typickými pro sledované období.

²⁵⁴ SOkA Pardubice, Archiv města Pardubic, Kniha městských počtů E14, *Počet obecní města Pardubic 1768*.

Podoba písma se oproti městskému počtu za rok 1773 nemění, jedná se o novověké německé písmo kurent novogotické. V levé části stránky pramene se nacházejí tři sloupečky, ve kterých se nacházejí zkratky pro peněžní částky. V levém najdeme položku pro zlaté, v prostředním pro krejcary a v pravém pro denáry. Při práci s tímto pramenem musíme mít na paměti, že zmíněné početní jednotky ve třech sloupcích, které jsou použity jako zlaté, krejcary a denáry sloužily jako početní prostředek, který však neodpovídal hodnotám ražených mincí ve sledovaném období. Pro zajímavost 1 zlatý rýnský činil 60 krejcarů.²⁵⁵

Co nám vlastně tento pramen může přinést? Kromě záležitostí týkajících se příjmů, výdajů a různých cen tedy obecně ekonomiky města, nám městský počet přináší nespočet vedlejších poznatků. Dokáže nám načrtnout představu o tom, na kolik peněz si přišli zástupci jednotlivých profesí v městském prostředí od městských elit, duchovenstva až po řemeslníky. Z těchto informací by se dala vytvořit jakási kostra či přehled o hierarchickém uspořádání obyvatelstva města v určitém období. Sem tam se v tomto prameni setkáme s nejrůznějšími událostmi jako návštěv významných osob ve městě (panovník, krajský úředník,...). Mimo to v položce hospodaření o jarmarcích a trzích se dá dozvědět o počtu jarmarků konaných v daném období. V oblasti duchovních osob se můžeme setkat s náboženskými svátky. Tento pramen je přínosný pro přiblížení stavebních procesů ve městě. Nicméně je zde problém nedostatku dochovaných městských počtů pro kontinuálnější zkoumání. Ruku v ruce s různými opravami jednotlivých staveb tu máme přehled o cenách různých předmětů každodenní potřeby. Jde nejenom o inventární věci, ale i o nábytek, kancelářské věci a podobně. V samotném textu městského počtu, který je v českém jazyce, je patrný vliv latinských výrazů a německého jazyka. Vliv německého jazyka v prameni je dán historickým kontextem období vlády Marie Terezie v podobě germanizačních snah nejenom v prostředí městské samosprávy.

Městský počet má i své nedostatky. Jde o problém subjektivity pramene. Pramen opomíjí skutečnost vrchnostenské roviny a její správy. Tudíž nám chybí vazba mezi městem a vrchnostenskou samosprávou, v případě Pardubic pardubickým zámekem. Problém je zde i s peněžními prostředky. Jak je výše poznamenáno zlaté, krejcary a denáry v prameni neodrážely realitu tehdejší finanční skutečnosti Habsburské monarchie. Jde pouze o pomocné početní jednotky. Pro to, aby šly udělat nějaké větší a objektivní závěry,

²⁵⁵ Petr VOREL, *Peníze a peněžní početní jednotky v 16. století*, In: *Theatrum historiae* 6, Pardubice 2010, s. 231.

je potřeba v rámci problému s historickým kontextem nevycházet pouze z onoho městského počtu jednoho města, ale je nutné provést komparaci s dalšími dochovanými městskými počty jiných poddanských měst.

Ještě než se pustíme do samotného hospodaření města Pardubic v námi sledovaném období, podívám se stručně, jak vypadaly městské počty jiných poddanských měst a to konkrétně Litomyšle a Svitav.

Pro město Litomyšl pro srovnání se nám dochoval nejbližší k našemu zkoumanému období městský počet z roku 1764. V případě města Svitavy to je kniha kontribucí z let 1773 až 1774. Hlavním komparačním rozdílem v těchto městských počtech Litomyšle a Svitav oproti Pardubicím je jazyk. U Pardubic se sice setkáme s občasnými německými či latinskými výrazy, obsah je však plně v českém jazyce. V případě Litomyšle a Svitav je text pramene plně v německém jazyce a do toho se zde setkáme i s latinou. Tento fakt je dán prostředím s převládajícím českým či německým živlem. Systém zápisu příjmů a výdajů je u všech měst stejný. Jednotlivé zápisy jsou postupně očíslované, v pravé části jednotlivých stránek máme tři sloupce pro vepsání částek ve zlatých, krejcarech a denárů. U všech příkladů nechybí na konci soupis všech položek s výslednou částkou, sumarizace a finální obnos peněz, který zůstal v městské pokladně za proběhlý rok. Typ písma nám zůstal u všech pramenů také stejný. Jedná se o novogotický raněnovověký kurent typický pro období 18. století. Pro přiblížení těchto komparačních pramenů jsou vloženy obrazové přílohy pod textem. Ohledně poznatků složení městské rady z městského počtu Litomyšle z roku 1783 byl stejný jako u Pardubic v roce 1777 tedy pětičlenný konšelský sbor. Ve srovnání Litomyšle (1783) a Pardubic (1777) je rozdíl ve výsledné částce městského hospodaření 982 zlatých. V porovnání výsledný facit Pardubic za rok 1777 byl 2 701zl 24kr a u Litomyšle pro rok 1783 1 719zl 43kr 2de.

4.1 Výsledek hospodaření města Pardubic za rok 1773 a 1777

Současní historikové hospodářských dějin si kladou otázku, zdali města v kontextu středoevropského prostoru zaznamenala během 18. století propad či vzestup. Jsou brány v potaz rozdíly jednotlivých částí habsburského soustátí a různé válečné konflikty. V tomto ještě předstatistickém období se historici musí řídit s neucelenými daty, která neumožňují na sto procent vyhodnotit počty obyvatel ve městech či početní statistiky.²⁵⁶

Rozvahu o hospodaření města Pardubic v 70. letech 18. století bychom měli začít nejprve souhrnnou celkovou bilancí za roky 1773 a 1777. Z této bilance se musí vyvodit jednoznačný trend, který budeme blíže zkoumat na následujících stránkách. Následně se zaměříme na jasnou hlubší analýzu jednotlivých položek hospodaření a následnými rozdíly, a rozebereme důvody proč tomu tak bylo, či jaké okolnosti vedly k těmto výkyvům.

Tabulka č. 5 – souhrn výsledného hospodaření v námi sledovaném období

Položka	Rok 1773	Rok 1777
Zůstatek z předešlého roku	0	0
Celkový příjem	7 499zł 42kr 3 ¾de	3 939zł 31kr ½de
Celkové výdaje	7 263zł 37kr ½de	3 891zł 38kr 1½de
Dluhy, které Pardubice dluží	2 566zł 19kr 5de	18zł 24kr
Pohledávky města	2 566zł 19kr 5de	2 701zł 24kr
Čistý zisk	236zł 5kr 3 ⅝de	47zł 52kr 5de

Pro vzájemné srovnání let 1773 a 1777 v tabulce č. 1 vidíme kladné výsledné částky v městské kase, které se liší v pár desítkách zlatých. Z tabulky je patrné, že se postupně Pardubice zbavily téměř všech svých dluhů, které byly ještě v roce 1773 vysoké. Dluhy vůči městu však zůstávaly během 70. let 18. století neustále na vysoké částce mezi dvěma

²⁵⁶ Marie KOLDINSKÁ – Ivo CERMAN a kol., *Základní problémy studia raného novověku*, Praha 2013, s. 289.

a půl až třemi tisíci zlatých. Velký rozdíl mimo jiné spatřujeme v objemu peněz v rámci hospodaření města. Ještě v roce 1773 město vynaložilo či přijmulo celkově vysokou sumu peněz v hodnotách přes sedm tisíc zlatých. Naopak v roce 1777 se výsledné příjmy a výdaje držely pouze na hodnotách necelých čtyř tisíc zlatých. Je pravděpodobné, že se celkově v jednotlivých položkách postupně umiřňovaly vynaložené částky, jak ohledně výdajů, tak i příjmů. Hospodaření Pardubic se tedy postupně stabilizovalo.

Proniknout do rozdílů mezi hospodaření města mezi těmito roky v rámci jednotlivých položek hospodaření města Pardubic z městského počtu z let 1773 a 1777 lze nejlépe, podíváme-li se do bilančního přehledu těchto zmíněných pramenů. Zpracujeme-li tyto rekapitulace výdajů a příjmů, můžeme si udělat jednoznačný obrázek o tom, které položky přinesly městu více peněz a naopak, na které sekce město muselo dávat větší či menší náklady. Graficky je prezentuji v tabulkách číslo 2 a 3 níže. Pro zpestření budou mimo tabulky ještě přiloženy obrazové přílohy rekapitulací příjmů a výdajů ze samotných pramenů. Struktura položek je na obou městských počtech 1773 a 1777 stejná. Stále mějme na paměti, že zachycujeme hospodaření města Pardubic za celý rok 1773 a 1777. Tyto dva roky nám mají ukázat, jaké změny se mezi těmito lety v oblasti hospodářství udály.

Obr. č. 10 – rekapitulace příjmů města Pardubic (SOkA Pardubice – kniha městského počtu Pardubic 1777, neočísl. stránka 24)

24

Recapitulatio Præsumi
 Rekapitulace příjmů města Pardubic 1777

Honi Præsumi

Mesto brivatni	200	22	0
úředitel z Turnovské, a Erděv	26	25	
úředitel ze Dole	110	48	
úředitel na latinské škole	16		
úředitel z Dobrušské obecního	20	19	
úředitel z obecního zřezvet	997	45	1/2
úředitel z Moravské	266	22	
Mlečnický zřezvet	260		
úředitel z Examinu mařtinského	58	20	
úředitel z Podláznického zřezvetu a staršení	52	35	
úředitel z Dvora obecního	1352	8	1/2
Pluzem z Podplátnického zřezvetu a úředitel	111		
úředitel z Dobrušky, na Gradbu, Pa. a úředitel, obecního zřezvetu	22		
úředitel z úřadu	17	7	2
Interese z Holivských kapitálů	92		
Finalia zřezvetu zřezvetu			1/2
Podláznický zřezvet	218	3	
3727 31 1/2			

Obr. č. 11 – rekapitulace výdajů města Pardubic (SOkA Pardubice – kniha městského počtu Pardubic 1773, neočísl. stránka 84)

Recapitulatio		Súplegwa	
		úžitá	škodá
	l x l	l x l	l x l
Útřina ordinarij do diechodí Janšvů Pardubic	187 6	187 6	
Naklad na moště a býlnice, inclusivě Acci	507 7 3/8	289 17 1/8	
Denese ze svršků Esla	29 25 3/8	20 9	
Naklad na Jarmarků a Trhů	177 22 9	173 52 3	
Naklad na Dům Radni	125 50 9 1/8	125 50 9 1/8	
Mieststvá Solaria a Deputatů	559 2 9	559 2 9	
Lanczellarištvě Lútrati inclusivě Neglovů	27 92	27 92	
na Enfirmati Mieststvá Privilegij			
školim a Dietů			
Pravní útraty, inclusivě Stantium	96 28 1/2	96 28 1/2	
Advokátů, Dremišů, Písařů, a Josta právních, tes Nakladů na Dům Panský	97 11 3/8	99 50 2 1/2	
Naklad na Dům obecní	7 58 1/2	7 58 1/2	
Naklad na Dvůr štubní			
Naklad na Dvůr štubní, inclusivě Stantium			
šana Diekana, Postelníků, a Dvůrníků	371 10 2 1/2	371 10 2 1/2	
Naklad na Školu Latinskou inclusivě Stanti: Profesorů	275 56	275 56	
Naklad na Mieststvá Školy inclusivě Stantium			
(Antona, Maršanika, a Mladenců Školních)	106 27 1/8	106 27 1/8	
školních Dvůrů	27 16 9	27 16 9	
Naklad na Školu	172 9 1/2	170 10 2 1/2	
Naklad na Requisita všem inclusivě Stantium Dominika, a Dvůrů Školních	99 56	99 56	
Interese o Kasiv - Capitalu	77 16	55 6 3	
Naklad na Dvůr Dand	19 12	92	
Naklad na Mlejnů a Školy	1	192	
Naklad na Školy a Dvůr Mieststvá	52 10 3	5 26	
Naklad na Dvůr Mieststvá	17 53	19 27	
Naklad na Dvůr Mieststvá	2 17 9	2 15 9	
Naklad na Mlejnů inclusivě Diekanů Školy	20 92 1/2	3 22 1/2	
Naklad na Dvůr obecní	156 92 3/8	208 53 1/8	
		206 9	
		12 50	
Naklad na Dvůr	928 20 9	977 19 1/2	
Dvůr obecní	18 7 1/2	5 55 5/8	
Summa	721 23 1/2		

Obr. č. 12 - rekapitulace výdajů města Pardubic (SOKA Pardubice – kniha městského počtu Pardubic 1777, neočísl. stránky 64-65)

64

Recapitulatio 48^{ti} M^{er}ni

<i>Extra Ordinarium Gerass^{is} exequa</i>	
<i>torius obecnis realitate</i>	184. 7.
<i>Platad na most^u, a želez^u</i>	49. 2.
<i>Platad na farmar^u, a želez^u, a želez^u</i>	
<i>kolinc^u requisita</i>	9. 3.
<i>Platad na Dolní žemil</i>	10. 78.
<i>Platad na Dům Laudni</i>	7. 3.
<i>Miešts^{ky} Solaria</i>	754. 43. 1/2.
<i>Univerzali^{st^{ky}}</i>	41. 58.
<i>Dieta, a hostim</i>	52. 33. 3.
<i>Pravni dritrats</i>	33. 43.
<i>Platad na Dům Carnie</i>	5. 20.
<i>Platad na Dietm^u str^u</i>	25. 27. 1/2.
<i>Personale P^{ri}st^ofele</i>	277. 75.
<i>Platad na školi Latin^{st^{ky}}</i>	152. 50. 1/2.
<i>Platad na školi trivialni</i>	43. 1. 1/2.
<i>Dvata dilluzna</i>	17. 78.
<i>Platad na Dům obecn^u</i>	104. 48. 5/2.
<i>Platad na obecn^u 4 rak^u</i>	411. 57. 3.
<i>Platad na Dvornar</i>	100. 27. 1/2.
<i>Platad na Mlec^u, a Oplav^u</i>	15.
<i>Platad na Pravn^u mast^u</i>	2. 12.
<i>Platad na Pravn^u miešts^{ky}, a Pravn^u</i>	
<i>na gati Pravn^u, a Pravn^u</i>	17. 21. 1/2.
<i>Platad na Dvorn^u obecn^u</i>	135. 52. 5.
<i>Platad na Pravn^u školi, a Pravn^u školi</i>	
<i>školi obecn^u 4 rak^u</i>	15. 53.
<i>Pravn^u školi</i>	2671. 27. 1/2.

65

	1773	1777
Průmysl	2671	27. 1/2
Průmysl na lesy	84	50. 3
Průmysl v zastavení a jiné	72	5. 3
Průmysl v kapitálu	37	57. 3
Průmysl v obchodu, zejména v obchodu s vínem	5	
Rozličný průmysl	25	12. 3
		3821. 28. 1/2
Průmysl v roce 1778		47. 52. 5

Tabulka č. 6 – rekapitulace příjmů z jednotlivých položek v letech 1773 a 1777

Položka	Rok 1773	Rok 1777
1.) Výběr mýtného	211zl 19kr 4½de	305zl 22kr 3de
2.) Užitek z jarmarků a trhů	29zl 46kr	26zl 25kr
3.) Příjem z váhy obecní	39kr	59kr
4.) Příjem ze soli	111zl 42kr	110zl 48kr
5.) Dům obecní	134zl 8kr	50zl 19kr
6.) Přídavek na latinské školy	16zl	16zl
7.) Pivovar	1 830zl 24kr 5¼de	1 361zl 7kr 1½de
8.) Interesse z aktiv-kapitálu	96zl 22kr 3de	92zl
9.) Mlýnské nájemy	433zl	360zl
10.) Příjmy z gruntů a stavení	47zl 14kr 3de	52zl 35kr
11.) Masné krámy	58zl 20kr	58zl 20kr
12.) Nájem z pastoušek	5zl	-
13.) Příjem z pastvin	17zl 10kr	22zl
14.) Nájem z polí a luk	206zl 3de	111zl
15.) Dvůr obecní	3 572zl 25kr 4½de	1 353zl 8kr 1½de
16.) Úrok z ostrovů, řek a jezer	12zl 50kr	-
17.) Lesy	693zl 19kr 4½de	17zl 7kr 3de
18.) Rozličný příjem	24zl	3zl 18kr 3de
celkem	7 499zl 42kr 3¾de	3 939zl 31kr ½de

Tabulka č. 7 – rekapitulace výdajů v rámci jednotlivých položek v letech 1773 a 1777

Položka	Rok 1773	Rok 1777
1.) Mosty a silnice	501zl 7kr $\frac{3}{4}$ de	49zl 3kr
2.) Jarmarky a trhy	29zl 25kr 3de	9zl 3kr
3.) Dům radní	194zl 32kr 3de	7zl 3kr
4.) Městská solária a deputáty	1 256zl 31kr $\frac{2}{5}$ de	754zl 43kr $\frac{1}{2}$ de
5.) Kancelářské útraty	559zl 2kr 3de	41zl 58kr
6.) Poslové a cestovní náhrady	27zl 32kr	52zl 33kr 3de
7.) Právní útraty	96zl 38kr $\frac{1}{2}$ de	33zl 45kr
8.) Dům obecní	34zl 11kr $\frac{3}{8}$ de	104zl 48kr $\frac{5}{2}$ de
9.) Strážnice	4zl 58kr $\frac{4}{2}$ de	-
10.) Děkanství a osoby kolem kostela	371zl 40kr $\frac{2}{4}$ de	303zl 14kr $\frac{4}{2}$ de
11.) Latinské školy	275zl 56kr	153zl 50kr $\frac{4}{2}$ de
12.) Městské školy a osoby kolem škol	106zl 27kr $\frac{1}{8}$ de	45zl 1kr $\frac{4}{2}$ de
13.) Almužny svaté	24zl 46kr 3de	17zl 48kr
14.) Pivovar	1 423zl 42kr 3de	512zl 45kr $\frac{4}{2}$ de
15.) Rekvizita k hašení ohně	99zl 56kr	72zl 5kr 3de
16.) Interesse z passiv-kapitálu	41zl 16kr	37zl 57kr 3de
17.) Obchod se solí	19zl 42kr	10zl 48kr
18.) Mlýny a splavy	1zl	15kr

19.) Brány a zdi městské	52zl 40kr 3de	14zl 31kr 4½de
20.) Masné krámy	14zl 53kr	2zl 12kr
21.) Pastoušky	2zl 44kr 3de	15zl 53kr
22.) Pastviny	20zl 32kr 4½de	
23.) Dvůr obecní	1 563zl 33kr 3¾de	1 352zl 52kr 5de
24.) Lesy	338zl 36kr 3de	84zl 50kr 3de
25.) Rozličné výdaje	18zl 4kr ½de	25zl 12kr 3de
celkem	7 263zl 37kr ¼de	3 891zl 38kr 1½de

Pro zkoumání rozdílů hospodaření je důležité si udělat analýzu všech významných položek. Ty budou uvedeny v následující podkapitole v pořadí podle významu.

4.2 Rozdíly v hospodaření města Pardubic v 70. letech 18. století a jejich analýza

V rámci analýzy jednotlivých položek, kde byly markantní finanční rozdíly, se nejprve zaměříme na stručnou analýzu dané položky, a poté se pokusíme hledat odpověď na otázku, proč daná sféra zaznamenala v námi sledovaném období rozdíl či nárůst. Jednotlivými položkami narazíme na určité změny, které formovaly město Pardubice v 70. letech 18. století. Následující analýzu a rozdíly v jednotlivých položkách města, jsem se rozhodl uspořádat dle logického významu do jednotlivých skupin. Očíslování položek v rekapitulacích příjmů a výdajů nám poslouží pro zprehlednění, které oblasti hospodaření budou do jednotlivých oblastí náležet. V poznámkách pod čarou budou odkazy na již zmíněné dvě rekapitulační tabulky.

1.) Příjmy z trhů, mýtného a cel a náklady na ně

V této sekci, kam zařazujeme v oblastech příjmů výběr mýtného, jarmarky, trhy a váhu obecní, město Pardubice v roce 1777 inkasovalo o přibližně 91 zlatých více nežli za rok 1773. V případě nákladů, kam jsem zařadil mimo jiné výdaje na mosty a silnice či brány a zdi městské, město vynaložilo na tuto sekci za rok 1777 o přibližně 510 zlatých méně než v roce 1773. Bilančně tedy v oblasti jarmarků, mýtného, správy mostů a silnic, bran a zdí městských byl trend nerovnoměrný, tedy na jednu stranu se zvětšily příjmy, avšak klesly náklady.

Mýtné vybírali výběřčí či branní v městských branách u Pardubic v Bílé bráně od příchozích od Vysokého Mýta a v Zelené bráně od Prahy. Hlavní výběřčí mýtného Jozef Kotik vybral za rok 1777 do městské pokladny **305zl 22kr 3de**. Nejvyšší obrat činil v měsíci říjnu, a to 31zl 48kr 4 1/2de. Nejmenší zisk z průchodu městských bran byl za měsíc březen pouhých 16zl 2kr 3de. V porovnání s rokem 1773 byl celkový zisk z mýtného menší, a to **204zl 18kr 3de**.²⁵⁷

Z konání jarmarků a váhy obecní umístěné v radním domě se vydělalo celkem za rok 1777 **26zl 25kr**. Během roku ve sledovaném období se v Pardubicích konaly čtyři jarmarky počínaje Hromničným na Hromnice a konče Adventním v době před Vánoci. Nejvíce se vybralo během Viktorínském jarmarku, a to 8zl 11kr. K jarmarkům musíme připočítat i váhu obecní, která sloužila obchodníkům k vážení například soli a jiného materiálu. Měl ji na starosti Václav Aupický a vybral z ní celkem 59kr. V roce 1777 byla mimo jiné obecní váha propůjčena formanům k měření obilí v ceně 15 krejcarů.²⁵⁸

V porovnání s rokem 1777 se v roce 1773 vybralo z jarmarků celkem **29zl 46kr**, a jde o relativně stejný obnos. V celkovém poměru však bylo v rámci již zmíněných čtyř jarmarků vybráno pokaždé více nežli v roce 1777 a opět Viktorínský jarmark zvítězil v zisku peněz, a to 10zl 14kr 1/2de. Obecní váha byla v městském počtu pro rok 1773 zapsána zvlášť. Václav Aupický z ní vybral za rok 1773 39 krejcarů.

V období konání jarmarků a trhů muselo město také vynaložit i nemalé peníze, aby zajistilo peníze pro řemeslníky, jež připravovali prostory pro obchodníky. Dále také šly výdaje na osvětlení a mimo jiné osobě, která vyzváněla a tím i ohlašovala začátek a konec doby konání jarmarku případně trhu. Nesmíme zapomenout ani na výdaje týkající se materiálu na stavbu přístřešků pro prodejce. V rámci řemeslnické práce nevidíme během čtyř let posun ve výši výplat – drželo se to v rozmezí 1zl až 1zl 30kr za daný jarmark.

²⁵⁷ Rekapitulace příjmů – č. 1

²⁵⁸ Rekapitulace příjmů – č. 2 + 3

Z obou městských počtů pro sledované období je patrné především zastoupení tesařů a kovářů. Například kovář dostal 44kr v roce 1773 a poté 40kr za rok 1777. Na světlo se ve sledovaném období dávalo 14 krejcarů během každého konaného jarmarku. 18 krejcarů bylo vypláceno osobě, jež vyzváněla zahájení a ukončení jarmarku. Za sledované období zmizely z městského počtu sbírky na jarmarky vypláceny příjemcům, které je vyhotovovali. V celkových výdejních sumách na tuto sféru vidíme rapidní pokles ve vydaných penězích. Za rok 1773 to činilo **29zl 25kr 3de** a v roce 1777 jenom pouhých **9zl 3kr**. Je to způsobeno absencí placených peněz osobám zajišťujícím sbírky na jarmark a mimo jiné v roce 1773 se použil materiál z okolních lesů na opravy či výstavbu přístřešků.²⁵⁹

V rámci nákladů na mosty a silnice šly výdaje především na řemeslníky a nádeníky. V roce 1773 se uskutečňovaly rozsáhlé práce v této sféře. Jenom tesařům bylo vyplaceno 130zl 35kr 3de. Na opravy mostu bylo spotřebováno mnoho vápna v ceně 83zl 30kr 1 1/2de. Provozníci byli zapláceni za výrobu jednoho provazu k tahání berana. Kováři zprostředkovali železo v ceně 7zl 37kr 4 7/8de. Bylo spotřebováno mnoho dřevního materiálu v podobě jednoho prkna, 43 dubových kmenů, 11 stěn, 53 krovů a pár mostnic to vše v ceně 151zl 25kr. Dle městského počtu se pokládala dlažba v rozsahu 104 sáhů za 11zl 4kr. Peníze šly i za tesaři, kováři a nádeníky. Celkem město Pardubice vynaložilo na mosty a silnice v roce 1777 **41zl 3kr** a za rok 1773 **501zl 7kr 3/4de**. Jde tedy o obrovský finanční rozdíl, který můžeme vysvětlit v podobě rozsahu prací a koupi materiálu.²⁶⁰

V rámci výdajů se zaměříme v oblasti stavení i na brány a zdi městské. Oproti roku 1777 máme v městském počtu za rok 1773 výdaje na branné v Bílé i Zelené bráně. Můžeme zjistit, kolik peněz branní v branách dostali za jednotlivé činnosti za rok. Například za pozorovací činnost, zamykání a odemykání městské brány v obou branách dostali branní po 4zl 40kr. Dále dostali příspěvek v podobě 9kr na ryby k Vánocům. Město také zaplatilo branným výdaje na dříví v celkové částce 14zl 8kr. Dalším záznamem máme finanční ohodnocení od natahování hodin v Zelené bráně, kterou vykonával zámečnický Josef Bendaka za 4zl 40kr za rok. Ve srovnání v námi sledovaném období byly v rámci nákladů patrné výdaje na řemeslníky a námezdnou pracovní sílu. Za rok 1773 šlo řemeslníkům a nádeníkům 24zl 48kr 3de, v roce 1777 pouze 14zl 31kr 4 1/2de. Je patrné, že výdaje na stavení, brány městské a zdi šly ve sledovaném období dolů. Za rok 1773 město vynaložilo

²⁵⁹ Rekapitulace výdajů – č. 2

²⁶⁰ Rekapitulace výdajů – č. 1

na tuto oblast celkem 52zl 40kr 3de a v roce 1777 jenom 14zl 31kr 4 1/2de. Tedy vidíme rapidní pokles.²⁶¹

Proč měly Pardubice o přibližně 91 zlatých vyšší příjem peněz v oblasti výběru mýtného, jarmarků, trhů a obecní váhy? Hlavní příčina se nachází ve výběru mýtného, neboť zisky z konání čtyř jarmarků a z váhy obecní se držely téměř stejných částek. Výběr mýtného z velké pravděpodobnosti poznamenal obří hladomor vypuklý v letech 1770 až 1772. Kvůli úbytku počtu obyvatelstva českých zemí a také velkému úhynu dobytka se v roce 1773 vybralo o přibližně 100 zlatých méně než za rok 1777. Sto zlatých je poměrně vysoká částka, a tudíž těsně po skončení hladomoru mohla být účast lidí na trzích a jarmarcích menší.

V případě nákladů se setkáváme s bilancí o přibližně 20 zlatých menšími výdaji na tyto položky než na začátku námi sledovaného období. Díky zrušení jarmarečné sbírky, město podle městského počtu 1777 ušetřilo 16zl 26kr 3de. Město také v roce 1777 nevykázalo žádnou sumu na materiál ke stavbě dřevěných budek pro kupce, jako tomu bylo v roce 1773. S tím jsou i spojené výplaty tesařům v roce 1773.

V souhrnu zvýšený příjem z mýtného, trhů a jarmarků či váhy obecní souvisel se stabilizací následků hladomoru a přísunu většího počtu lidí do města v době konání trhů a jarmarků. Úbytek nákladů spatřujeme v podobě absence sbírek na jednotlivé jarmarky, které město platilo.

Proč klesly náklady na mosty a silnice? Nejprve bych zmínil hlavní příčinu. V roce 1773 šlo o rozsáhlé práce kolem oprav mostů mezi mlýny. Bylo potřeba zaplatit nemalou částku řemeslníkům pracujícím na těchto opravách. Bylo spotřebováno množství dřevního materiálu, vápna či železa. Také se musely zaplatit pojižděky v rámci dovozu materiálu, kterých nebylo zrovna málo. V městském počtu pro rok 1773 se setkáváme i u zaplacení představitelů městské elity jako primátora, starších obecních, obecního správce či dvěma soudním představitelům, kteří částečně zaplatili opravy mostů, a tyto peníze jim město zpětně vrátilo. Šlo o celkem 20zl 48kr.

Rozdíly v nákladech byly malé. Šlo především o náklad na dřevní materiál v hodnotě 5zl 16kr. Dále také v roce 1773 město zaplatilo 1zl 18kr za pojižděky. Město také mimo jiné muselo zaplatit dluh z louky u Bílé brány pod šancí v ceně 2zl 30kr. Nicméně rozdíly v nákladech byly nepatrné.

²⁶¹ Rekapitulace výdajů – č. 19

V celkovém zhodnocení město Pardubice v roce 1773 zůstalo na této položce v mínusových číslech. Šlo o **-341zl 31kr 5½de**. Tato skutečnost se podepsala především na rozsáhlých opravách cest a mostů, budování dřevěných budek pro kupce a na důsledek hladomoru, jenž se postaral o menší příliv lidí v době konání jarmarků a trhů. Za rok 1777 se celková bilance se ukázala poněkud přívětivější. Město bylo na kladné hodnotě v této sekci a to **+260zl 9kr 1½de**. Byl to výsledek stabilizace poměrů po následcích hladomoru a také zmenšení stavebních či opravných aktivit.

2.) Příjmy z pronájmů objektů ve vlastnictví města a náklady na ně

V sekci příjmů z pronájmů objektů ve vlastnictví města a nákladů na ně jsem zařadil dům obecní, masné krámy, solárna a s tím spojené solní hospodaření, mlýny a splavy a pastoušky. V oblasti příjmů město Pardubice v roce 1777 inkasovalo o přibližně 157 zlatých méně nežli za rok 1773. V podobě výdajů město vynaložilo za rok 1773 odhadem o 39 zlatých více než později v roce 1777. V oblasti městských objektů se setkáváme se souměrnou bilancí, kdy zároveň klesly příjmy společně s náklady. S touto tendencí se však budeme často setkávat u následujících oblastí hospodaření.

Obecní dům nacházející se vedle radnice měl hlavní příjmy především z pronájmů. Šlo o ubytování vojska a důstojnictva v samotném domě, peníze šly i ze strážnice. Mimo jiné dům obecní pronajímal lidem i louky a pole k domu patřící. Za rok 1773 dům obecní obdržel zaplacené peníze od nájemníků za várku piva. V roce 1777 vydělal obecní dům do městské pokladny **50zl 19kr**. Dohled nad příjmem peněz z pronájmů obecního domu měl kontribuční František Wolf ve sledovaném období. Za rok 1773 dům obecní přinesl do kasy **134zl 8kr**, šlo tedy o sestupný trend. Rozdíl v částkách dle pramene spatřujeme v oně zaplacené jedné várce piva pravděpodobně vojenské posádce a důstojníkům žijících v obecním domě. Samotná várka piva přinesla v roce 1773 112zl 8kr.²⁶²

Město každoročně vybíralo peníze z pronájmů dvou mlýnů, i když po celých Pardubicích jich bylo několik. Šlo o mlýn Valchovský a Sladový. Mlýn Valchovský "Valchu" měl v pronájmu mlynář Jan Dytrich a v námi sledovaném období platil za každý rok 300 zlatých. Mlýn Sladový patřil v nájmu Jozefu Machkovi a ten platil 60 zlatých. Šlo o naprosto stejné příjmy, avšak v roce 1773 došlo k výstavbě nových předků s podlážkou u

²⁶² Rekapitulace příjmů – č. 5

mlýna Valchovského a městu šlo do pokladny 73zl. V porovnání bilance příjmů z mlýnů se výsledná částka nikterak nelišila. Za rok 1773 to bylo **433zl** a poté v roce 1777 **360zl**.²⁶³

Město Pardubice vybíralo poplatky ze všech možných domů a stavení kolem obou bran, kolem zámeckého valu, z městských domů v hradbách, z pastoušek a okolních lokalit na předměstích. Nesmíme ani zapomenout na výběr nájmu od židovského obyvatelstva za židovský hřbitov - částka činila 3zl 30kr za rok 1777. Příjmy z gruntů a stavení se v námi sledovaném období příliš neměnily. V roce 1773 to bylo celkem **47zl 14kr 3de** a za rok 1777 výsledných **52zl 35kr**.²⁶⁴

V námi sledovaném období nám mizí položka nájmu z pastoušek, která se nám objevuje v městském počtu za rok 1773, ale v roce 1777 již nikoliv. Jak víme, pastoušky sloužily jako obydlí pro pastevece, ponocné a žebráky. Za rok 1773 se z nich v rámci nájmu vybralo 5zl. V rámci pastvin se platilo městu za dobytek pasoucí se na pastvinách. Vybralo se celkem v roce 1773 **17zl 10kr**. V porovnání za rok 1777 se sešlo celkových **22zl**. I přesto že se nám ztrácí příjem peněz z pronájmů pastoušek, příjem z pastvin nám v nepatrné míře vzrostl.²⁶⁵

Ze soli město vytěžilo celkových **110zl 48kr**. Nad prodejem soli dohlížel ve městě Josef Machek. Z této částky Pardubice prodaly sůl špitálu sv. Janna Křtitele v hodnotě 10zl 48kr. V roce 1773 byl příjem peněz ze soli prakticky stejný, šlo o **111zl 42kr**. V námi sledovaném období špitál sv. Janna Křtitele bral sůl pro svoji spotřebu od města na dluh, kdy například v roce 1777 splatil poplatek za předešlý rok.²⁶⁶

Kde ležely masné krámy, jsem přiblížil v kapitole o stavu Pardubic v námi sledovaném období. Z masných krámů šly městu jisté poplatky. Řezníci společně platili tedy úroky. V městském počtu 1777 spatřujeme, že řezníci platili úroky v kopách míšeňských, šlo celkem o 50 kop po dvou splátkách (2x 25) na svatého Jiří a poté na svatého „Galli“. V této době se 25 kop míšeňských rovnalo 29zl 10kr, na které to bylo přepočítáno. Nicméně v městském počtu za rok 1773 se neobjevují kopy míšeňské ani splácení v těchto dvou termínech. V porovnání za rok 1773 šlo do kasy z masných krámů celkem 58zl 20kr a za rok 1777 to bylo 50 kop míšeňských neboli **58zl 20kr** tedy výjimečně šlo o naprosto stejné sumy.²⁶⁷

²⁶³ Rekapitulace příjmů – č. 9

²⁶⁴ Rekapitulace příjmů – č. 10

²⁶⁵ Rekapitulace příjmů – č. 12

²⁶⁶ Rekapitulace příjmů – č. 4

²⁶⁷ Rekapitulace příjmů – č. 11

Výdaje z domu obecního se týkaly především odvádění poplatků a úroků vrchnosti. Nemalé peníze se vynaložily řemeslníkům a nádeníkům, za materiál a za samotnou přepravu materiálu na dům obecní. Za dům obecní město zaplatilo vrchnosti konkrétně do kontribuční pokladny za rok 1777 14zl 51kr 5 1/2de. Oproti tomu v roce 1773 12zl 30kr. I vyplácení úroků panstvu se nikterak neměnilo. V roce 1773 šlo o 4zl 47kr 3de a poté v roce 1777 3zl 30kr 3de. O dost větší sumu musel dům obecní vynaložit na řemeslníky. Šlo o širokou škálu vyhotovených věcí a určitých oprav a kontrol. Jmenujme kováře za zhotovené vidle, truhláře za vyrobení stolu s šuflíky do strážnice i bez šuflet, postelí pro posádku, tabule pro důstojníka. Sklenáři za vyhotovení lucerny a mnoho dalších řemeslníků. V roce 1773 navíc šly výdaje na jedno přivezení hlíny pro hrnčíře a za 13 prken a čtyřech mostnic nejspíše v rámci oprav. V námi sledovaném období se rapidně zvyšovaly výdaje na dům obecní, v roce 1773 to bylo **34zl 11kr 3 3/8de** a za rok 1777 už **104zl 48kr 5 1/2de**.²⁶⁸

V rámci výdajů šlo o nezajímavou položku. Týkalo se to vyplacení řemeslníkům a nádeníkům. V roce 1773 to byl pouhý 1 zlatý nádeníkům, kteří zaváželi materiálem cestu k Valchovskému mlýnu. Za rok 1777 to byla částka 15kr vyplacena tesařovi.

Městu klesly výdaje o přibližně 73 zlatých z důvodu poplatku za držbu kotlářského hamru Magdalénou Ritzovou u mlýna Valchovského a jeho správu v podobě již zmiňované částky. Je pravděpodobné, že již v roce 1777 neexistoval.²⁶⁹

Město Pardubice během sledovaného období pocítilo zmenšení nákladů na masné krámy. Dle městských počtů to bylo dáno tím, že nám mizí položky nákladů na stavební materiál a z pojižděk. Za rok 1777 se všim všudy město vynaložilo pouze **2zl 12kr** na tuto sféru. Šlo pouze o zaplacení tesařů, kovářů a zámečníků, tedy šlo pravděpodobně o drobné a údržbové práce. V roce 1773 spatřujeme mnoho změn v masných krámech. Tesaři vyrobili nová vrata, kováři je následně okovali, dodali hřebíky a zhotovili mříž nad dveřmi pro větrání. Nakonec zámečníci vyrobili zámky se šesti klíči to vše v celkovém nákladu 12zl 36kr 3de. Tesaři spotřebovali na vyrobení nových vrat celkem sedm jedlových prken v hodnotě 2zl 11kr 1 1/2de. Nakonec samotný dřevní materiál a jeho dovážka od Labe musela být městem zaplacená, a to v podobě 5kr 1 1/2de. Celkové výdaje na masné krámy byly v hodnotě **14zl 53kr**.²⁷⁰

²⁶⁸ Rekapitulace výdajů – č. 8

²⁶⁹ Rekapitulace výdajů – č. 18

²⁷⁰ Rekapitulace výdajů – č. 20

V souhrnu tedy náklady na masné krámy byly postupně menší, neboť v roce 1773 byly zvýšené výdaje na řemeslnou práci a za nákup dřevního materiálu.

Město Pardubice vynaložilo za rok 1777 **10zl 48kr** za koupi soli. Ve srovnání s rokem 1773 to bylo 11zl 42kr, avšak k tomu město ještě zaplatilo 8zl za dovoz soli z blízké Chrudimi.²⁷¹

Stejně jako u příjmů nám mizí v roce 1777 položka nákladu na pastoušky. Kromě nákladu za rok 1773 činících 1zl 34kr 3de město utratilo peníze za materiál jdoucí na pastoušky. Šlo o 2 prkna, 1 krov, šindele a 1 tesy za celkových 1zl 10kr. Celková suma na pastoušky činila v roce 1773 **2zl 44kr 3de**.²⁷²

Příjmy z domu obecního klesly o přibližně **84** zlatých. Máme tu tři základní důvody, které k této skutečnosti vedly. Za prvé je důležité poznamenat, že v roce 1776 byly zbudovány jezdecké kasárny na západní a jižní straně na místě předtím stojících valů s hradbami. Vojenská posádka, která do té doby pobývala v samotném obecním domě, se v tomto roce přesunula do již zmíněných jezdeckých kasáren. Jediní, kdo zůstali v domě obecním, byli důstojníci. Sice od roku 1776 důstojníci platili domovní nájem městskému kontribučnímu Františkovi Wolfovi nejprve poloviční částku 12zl 19kr za rok 1776 poté však 30 zlatých za rok 1777, pokles příjmů to nezastavilo. Za druhé s přesunem vojenské posádky souvisí i absence navařené jedné várky piva. V roce 1773 ještě město vybralo 112zl 8kr z této várky, kterou posádce zajistilo, po zmíněném přesunu již nikoliv. Třetím důvodem byla buď absence pronájmu polí a luk, které patřily domu obecnímu či fakt, že již na konci námi sledovaného období obecnímu domu žádné louky a polnosti nenáležely. Všechny tyto důvody nám dávají částku dosahující skoro 100 zlatých.

Náklady na dům obecní se navýšily o přibližně 70 zlatých. Nejdříve jsme z příčin odstranili daně placené z obecního domu. V rámci obecního domu město ještě v roce 1773 zaplatilo 12zl 30kr z právo várečného, které postupně zmizelo. Rozdíl tedy 10 zlatých neměl vliv. Dále ani vrchnostenské úroky placené neměly podíl na zvýšení výdajů, i přesto že mimo každoročního poplatku 3zl 30kr 3de, který se neměnil, muselo město v roce 1773, doplatit dluh z let 1761, 1762 a 1763 za úřadování rychtáře Karla Máje v hodnotě 1zl 17kr. Hlavním faktorem, který zvýšil náklady na dům obecní, byl již zmíněný přesun vojenské posádky do nově vybudovaných jezdeckých kasáren. Po tomto uvolnění se oficií rozhodli zvelebit či vylepšit svoje místo pobývání. Týkalo se to i strážní místnosti, kam přibyl nový

²⁷¹ Rekapitulace výdajů – č. 17

²⁷² Rekapitulace výdajů – č. 21

stůl se šufletem a druhý bez něj. Vojenským důstojníkům byly zhotoveny celkem tři postele z toho dvě pro pana obersta Zweibrückovského pluku. Dále pak lucerna od sklenáře, nový škopek na mytí, košťata a další vybavení. V celkovém souhrnu měla nově zbudovaná jezdecká kasárna (1776) obrovský vliv na finanční změny kolem obecního domu.

Ve finálním zhodnocení v rámci objektů ve vlastnictví města se město v námi sledovaném období potýkalo s kladnými početnými výsledky. Za rok 1773 bylo město v kladných číslech **+717zł 7kr 2½de**. V roce 1777 byla kladná hodnota výsledná poněkud menší, stále však činila **+499zł 54kr 5½de**. Město Pardubice pokaždé dokázalo vybrat více peněz v rámci pronájmů a každoročních poplatků, nežli vynaložilo na různé opravy. Můžeme tedy říci, že všechny tyto již zmiňované objekty pravděpodobně městu Pardubicím každoročně vynášely a byly jedním z klíčových pro stabilní příjmy do městské pokladny.

3.) Pronájem pozemků a náklady na ně

V oblasti pronájmů městských pozemků a nákladů na ně, patří pastviny, pole, louky, řeky a rybníky. V sekci příjmů město Pardubice za rok 1777 inkasovalo přibližně o 103 zlatých méně než v roce 1773. V případě výdajů, tam město v roce 1777 nevydalo žádný peníz, kdežto za rok 1773 20zł 32kr 4 1/2de. Jde o absenci nákladů na pastviny v roce 1777. Celkově tedy jde o souměrnou bilanci, kdy postupně klesaly příjmy souběžně s náklady. Jde o jednu z méně důležitých oblastí městského hospodaření v námi sledovaném období.

Městu šly peníze za pronájem polí a luk na obou předměstích. Šlo o stranu Přerovskou v Zeleném předměstí a o stranu Bukovinskou v Bílém předměstí. V roce 1773 vynesly Pardubicím pronájmy polností celkem 198zł 10kr 3de a za rok 1777 105zł 55kr. Vidíme tedy pokles výtěžků pronajatých polností. Z luk či palouků šlo městu v roce 1773 7zł 50kr a za rok 1777 3zł 20kr. Opět stejně jako u polností, pronájmy luk od města klesly. Celkem tedy v porovnání město utřžilo z polí a luk v roce 1773 **206zł 3de** a za rok 1777 **111zł**. Vidíme tedy klesající bilanci.²⁷³

Z rybníků, řek a jezer v roce 1773 přišlo do městské pokladny celkem 12zł 50kr. Z toho 3zł 30kr se vybralo za ostrůvek "Šišatov" ležícího uprostřed rybníka Žaludovského. Dále z rybníků město vybralo pouze 35kr. Nejvíce pak z řek či menších říček, a to celkem 5zł

²⁷³ Rekapitulace příjmů – č. 14

15kr. Zbytek sumy činil od židovského obyvatelstva z míst kolem vodních toků a to 3zl 30kr. V městském počtu pro rok 1777 se nám však položka úroků z ostrovů, řek a rybníků vytrácí.²⁷⁴

Náklady na pastviny šly především řemeslníkům a nádeníkům při provádění prací, dále také hajným, kteří strážili pastviny. V roce 1777 šlo řemeslníkům celkem 14zl 43kr a v roce 1773 2zl 42kr. V námi sledovaném období si hajní za pozorování pastvin vydělali za rok celkem 35kr a celkem byly dva hajní. Mimo jiné v městském počtu 1773 se nám objevuje vyplacená částka nádeníkům, kteří rozháněli a evidovali dobytek na pastvách. Přišli si za rok ke 12 krejcarům. Za rok 1773 Pardubice vynaložily nemalé peníze za materiál, pojížděky a za dělání šachet. Město nakoupilo pro pastviny z lesů celkem 29 plotních kůlů, 5 tesích a 47 špalků v hodnotě 3zl 49kr. Kůly a špalky byly přivezeny v rámci jedné pojížděky za cenu 30kr 4 1/2de. Nádeníkům, kteří pracovali na utvoření šachet a následném zahrabání a poté hlídání město zaplatilo celkových 12zl 9kr. V celkovém součtu město vynaložilo v roce 1773 na pastviny **20zl 32kr 4½de**. Za rok 1777 v porovnání to bylo **15zl 53kr**.²⁷⁵

V celkovém zhodnocení v případě pronájmů pozemků města Pardubic se stejně jako u objektů, které pronajímalo, se setkáváme opět s kladnými výslednými částkami hospodaření. Pro rok 1773 byly Pardubice v kladných číslech **+216zl 32kr 4½de**. V roce 1777 to byl opět kladný výsledek **+133** zlatých. I když v roce 1777 již město nevybralo žádné peníze z pastoušek, stále však kladná bilance po celé námi sledované období přetrvávala. Šlo o další sféru hospodaření, která Pardubicím vynášela.

4.) Obecní dvůr

V oblasti hospodaření kolem dvora obecního se setkáváme s nerovnoměrnou bilancí v letech 1773 a 1777. V roce 1777 se Pardubice setkaly s o přibližně 2 219 zlatých menšími příjmy nežli za rok 1773. Naopak za rok 1777 město vynaložilo o zhruba 211 zlatých peněz méně než v roce 1773. Zde se právě v těchto rozdílech potýkáme s největšími dozvuky hladomoru z let 1770 až 1772. Jak rozebereme v textu níže, nastíněně se to týkalo úbytku obyvatelstva a dobytka a k tomu mimo jiné zásadního nedostatku obilovin, kterým obecní dvůr zásoboval obyvatelé města.

²⁷⁴ Rekapitulace příjmů – č. 16

²⁷⁵ Rekapitulace výdajů – č. 22

Jak víme, dvůr obecní sloužil jako jakési skladiště a hospodářská jednotka města v otázce skupování a prodeje hospodářských zvířat a krmiva pro ně. Peníze pro město těžil dvůr obecní z prodeje dobytka a z jeho pronájmu, prodeje drůbeže a dalšího zvířectva a mimo jiné i z ovčí vlny. Ze dvora obecního lidé také skupovali obilniny, luštěniny či seno a slámu. Nás spíše bude zajímat v rámci příjmů porovnání mezi lety 1773 a 1777, co se vše změnilo v počtu prodeje zvířat, obilnin a ostatních věcí.²⁷⁶ Bilanci hospodaření dvora obecního ukáží následně pomocí tabulky.

Tabulka č. 8 – bilance vývoje příjmů dvora obecního v námi sledovaném období

Položka	Rok 1773	Rok 1777	Bilance
Dobytěk ovčí	89zł 37kr	278zł 31kr	+189zł
Dobytěk hovězí	132zł 30kr	174zł 21kr	+42zł
drůbež	27zł	27zł	-
Prodaná vlna	277zł 40kr 1½de	220zł 11kr 3de	-77zł
Kůže z padlého dobytka	33zł 37kr	-	-33zł
Pojízďky	185zł 59kr 1½de	5zł 20kr	-180zł
Prodané obilí/pšenice	276zł 46kr	194zł 57kr 4½de	-82zł
Prodané obilí/žito	766zł 1kr 3¾de	105zł 57kr	-661zł
Prodané obilí/ječmen	624zł 24kr 4⅛de	65zł 9kr	-559zł
Prodané obilí/hrách	467zł 60kr 4⅛de	1zł 48kr	-466zł
Prodané obilí/proso	541zł 21kr 3de	237zł 8kr	-304zł
Seno	48zł	25zł	-23zł
sláma	24zł 24kr	58zł 42kr	+34zł

Z tabulky je jasné patrné, že ačkoliv došlo v oblasti prodeje hospodářského zvířectva a slámy k dvojnásobnému nárůstu výdělku, u obilnin a luštěnin vidíme jednoznačný a rapidní pokles. Ve finální podobě za rok 1773 činil příjem ze dvora obecního **3 572zł 25kr 4½de**, tak v roce 1777 to bylo pouhých **1 353zł 8kr 1½de**.

Obecní dvůr musel vynaložit nemalé peníze na nákup obilnin a zvířectva. Od obecního domu si dvůr pronajímal louky a polnosti. V době žní starší obecní zprostředkovávali

²⁷⁶ Rekapitulace příjmů – č. 15

lidem pracujícím na úrodě pivo. Pivo muselo být následně starším obecním zapláceno. Dvůr obecní také vyplácel mzdu a deputát čeládce pracující na obecním dvoře. Další výdaje šly na výplaty řemeslníkům a nádeníkům, na materiál týkající se oprav či na inventární věci a nářadí potřebné pro výkon sezónních prací. V tabulce níže porovnáme finanční vývoj v rámci nákladů obecního dvora v námi sledovaném období.²⁷⁷

Tabulka č. 9 – bilance vývoje nákladů na obecní dvůr v námi sledovaném období

položka	Rok 1773	Rok 1777	Bilance
Koupě dobytka	81zl 30kr	26zl 50kr	-55zl
Sůl pro zvířectvo	35zl	28zl 18kr	-7zl
Koupě obilí	257zl 37kr 1½de	201zl 43kr 4½de	-56zl
Prodané efekty	27zl 15kr 4½de	19zl 47kr 1½de	-8zl
Mzda a deputát čeládce dvorské	149zl 27kr 3de	153zl 57kr 2de	+4zl
Výplaty řemeslníkům a nádeníkům	916zl 43kr ¾de	921zl 52kr 3de	+5zl
Za pivo na sezónní práci pracujícím	10zl 40kr	-	-10zl
Nájem polí a luk	22zl	-	-22zl
Materiál	42zl	-	-42zl
Inventární věci	14zl 37kr	-	-14zl
Vrchnostenský poplatek	3zl 15kr 3de	-	-3zl
Extra vydání	3zl 27kr 3de	24kr	-21zl

Z této tabulky je patrný poměrně ve všem pomalý pokles nákladů na dvůr obecní. Je zde důležitý poznatek o tom, že v roce 1777 dvůr obecní nakupoval ve velkém oproti roku 1773 oves. Za rok 1773 vydal obecní dvůr za oves 22zl 2kr a v roce 1777 201zl 40kr 5½de. Jde o rapidní nárůst výdajů za oves. Je pravděpodobné, že to souvisí v námi sledovaném období s výstavbou jezdecké kasárny, a tudíž s potřebou většího počtu ovsa naskladněného ve skladech jako krmiva pro koně. Během tohoto období nám mizí několik položek jako poplatek za pivo pracujícím osobám při robotách. Žádné výdaje na materiál a

²⁷⁷ Rekapitulace výdajů – č. 23

inventární věci. Mimo jiné nám zmizel i drobný vrchnostenský poplatek do důchodu panství Pardubic. Za rok 1773 můžu přiblížit, co se změnilo či co přibylo v rámci dvora obecního. Přibyly nové škopky, okovy, konve, opratě, špagáty, nový vůz s pluhem a mnoho náčiní. V rámci materiálu to bylo 12 prken, 2 krovy, plotní kůly, tesy a šindele. Celkový náklad na dvůr obecní činil za rok 1773 **1 563zl 33kr 3½de**. Za rok 1777 to činilo **1 352zl 52kr 5de**. Celkově tedy šlo o pomalé a postupné snižování nákladů na obecní dvůr.

Rapidní pokles příjmů dvora obecního spatřujeme především v prodeji obilnin, sena, trávy a ovčí vlny. Je pravděpodobné, že po skončení hladomoru bylo obilnin nedostatek kvůli předešlé neúrodě, a tudíž lidé více nakupovali. Postupem let se však koupě obilí snižovala, neboť se potravinářská situace postupně zlepšovala. V rámci hladomoru uhynula spousta hovězího a ovčího dobytka. Z těchto zvířat se poté brala kůže a z ovčí vlna. Kůže z padlého dobytka byla prodána v roce 1773 v celkové hodnotě 33zl 37kr a později již prodej kůže nespátřujeme. Prodej ovčí vlny také postupně klesal o necelých 60 zlatých. O celkově 180 zlatých město v roce 1773 utržilo více na pojižděčkách než v roce 1777. Celkově tedy můžeme konstatovat, že za postupné snižování příjmů ze dvora obecního může stabilizace poměrů po velkém hladomoru z let 1770 až 1772.

S tím že rapidně klesaly příjmy, se současně i snížily náklady na dvůr obecní. Opět zde hrál důležitou roli hladomor. Tento faktor vidíme u koupě dobytka. Je patrné, že nejprve bylo dobytka nedostatek z důvodu velkých úhynů a následně se počet hospodářského zvířectva dostával zpět do normálních čísel, tudíž město vynaložilo méně peněz na jeho koupi. To samé se dělo u hospodářských plodin, kdy se postupně zlepšovala sezónní úroda. Město provedlo v roce 1773 jistě generální opravy dvora obecního, kdy vydalo na dřevní materiál, a především na plotní kůly nejspíše pro opravy či výstavbu nových ohrad pro zvířectvo 42 zlatých. Dále také šly peníze v hodnotě 14 zlatých na inventární věci, které měly posloužit na další léta. Město tedy mělo na dalších několik let vystaráno ohledně chodu obecního dvora. Dva faktory v podobě odeznívání následků hladomoru a zajištění fungování dvora obecního měly za následek snížení nákladů na tento objekt.

V celkovém zhodnocení hospodaření města Pardubic kolem dvora obecního se potýkáme pravděpodobně s náhlým poklesem peněz ze dvora obecního pro obec. Ještě pro rok 1773 bylo město Pardubice s velice kladnou výslednou bilanční částkou **+2009zl 8kr 1½de**. Za rok 1777 však město zaznamenalo celkový výtěžek ze dvora obecního pouze **+1zl 44kr 3½de**. Tento rapidní pokles čistého výnosu tkvěl především v daleko menší míře

prodaného obilí obyvatelům města, nežli tomu bylo v roce 1773, kdy jej bylo málo a šlo více nazbyt. Musíme mít na paměti, že dvůr obecní patřil v námi sledovaném období k nejdůležitějším hospodářským položkám města Pardubic i přesto, že se pomalu blížilo jeho zrušení.

5.) Pivovar a vaření piva

V sekci kolem pivovaru a vaření piva spatřujeme souměrnou tendenci, kdy postupně klesly příjmy a zároveň s tím i náklady. Za rok 1773 město Pardubice inkasovalo z pivovaru a vaření piva o přibližně 469 zlatých více nežli později v roce 1777. Ohledně nákladů mělo město v roce 1773 o zhruba 911 zlatých větší výdaje než poté za rok 1777. Příjmy klesaly hlavně z důvodu absence jedné várky uvařené na dům obecní, který disponoval právem várečným. Náklady postupně klesaly v závislosti s velkými poklesy deputátních odměn namísto peněžních výplat a také z důvodu toho, že v roce 1773 proběhly rozsáhlé opravy pivovaru.

V městském počtu za rok 1777 jsou položky pro pivovar a obecní várky odděleně, ale v počtu pro rok 1773 jsou zaznamenány v jednom oddělení. V rámci obecních várek to znamená, že město zprostředkovalo z pivovaru pivo pro měšťany, dále jako deputát vlivným osobám města a mělo za to zapláceno. Pivovar mimo jiné odkupoval od města suroviny k výrobě. Šlo o kvasnice, mláto či smůlu. Pivní odpad z pivovaru také šel měšťanům a následný zisk do městské pokladny. Vždy se jednalo o čtyři kvartální várky za rok a k tomu jedna deputátní. Pivovar městu vyplácel nemalé peníze za pytle, za sudy, za výše zmíněné kvasnice v rámci procesu kvašení ve spilkách a poplatky purkmistrům v úřadu. Pro porovnání za rok 1777 pivovar uvařil 58 várek piva. V roce 1773 pouze 31 várek piva. V námi sledovaném období můžeme vidět zvýšený nárůst výroby piva v Pardubicích. V rámci surovin můžeme spatřovat změny v cenách. Tak například za kvasnice na jednu várku piva v roce 1773 dal pivovar 8zl a po čtyřech letech 8zl 12kr. U mlata se cena držela stejně, neboť se zvýšenou produkcí piva se zvýšily i náklady. V roce 1773 se nám objevuje v prameni chmel pro pivovar v ceně 3zl 45kr, ale za rok 1777 už nikoliv. Zvýšená produkce piva je spatřovaná i ve výsledných cenách poplatků za sudy a pytle. Výdej pivovaru za sudy byl v roce 1773 36zl 10kr a za rok 1777 již 67zl 40kr. Za pytle nejprve 2zl 4kr a v roce 1777 3zl 52kr. Pro srovnání k celkovým příjmům města z pivovaru a obecních várek - za rok 1773 to činilo celkových **1 830zl 24kr 5 1/4de**. V roce

1777 šlo do městské kasy z této oblasti **1 341zł 1kr 2½de**. Je zvláštní, že celkově město utřelo méně v roce 1777, avšak produkce piva se všech aspektech sledování zvýšila.²⁷⁸

Obecní várky a pivovar, jak jsem poznamenal výše, řadím jako jednu položku i přesto že v roce 1777 byly odděleně. Město odvádělo poplatek neboli "daň z nápojů" trancksteuer do nedaleké Chrudimi. Výdaje šly také na koupi materiálu ze samotného pivovaru, větší vydání peněz šlo řemeslníkům a nádením silám. V námi sledovaném období vidíme postupný rapidní pokles výdajů na pivovar a věci kolem něho. Vrchnostenský poplatek do úřadu v královském městě Chrudimi neboli "trancksteuer" se však navýšil z částky 113zł 15kr na 342zł 15kr. Šlo o dvojnásobný nárůst poplatku. Nicméně se nám postupem doby vytrácí výdaje za chmel či další obiloviny ze dvora obecního pivovaru v podobě 626zł 50kr za rok 1773. Může to souviset s postupným úpadkem samotného obecního dvora. Město Pardubice muselo v roce 1773 mimo jiné dodat slíbený slad a obilí pivovaru z minulých let, protože jak víme, na počátku 70. let 18. století došlo k obřím hladomoru v Českých zemích, načež se to zde u této položky jasně projevilo, neboť město za nedodání muselo pivovaru zaplatit 86zł 22kr. Město také v roce 1777 nakoupilo více smůly nežli za rok 1773. Dalo za ni o necelé 3 zlaté více. V rámci řemeslnických prací bylo vypláceno mnoho peněz řemeslníkům (bednáři, tesaři, zedníkovi, provazníkovi, kováři, zámečnickovi, sklenáři, hrnčíři a nádeníkům). Když se na to podíváme blíže, tak například bednáři byli vysoce důležití pro pivovar - v námi sledovaném období bednář Dašický vyhotovil pro pivovar 12 půlsudů, 29 a půl sudů, 2 zdřezy, 8 šloufů, nádobu pro celoroční použití a také špilací a mlatový štok v ceně 92zł 34kr za rok 1773. V roce 1777 od bednáře přibyl pivovaru kropící sud, štandlík pro kvasnice, džběr a 9 šoufů v podobě 22zł 30kr. Je tedy patrné, že pivovar se bez bednářské práce neobešel. Zmiňme ještě náklad na novou měděnou lžici pro nabírání smůly, se kterou pracoval zedník za 54kr. Pro rok 1773 tu máme v městském počtu položku výdajů na materiály a inventární věci, která se nám později neobjevuje. Jen za materiál jdoucí pivovaru město zaplatilo 46zł 16kr a šlo o dřevní materiál v podobě prken, krajín, stěn, mostnic, krovů a šindelí. Do inventáře pivovaru přibyl v roce 1773 4 velké trubky ke spílání piva, 12 malých trubek a nástroje pro dělání sladu v hodnotě 2zł 35kr. Položka výdajů za pojižděky se nám již za rok 1777 neobjevuje. Celkem v porovnání ve výdajích vidíme prudký sestup nákladů na obecní várky a pivovar jako takový. V roce 1773 činily výdaje 1 423zł 42kr 3de a za rok 1777 pouze 512zł 34kr 4½ de.²⁷⁹

²⁷⁸ Rekapitulace příjmů – č. 7

²⁷⁹ Rekapitulace výdajů – č. 14

Zmenšení příjmů města z pivovaru o přibližně 469 zlatých tkví především za prodané pivo z obecních várek. V roce 1773 město prodalo 117 sudů piva a za rok 1777 pouze 100 sudů. Háček spočívá kolem domu obecního, kdy vojenské posádce a oficírům město prodalo těch 17 sudů piva. Od roku 1776 již pivovar pro dům obecní pivo nenavařil z již výše zmíněných důvodů.

Proč mělo město Pardubice o 911 zlatých menší výdaje z pivovaru? Nejprve tu máme obrovský rozdíl v poplatcích z várek obecních do vrchnostenské pokladny. Za rok 1773 to činilo 150 zlatých a v roce 1777 pouze 4zl 47kr 3de. Dalším velkým faktorem je nákup ječmene a chmele pro pivovar v roce 1773 za 626zl 50kr. Je pravděpodobné, že pivovar ještě v roce 1777 vycházel z předtím dodaných zásob. Město také postupně vynaložilo menší obnos peněz na řemeslníky a nádeníky o přibližně 51 zlatých. Mimo jiné město v roce 1773 vynaložilo necelých 50 zlatých za nákup dřevního materiálu k opravám pivovaru. Rapidní pokles vrchnostenských poplatků, již předem nakoupené zásoby chmele a ječmene, pokles řemeslnických prací kolem pivovaru měly za následek úbytku výdajů na městský pivovar.

Nyní se dle následující tabulky pokusím nastínit, kolik město Pardubice tedy městská rada na podkladech městského počtu z roku 1773 a 1777 rozdala piva jako benefity. Problém je v městském počtu za rok 1777. Zde se nám v rámci pivního deputátu neobjevuje kolik, a komu přesně sudů bylo věnováno. Proto pro rok 1777 se omezíme jen na celkový počet sudů, které šly jako deputát.

Tabulka č. 10 – rozdané sudy piva jako deputát od města pro rok 1773

určení	Rok 1773	Rok 1777
Městští radní (po 1 sudu)	7 sudů	
primas	3 sudy	
syndik	2 sudy + 1 sud a 2 vědra pro následující rok 1774 ²⁸⁰	
měšťané	3 sudy a 2 vědra	
Starší obecní	1 sud a 1 vědro	

²⁸⁰ 1 sud = 4 vědra

Správce obecní	1 sud	
Výběrčí kontribuce	1 vědro	
celkem	19 sudů a 2 vědra	20 sudů

V celkovém bilančním souhrnu hospodaření města Pardubic v rámci pivovaru a vaření piva tu máme v námi sledovaném období plusové čisté zisky z obou let 1773 a 1777. Za rok 1773 Pardubicím vynesl pivovar a vaření piva čistý zisk v podobě **+407zl 18kr 2¼de**. V roce 1777 městský pivovar a vaření piva přinesly do městské pokladny čistý obnos **+849zl 38kr**. Je patrné, že pivovar sehrával v tomto období důležitou a výnosnou položku, která městu Pardubicím zaručovala pravděpodobně neustálé peněžní přínosy. Pivo jako nápoj bylo nedílnou součástí nejenom hospodaření města, nýbrž každodenním atributem městského života.

6.) Náklady na děkanský úřad, duchovní služby a osoby kolem kostela

V okruhu hospodaření města kolem nákladů na úřad děkanství, duchovní služby a osoby kolem kostelů, jsem zde zařadil i výdaje na svaté almužny. V této duchovní sféře spatřujeme drobný pokles nákladů o přibližně 75 zlatých za rok 1777 oproti roku 1773. Souvisí to především se snížením deputátů vypláceným duchovním včetně samotného děkana.

Šlo o náklady týkající se nejenom instituce děkanství, ale i výplaty osobám kolem kostela a školy, jako kostelníkům, děkanovi, muzikantům, kantorovi a dalším. V tabulce níže přiblížím vývoj nákladů v námi sledovaném období ohledně děkanství a kostelních osob.²⁸¹

Tabulka č. 11 – bilance vývoje nákladů na děkanství a osob kolem kostela v námi sledovaném období

položka	Rok 1773	Rok 1777	Bilance
Děkan	328zl 49kr 4½de	182zl 51kr	+146zl
Kostelníci	1zl 7kr 3de	1zl 7kr 3de	-
Zvoníci	19zl 8kr 4½de	10zl 50kr	+19zl
Varhaník	35zl	35zl	-

²⁸¹ Rekapitulace výdajů – č. 10

Řemeslníci nádeníci	a	1zł 29kr 4½de	25zł 29kr 4½de	-24zł
muzikanti		-	4zł 55kr	-4zł

Z této tabulky vidíme, že kostelníci, kantor a varhaník si přišli v námi sledovaném období na stejný obnos peněz beze změny. Rapidně však poklesl plat děkanovi. Zvoníci i mládenci školní si přišli o trochu méně peněz než na začátku 70. let 18. století. Dále je patrné, že v roce 1777 bylo oproti roku 1773 spotřebováno více peněz na řemeslníky, kteří kolem děkanství vykonávali svou práci. Celkem v porovnání za rok 1773 vynaložilo město na tuto položku **371zł 40kr 2¼de** a v roce 1777 to činilo **277zł 45kr**. Celková bilance je tedy pomalu klesající v nákladech.

Ohledně úřadu děkanství a osob kolem kostela opět šly výdaje postupně dolů. V námi sledovaném období nákladová částka klesla o přibližně 68 zlatých. Výrazně se snížily náklady na úřad samotného pana děkana. Šlo především o pokles naturálií jdoucích děkanovi. Byl to především obilný desátek, kterého již v městském počtu pro rok 1777 pominulo a mimo jiné naturálie v podobě palivového dříví. V poslední řadě město vydalo méně peněz v tak zvaných extra vydání neboli ostatních nákladů v dané položce. V roce 1773 město zaplatilo 9 zlatých malíři Janu Herrmannovi za ozdobu sv. Jana Nepomuckého v rynku během náboženských oslav.

Náklady na almužny svaté se týkaly peněžních darů žebrákům ve městě neboli almužen pro chudé. Vyplácelo se to několikrát do roka za úřadů střídajících se purkmistrů nerovnoměrně. V roce 1777 se během úřadování pěti purkmistrů rozdalo celkem **17zł 48kr** chudým. Za rok 1773 v rámci úřadů sedmi purkmistrů se vynaložilo celkových **19zł 24kr** žebrákům. V roce 1773 ještě k tomu město zaplatilo 5zł 22kr 3de za obilí, které darovalo do sousední Chrudimi řádu kapucínů. V porovnání za rok 1773 v rámci almužen svatých město vynaložilo **24zł 46kr 3de** a v roce 1777 to činilo **17zł 48kr**.²⁸²

V celkovém zhodnocení souhrnu hospodaření Pardubic kolem úřadu děkanství, osob kolem kostelů a duchovních služeb spatřujeme v námi sledovaném období pouze prodělky, neboť na tuto sféru město pouze peníze vynakládalo. V roce 1773 to byl čistý prodělek - **396zł 26kr 5¼de** a za rok 1777 **-321zł 2kr 4½de**. Je logické, že město Pardubice si zakládalo na duchovních potřebách, a tudíž se nemůžeme divit, neboť tato položka citelně zasahovala do rozpočtu města.

²⁸² Rekapitulace výdajů – č. 13

7.) Náklady na školy a osoby kolem škol a příjmy z nich

V sekci hospodaření města Pardubic kolem latinského gymnázia, městských škol a osob kolem těchto zařízení spatřujeme naprosto stejné příjmy za rok 1773 i v roce 1777 a to v podobě 16 zlatých, což byly přídavky od státu na latinské gymnázium. Nicméně školství, to byla sféra, která vyžadovala vysoké náklady. Za rok 1777 se setkáváme s přibližně o 184 zlatých menšími výdaji na školská zařízení nežli v roce 1773. Opět šlo především o snižování nákladů za vyplácení deputátních odměn a o pokles stavebních činností kolem škol.

Během námi sledovaného období se objevují u latinských škol v Pardubicích přídavky do městské pokladny na ně od vrchnosti, a to konkrétně z důhodů panství v podobě 16zl.²⁸³

V rámci latinských škol šly výdaje především řemeslníkům a nádeníkům, vyučujícím profesorům na škole, na pečivo v čase Vánoc, platili se muzikanti při mších a různé jiné náklady třeba za vybavení. Ve sledovaném období víme, jaké práce na latinském gymnáziu proběhly. Například hrnčíři si za rok 1777 přišli na 36kr, kdy vyspravili vnitřek třech kamen, kterými škola pravděpodobně disponovala. Svoji práci zde odvedli i zámečníci a truhláři, ale konkrétně co, to není v prameni městského počtu patrné. Z pramene zjišťujeme, že ve sledovaném období působili na latinských školách tři profesoři, každý z nich dostal roční plat v podobě 50 zlatých rýnských a výše platu se neměnila (celkem tedy na 3 profesory šlo 150zl). Nesmíme zapomenout na výdaje za pivo pro pány profesory. Šlo o 4 várky ročně v daném kvartále v celkové sumě 270zl, avšak v roce 1777 už pivní deputát nevidíme pouze náklady spojené s vánočním pečivem a na zpívání při bohoslužbách. Celkové výdaje na latinské školy se postupem času snižovaly. V roce 1773 to bylo **275zl 56kr** a v roce 1777 už jenom **153zl 50kr 4½de**.²⁸⁴

Odpověď na otázku, proč se náklady na latinské školy snížily o 122 zlatých, hledejme především u výdajů na pány profesory. Během námi sledovaného období se změnil počet profesorů ze šesti v roce 1773 na tři v roce 1777. Jak víme, v roce 1773 šlo na 6 profesorů 150 zlatých (každý dostal za rok po 25 zlatých). Plat profesorů stoupl z 25 na 50 zlatých ročně. Nicméně si musíme uvědomit, že jejich počet se snížil na polovinu, a mimo jiné zde hraje klíčovou roli obrovské snížení nákladů na deputát pánům profesorům. V roce 1773 to byl pivní deputát v hodnotě 120 zlatých a v roce 1777 pivní deputát zmizel a místo toho

²⁸³ Rekapitulace příjmů – č. 6

²⁸⁴ Rekapitulace výdajů – č. 11

město zaplatilo pouze 1zl 6kr za housky k Vánocům, a to byl podstatný faktor. Město vynaložilo o něco méně peněz na světlo k oltáři a také na údržbu latinské školy.

V rámci škol se nám nejprve objevuje škola městská v městském počtu za rok 1773. Od roku 1774 po školské reformě Marie Terezie máme i v příkladu Pardubic nově školu triviální, kterou spatřujeme jako jednu z položek pro městský počet 1777. V položce městské školy v roce 1773 máme i výplatu kantorovi, varhaníkovi a mládencům školním, avšak pojednání o těchto profesích je výše v analýze nákladů na děkanství a osoby kolem kostela. Platily se také náklady spojené s řemeslníky a nádeníky, pojížděky a materiál jdoucí za školou. V rámci porovnání bez přihlídnutí k výplatám učitelů a jiných osob město vynaložilo za rok 1773 na školu **11zl 40kr** a za rok 1777 **45zl 1kr 4½de**. Bilance nákladů na školu městskou potažmo triviální byla stoupající.²⁸⁵

V mírných poklesech nákladů města na městské školy a osoby kolem nich spatřujeme opět hlavní důvod v nákladech na deputát. Hlavně u mládců školních, u kterých klesly výdaje o obilný a dřevní deputát. Obecně se ušetřilo na naturáliích v rámci městských škol, šlo o přibližně 61 zlatých.

V celkové souhrnné bilanci hospodaření města kolem školních zařízení a osob patřících k těmto objektům vidíme jednoznačně minusové výsledné částky. Stejně jako u duchovní sféry, tak i školství bylo vysoce nákladnou sférou městského hospodaření. Za rok 1773 město vykázalo ve školství celkově **-366zl 23kr 1½de**. V roce 1777 to činilo **-182zl 52kr 3de**. Latinské gymnázium společně s městskou potažmo triviální školou byly velmi důležité objekty města, na které teklo nemalé množství finančních prostředků.

8.) Náklady na chod městského úřadu

Máme tu jednu z nejobsáhlejších a nejzajímavějších oblastí městského hospodaření. Jde o náklady spojené s chodem městského úřadu Pardubic. Náleží sem výdaje za budovu radnice, kancelářské potřeby, právní útraty, výplaty městským elitám, náklady na posly a cestovní náhrady, strážnice a také výdaje kolem lidí dohlížejících nad vypuknutím požárů včetně kominíka. V rámci rozdílů, v roce 1777 město Pardubice vydalo na chod městského úřadu o přibližně 1 277 zlatých méně nežli za rok 1773. Proč tomu tak bylo, popisuje následně důsledná analýza.

Na dům radní šly pouze náklady. Byly spojené s výplatami řemeslníků a nádeníků, s materiálem jdoucím za radnicí, v městském počtu za rok 1773 nalezneme ještě výplatu pro

²⁸⁵ Rekapitulace výdajů – č. 12

hospesa, který se například staral o váhu obecní v domě radním. Hospes si celkem vydělal za rok 1773 1zł 45kr. Za hlídání váhy obecní 48kr, za zvonění v Adventním období rovněž 48kr, za ryby na Štědrý večer 9kr. Co se týče prací na domě radním, v roce 1777 spatřujeme, že byla vyhotovena pro hospesa nová měděná kamna za 2zł 6kr. Dále také byl zrenovován krucifix v ceně 3zł 36kr. Za rok 1773 nejsou patrné nějaké významné práce na radnici. V porovnání za rok 1773 bylo vyplaceno řemeslníkům v rámci radnice 133zł 8kr a za rok 1777 7zł 3kr. V konečném porovnání za rok 1773 město vynaložilo na radnici celkem **194zł 32kr 3de** a v roce 1777 to činilo celkových **7zł 3kr**. Spatřujeme tedy výrazný pokles nákladů na dům radní v námi sledovaném období.

Proč? V roce 1773 byly provedeny četné interiérové práce v objektu městské radnice. Město zaplatilo nemalé peníze řemeslníkům, dále za materiál a jeho dovoz. Na změnách interiérových prostor radnice dělali tesaři, zedníci, provazníci, kováři, zámečníci, sklenáři a samozřejmě nádenické síly. Dle městského počtu bylo použito vápno, železo, popruhy či dřevní materiál. Ze zajímavosti město nakoupilo pro radnici žebřík ke komínu za 17 krejcarů.²⁸⁶

V této položce jde o náklady spojené s kancelářskými potřebami či úředními knihami. Za úřadu daného purkmistra během roku se platilo za spotřebovaný kancelářský materiál. Například za nově vydanou právní knihu se zaplatilo v roce 1777 6zł. V purkmistrovském úřadu se zaplatilo i za 7 kalendářů, které měly sloužit všem městským úřadům pro následující rok 1778. Na úřad důchodu obecního se vynaložilo celkem 2zł 9kr za různé papíry v roce 1777. V městském počtu 1773 však vidíme položky navíc, které nám poté mizí. Šlo o náklady na městská privilegia, která za rok 1773 činila v nákladech 504zł 36kr. Dále také město zaplatilo voskařům za svíčky, které byly nezbytné hlavně během zimních měsíců pro svícení v kancelářích. Celkem za ně město zaplatilo za rok 1773 12zł 8kr. Palivové dříví bylo potřeba také k vytopení radnice a jiných prostor v celkové částce 5zł 42kr za rok 1773. V porovnání město Pardubice vynaložilo za rok 1773 v rámci kancelářských vydání celkem **559zł 2kr 3de** a za rok 1777 pouze **41zł 58kr**. Rapidní pokles výdajů na kancelářská vydání jistě souvisí s rozsáhlými změnami kolem radnice v roce 1773, kdy se předělávaly vnitřní prostory.²⁸⁷

Jedná se o náklady spojené s právními záležitostmi. Platil se krajskému sekretáři v Chrudimi poplatek za soudní akta. Dále také spatřujeme ještě v městském počtu za rok 1773 náklady na krevního písaře, právního posla a soudního rychtáře. Pro zajímavost

²⁸⁶ Rekapitulace výdajů – č. 3

²⁸⁷ Rekapitulace výdajů – č. 5

krevní písař si přišel na 4zl 40kr, právní posel k 23zl 25kr 3¼de a soudní rychtář na 11zl 25kr. Ještě na začátku námi sledovaného období tu máme položky výplaty řemeslníkům na dům kázně neboli šatlavu a na vyplácení alimentů. Na alimenty v roce 1773 město vynaložilo 6zl 48kr. V porovnání se zaváděním peněz krajskému sekretáři do Chrudimi za právní úkony se částka neměnila, šlo vždy o částku 33zl 45kr. V porovnání za rok 1773 město dalo v rámci právních útrat **96zl 38kr 1½de** a v roce 1777 to činilo pouze **33zl 45kr.**²⁸⁸

V rámci právních útrat město ušetřilo přibližně 58 zlatých. Proč tomu tak bylo? Klíčovým prvkem pro změnu nákladů v právní oblasti města Pardubic bylo zrušení útrpného práva Marií Terezií v roce 1776. Zmínky o útrpném právu se nám v textu vyskytují ještě v městském počtu pro rok 1773 v rámci vyplácení náhrad za útrapy a pobyt ve vězení způsobené neoprávněným uvězněním a poté už nikoliv díky známému historickému faktu tereziánských reforem. Se zrušením útrpného práva nám mizí výdaje na krevního písaře spojeného se zapisováním u výslechů. Kromě tohoto faktu se v roce 1773 vykonaly rozsáhlejší opravné zednické práce kolem domu kázně, neboť dle pojížděk byla zapotřebí velká fůra písku pro namíchání malty. V roce 1773 také město vydalo přes 20 zlatých na naturálie u právního posla, kterého jak můžeme vidět, město v příkladu roku 1777 pravděpodobně jeho služeb nevyužilo. Tyto všechny skutečnosti nám dávají skutečnost, že v právní oblasti se ušetřilo pár desítek zlatých.

Jde o jednu z nejnákladnějších položek pro město. Zde se setkáváme s poznatkou, kolik peněz za daný rok dostali jednotliví představení města a vrchnosti. V tabulce níže nastíním vývoj výplat jednotlivým představitelům města v námi sledovaném období.²⁸⁹

Tabulka č. 12 – bilance vývoje výplat představeným města Pardubic v námi sledovaném období

položka	Rok 1773	Rok 1777	bilance
Primátor	124zl 32kr 2½de	79zl 20kr	+45zl
Městští radní	13zl 45kr	244zl 16kr 4½de	-231zl
Správce obecní/písař	137zl 35kr 3de	119zl	+18zl

²⁸⁸ Rekapitulace výdajů – č. 7

²⁸⁹ Rekapitulace výdajů – č. 4

syndik	153zl 47kr 4½de	90zl	+63zl
Starší obecní	61zl 59kr	79zl 50kr	-18zl
Městský rychtář	-	16zl 5kr	-16zl
Úřední služebník	-	43zl 24kr	-43zl
Výběrčí kontribuce	6zl 30kr	6zl 30kr	-
Hospes	-	57kr	-57kr
Právní posel	23zl 25kr 3¼de	15zl 19kr	+8zl

Z této tabulky vidíme, že si především v námi sledovaném období polepšili měšťtí radní a to rapidně. Dále také starší obecní si přišli na více peněz. U postu kontribučního se výše platu nezměnila. V rámci výplat představitelům města vynaložilo město za rok 1773 **1 256zl 31kr 2½de** a za rok 1777 **754zl 43kr 1½de**. Vidíme tedy pokles peněz vynaložených na výplaty nejvyšším představeným města Pardubic ve sledovaném období.

Město Pardubice ušetřilo nemalé peníze v rámci výplat městských elit a deputátů. Šlo o částku přibližně 502 zlatých. Podle městských počtů z let 1773 a 1777 je pravděpodobné, že na poklesech nákladů těmito osobám měl vliv již mnohokrát zmiňovaný hladomor z počátku 70. let 18. století. Je patrné, že ještě v roce 1773 dostávali městské elity ke svým ročním výplatám i naturálie za výkon své služby. V rámci těchto naturálií šlo o sudy s pívem, obilí, ryby a housky především k Vánocům a v neposlední řadě se mezi deputátem nachází i beránci či dřevo na topení. Postupem let, jak se situace po této neblahé události stabilizovala, se na příkladu městského počtu pro rok 1777 již nesetkáváme s naturáliemi, ale pouze s ročními výplatami na vykonávání jejich úřadu. Jak vidíme dle těchto poznatků, naturálie byly velice nákladnou záležitostí, a ještě k tomu v časech dozvuků velkého hladomoru.

Jde o položku, která zobrazuje náklady na posly v rámci úřadů jednotlivých purkmistrů během roku. Dále v této položce jsou tzv. diety neboli cestovní náhrady placené úředníkům do nedaleké Chrudimi, neboť chrudimským úředníkům byla cesta proplácená z peněz města Pardubic. Je patrné, že vyplácení poslů bylo nákladnou záležitostí, samozřejmě záleželo, jak často je město využívalo především pro styky s úřady. Za rok 1777 během úřadování pěti purkmistrů se vynaložilo na posly celkem 39zl 3kr 3de. Za rok 1773 v rámci sedmi purkmistrů, kteří se střídali, a to nesmíme zapomenout, že v námi sledovaném období se změnil počet městských radních v rámci reformy Marie Terezie ze sedmi na pět v příkladu Pardubic, šlo na posly 24zl 17kr. V rámci proplácení cestovních náhrad

chrudimským úředníkům se za rok 1773 zaplatilo celkem 3zl 15kr a v roce 1777 to dělalo 13zl 30kr. Celkově v porovnání se v námi sledovaném období o něco málo zvedly náklady na diety a posly. Celkové náklady na tuto položku za rok 1773 činily **27zl 32kr** a v roce 1777 **52zl 33kr** 3de.²⁹⁰

Položka nákladů na posly a cestovní náhrady nám ukazuje opak od ostatních v rámci dobového trendu. Zde naopak šlo o navýšení výdajů o přibližně 25 zlatých. Jak víme, využívání poslů bylo nákladnou záležitostí, a proto ještě v roce 1773 si městské elity nemohli dovolit díky hladomoru toliko rozhozovat peníze za jejich služby. Avšak v rozmezí čtyř let se finanční a hospodářská situace zlepšila a najednou vidíme, že jednotliví purkmistři během roku využívali hojně jejich služeb. Můžeme tedy říct, že se "roztrhnul pytel s penězi na posly". Díky zlepšení poměrů vidíme zvýšenou cestovní aktivitu městských radních do sousední Chrudimi. Je opět pravděpodobné, že si elity mohly dovolit vícekrát do roka odcestovat mimo Pardubice, protože finanční situace to dovozovala. Můžeme se však i domnívat, že se prohloubily vztahy mezi Pardubicemi a Chrudimí, i když vliv krajského města Chrudimi byl již na počátku námi sledovaného období velký na úkor vrchnosti pardubického panství.

Máme tu rekvizita k hašení ohně. Jedná se o výdajovou položku, která souvisí s lidmi, kteří se starali o to, aby se předcházelo požárům ve městě. Šlo o opravné práce na městských domech, výplaty kominíkovi a také hlásným nebo také ponocným hlídajícím před případným vzplanutím ohně nad městem. V rámci řemeslných prací vydaly Pardubice v roce 1773 pouhých 54kr a za rok 1777 2zl 5kr 3de. Co se týče výplat kominíkovi, jenž v námi sledovaném období byl Karel Manika²⁹¹, si v roce 1773 přišel na 67 zlatých a za rok 1777 již na 70 zlatých. V městském počtu za rok 1773 se ještě setkáváme s výplatami ponocných za každé období jednotlivých purkmistrů, a to vždy po 2zl 20kr. V městské knize počtů za rok 1777 se již tato položka nevyskytuje. Celkově v roce 1773 město vydalo na tyto věci **99zl 56kr** a za rok 1777 **72zl 5kr 3de**.

Poslední položku, kterou zde uvedu v této sekci je náklad na strážnici, která se nám objevuje v městském počtu 1773 jako náklad na „wacht-stubnu“ a v knize městských počtů za rok 1777 jako náklad na „dům kázně“. Na tuto položku vydalo město v roce 1777 celkem **5zl 26kr** a za rok 1773 **4zl 58kr 4½de**.²⁹²

²⁹⁰ Rekapitulace výdajů – č. 6

²⁹¹ Viz – objevuje se nám v městském počtu Pardubic za rok 1777 poprvé jako jeden z městských radních

²⁹² Rekapitulace výdajů – č. 9

V souhrnu nákladů města Pardubic na chod městského úřadu spatřujeme znatelný pokles výdajů. Jak jsme na začátku této sekce podotkli, šlo o zhruba 1 277 zlatých. Za rok 1773 to činilo **-2 239zł 11kr 4½de** a v roce 1777 **-962zł 2kr 1½de**. Když to shrneme z vytvořené analýzy, největší podíl v tomto poklesu sehrálo jednak velké snižování deputátních odměn městským elitám, za druhé fakt, že v roce 1773 město vydalo nemálo peněz na vnitřní přestavbu radnice a s tím související vybavení kanceláří materiálem potřebným k fungování provozu radnice. Po pivovaru a dvoru obecnímu se do třetice jedná o jednu z nejvíce nákladných položek města Pardubic v námi sledovaném období.

9.) Lesy

Lesní hospodaření je jednou z dalších významných oblastí města Pardubic. Týká se výplat hajným v okolních lesích, pomocné pracovní síle pracující na stahování dříví z lesa či roboty na městské pile. Dále také se jedná o palivové dříví jako deputát, či dřevní materiál, a dokonce i v dobách těsně po hladomoru i o lesní plody k obživě. Lesní hospodaření se v námi

sledovaném období potýkalo s bilancí snižování příjmů a zároveň i poklesem nákladů. Za rok 1777 vytěžilo město z okolních lesů o zhruba 676 zlatých méně nežli v roce 1773. V rámci výdajů ty byly v roce 1777 menší přibližně o 254 zlatých oproti roku 1773. Odpověď na tuto otázku se pokusím vysvětlit v odstavcích níže.

Příjem z okolních lesů tkvěl ve skoupeném dřevním materiálu a palivovém dříví a produktů z lesa a jeho následným prodejem. Dřevo z lesa šlo jako materiál při stavbách a opravách, jako palivo k topení či formou deputátu.²⁹³ V tabulce níže rozebereme bilanční vývoj příjmů z okolních lesů.

Tabulka č. 13 – bilance vývoje příjmů z lesů v námi sledovaném období

položka	Rok 1773	Rok 1777	Bilance
Dříví na topení	8zł 18kr	7zł 36kr	-1zł
Materiál ke stavení	312zł 3kr 4½de	6zł 24kr	-306zł
Otýpky a třísky	37zł 3kr	3zł 7kr 3de	-34zł
Deputátní dříví	286zł 12kr	-	-286zł

²⁹³ Rekapitulace příjmů – č. 17

Z tabulky je patrné, že během 70. let 18. století šlo město rapidně dolů s výdělkem peněz z okolních lesů. Zmizela nám položka prodeje deputátního dříví, město již neprodalo tolik materiálu stavebního jako předtím. V roce 1773 se ještě setkáváme s prodanými žaludy nejspíše jako zdroje obživy, neboť doznívaly ještě stopy po nedávném hladomoru z let 1770 až 1771. Z prodaných žaludů město vydělalo celkem 7zl. V porovnání město utržilo za rok 1773 z lesů **693zl 19kr 4½de** a za rok 1777 to činilo pouhých **17zl 14kr 3de**.

Náklady na lesy šly v rámci výplat dvěma hajným po straně Přerovské a Bukovinské. Město také skupovalo dřevní materiál z lesů. Dále musel vyplácet řemeslníky a nádeníky pracující v lesích. Je zajímavé, že oba hajní nedostávali stejnou výplatu za rok. Tak třeba hajný na straně Bukovinské tedy ve východním okolí Pardubic dostal 7zl a hajný pro straně Přerovské neboli v západním rajónu jenom 4zl 40kr v námi sledovaném období. Samozřejmě k tomu ještě dostávali hajní peníze k Vánocům na pečivo a ryby. Celkově hajným šlo v roce 1773 12zl 40kr a za rok 1777 se náklad zvedl na 14zl 19kr. Co se týká skoupeného materiálu z lesů - za rok 1777 činil náklad na materiál 49zl 52kr a jednalo se o 3 prkna, 1 celý kmen, 12 krovů, 26 tesích a mnoho šindelí. V roce 1773 město vynaložilo na nákup dřevního materiálu z lesů daleko více peněz, šlo o 270zl 34kr 4½de. Opět šlo o šindele ve větším množství, 72 mostnic, 56 krovů, 13 stěn a 106 prken. Nádeníkům, kteří pracovali v lese, šlo za rok 1773 více peněz, dělalo to celkem 54zl 9kr 4½de a v roce 1777 jenom 20zl 39kr 3de. Celkové náklady města na lesy v porovnání byly za rok 1773 v hodnotě **338zl 36kr 3de** a v roce 1777 **84zl 50kr 3de**.²⁹⁴

Jak jsme spatřili, Pardubicím klesly rapidně příjmy o přibližně 676zl. Proč tomu tak bylo? Ke konci námi sledovaného období již neprobíhaly tak rozsáhlé stavební operace jako v roce 1773, kdy docházelo k rozsáhlým stavebním pracím na pivovaru, stavěly se dřevěné boudy pro kupce při trzích a jarmarecích a samozřejmě se dřevní materiál použil i na jiné objekty. To vše postupně pominulo a město z prodaného dřevního materiálu vytěžilo minimum v roce 1777. Další pokles v příjmech Pardubice zaznamenaly v prodaném sáhovém dříví na deputát, které již v roce 1777 žádné neprodali. Do lesního hospodaření se mimo jiné promítnul hladomor z let 1770-1772 na příkladu prodeje žaludů z okolních lesů sesbíraných. V roce 1773, neboť potravin bylo pravděpodobně ještě nedostatek, město získalo za jejich prodej 7 zlatých. Později již v městském počtu 1777 se tyto věci nevyskytují, protože jak již jsem podotknul, potravinářská situace se stabilizovala.

²⁹⁴ Rekapitulace výdajů – č. 24

Městu klesly výdaje o přibližně 254 zlatých. Důvodem byly menší výdaje za nakoupení dřevního materiálu k opravám a stavbám o 221 zlatých. Opět to bylo způsobeno daleko menší stavební činností ke konci 70. let 18. století nežli v roce 1773. Další důležitou roli zde hrálo vyplácení peněz a deputátů nádeníkům pracujícím v okolních lesích. V roce 1773 po dozvukách hladomoru si lidé nejspíše potřebovali přivydělat nějaký peníz na svoji obživu. Spousty lidí tedy pracovali v lesích sběrem plodin, oklešťováním, taháním dříví z lesa či prací na pile a v neposlední řadě také ku pomoci hajným při hlídání lesů před pytláky. To vše vedlo město ke zvýšeným výdajům na výplaty těmto lidem. Postupem let se však náklady na nádenickou práci v lese zmenšily o přibližně 34 zlatých.

V celkovém souhrnu lesního hospodaření města Pardubic vidíme rozdílné bilance za oba roky 1773 a 1777. V roce 1773 mělo město z okolních lesů čistý zisk v podobě **+355zl 17kr 1½de**. Za rok 1777 byly však Pardubice v této položce v minusových výsledných číslech **-67zl 43kr**. Zápornou hodnotu pravděpodobně způsobila oproti roku 1773 absence stavebních či opravných prací, na které bylo nutné spotřebovat větší množství dřevního materiálu, které se skupovalo od města. Dále to také souvisí jistě s úpadkem deputátů včetně v tomto případě toho dřevního v rámci paliva na výtop jednotlivých městských zařízení a domů.

10.) Úroky z kapitálu/dluhy města

V této sekci se budeme bavit o úrocích neboli také dluzích města či pohledávkám. V oblasti příjmů peněz z úroků přišlo do městské pokladny v roce 1777 o 4 zlaté méně než za rok 1773. V případě nákladů z úroků, tedy splácení dluhů město Pardubice mělo v roce 1777 o 4 zlaté menší výdaje nežli za rok 1773. Celkově tedy vidíme vyrovnanou bilanci u této položky s nemalými rozdíly.

Městu plynuly do kasy úroky z peněžních částek v rámci jednoho léta. Za rok 1777 město Pardubice si přišlo v rámci úroků celkem na **92zl**. Nejvíce z důchodů panství ze 2000zl jim náležel úrok v podobě 80zl. Stejně úroky z kapitálu městu náležely i za rok 1773, avšak celkem z nich vešlo do kasy **96zl 22kr 3de**.²⁹⁵

²⁹⁵ Rekapitulace příjmů – č. 8

Úroky město vyplácelo lidem. V porovnání v roce 1773 Pardubice v úrocích vynaložily celkem **41zl 16kr** a za rok 1777 **37zl 57kr 3de**. Celkově se tedy sumy vyplácené v rámci úroků držely stejně v námi sledovaném období.²⁹⁶

V celkovém souhrnu město Pardubice bylo v obou letech 1773 a 1777 v plusových výsledných ziscích z úroků. V obou případech to činilo přes **55** zlatých.

4.3 Souhrn trendů a klíčových aspektů hospodaření města Pardubic v 70. letech 18. století

V celkovém souhrnu hospodaření města Pardubic v období konce vlády Marie Terezie byl sestupný trend. To znamená, že souměrně klesaly příjmy a spolu s tím i výdaje. Mimo jiné i rapidně poklesl počet peněz v oběhu městského hospodaření. Za tento trend může

²⁹⁶ Rekapitulace výdajů – č. 16

především na prvním místě postupné splacení téměř veškerých dluhů, které Pardubice měly. V roce 1777 již Pardubice měly více pohledávek než dluhů. Dalšími aspekty tohoto souměrně sestupného trendu finančního hospodaření měly jednotlivé klíčové okolnosti 70. let 18. století, které si v následujících řádkách v souhrnu více rozebereme.

Prvním klíčovým prvkem, který ovlivnil městské hospodaření Pardubic v námi sledovaném období, byl velký hladomor v českých zemích (1770-1772). Následky dozvuků hladomoru se dotkly několika položek - výběru mýtného, jarmarků a trhů, pivovaru, dvora obecního, lesního hospodaření, výplat městských elit a pronájmů luk a polí. Těsně po odeznění hladomoru se setkáváme s menším obnosem peněz při výběru mýtného souvisejícího s úbytkem populace, tudíž účast lidí na jarmarcích a trzích ovlivněná touto událostí byla pravděpodobně menší než v pozdějších letech. Pivovar se samozřejmě musel potýkat s nedostatkem obilnin pro výrobu piva v časech hladomoru. V roce 1773 využilo město zlepšení situace a nakoupilo pro pivovar velké zásoby ječmene a chmelu, které jim vydržely na několik let dopředu. Dvůr obecní byl zasažen hladomorem asi nejvíce. Týkalo se to velkého úhynu hospodářského zvířectva z důvodů špatného počasí souvisejícího s totálním fiaskem na sezónní úrodě. Město vynakládalo nemalé peníze, aby zajistilo ihned po odeznění hladomoru obživu pro místní obyvatelstvo. Avšak situace se postupně začala stabilizovat. Pardubice se stále ještě v roce 1773 potýkaly s potravinářskými problémy, tudíž zde v rámci lesního hospodaření hrál důležitou roli sběr lesních plodů jako jednoho z příkladů pro zajištění obživy lidí. Tedy obyvatelé zrovna jedli to, co bylo k dispozici. V souvislosti s následky hladové rány město si nemohlo dovolit rozhazovat velké sumy na výplaty jednotlivým představeným města, duchovenstvu či dalším významným elitám, proto se spíše přeorientovalo na výplaty v naturáliích, které ovšem nebyly levnou záležitostí. Později však začaly pomalu převládat finanční odměny. Dále zde byla souvislost ještě v roce 1773 se zvětšeným počtem pronájmů okolních luk a polí. Postupně však zájem měšťanů o pronájem těchto komodit klesal pravděpodobně opět z důvodu stabilizace hospodářských poměrů.

Další významnou událostí, která zčásti zformovala městské hospodaření Pardubic v námi sledovaném období, byla výstavba jezdecké kasárny v roce 1776. Tento nově postavený objekt velice ovlivnil finanční záležitosti kolem pivovaru, a hlavně obecního domu. Městský pivovar až do roku 1777 vařil navíc várku piva pro vojenskou posádku nacházející se v obecním domě. Avšak po zbudování jezdeckých kasáren se vojenská posádka přesunula do již zmíněných kasáren a várka piva na obecní dům pominula. V obecním domě následně zůstali pouze vojenští oficiři.

V oblasti soudnictví či práva zmiňme především zrušení tortury a hrdelního soudnictví v rámci reformy Marie Terezie v roce 1776. Dotklo se to tedy položky pro právní útraty města Pardubic. Týká se to velkého ušetření peněz z důvodu zrušení funkce krevního písaře při výsleších a jejich zapisování. Zrušení hrdelního soudnictví znamenalo jistou finanční úlevu pro město Pardubice.

V námi sledovaném období sledujeme aspekt zesílení vazeb Pardubic s krajským městem Chrudimí. I když už v 70. letech 18. století měla Chrudim daleko větší vliv na hospodaření Pardubic než samotná vrchnost pardubického panství. Spatřujeme to na postupném navyšování cest vykonaných městskou radou do nedaleké 11 kilometrů vzdálené Chrudimi.

Změny se také mimo jiné udály v oblasti školství. Jak víme, v roce 1777 bylo zrušeno latinské gymnázium. Mezi léty 1773 a 1777 se postupně zredukoval počet profesorů ze šesti na tři. Souvisí to pravděpodobně s velkými výdaji na ně samotné, proto se město rozhodlo pro omezení jejich počtu.

Obrovským aspektem, který ve velké míře ovlivnil chod městského hospodaření, byly opravné a stavební práce. Týkaly se mnoha položek jako – pivovaru, příjmů z bran a zdí městských, jarmarků a trhů, dvora obecního, lesního hospodaření, mostů a silnic, radnice a s tím spojených kancelářských vydání, masných krámů, pastvin a pastoušek. Město Pardubice jenom v roce 1773 muselo vydat mnoho peněz na dřevní materiál. Stavěly se nové dřevěné boudy pro kupce během jarmarků a trhů, opravoval se dvůr obecní a spolu s tím se stavěla nová oplocení pro hospodářské zvířectvo, opravy proběhly i u pivovaru, masných krámů.

V 70. letech 18. století spatřujeme postupné snižování nákladů na deputáty především pro městské elity. Na počátku námi sledovaného období se deputát týkal palivového dříví, pečiva, ryb, piva či beránků. Postupně však u městských elit začaly převládat peněžní odměny za výkon úřadu namísto naturálií. I když samozřejmě hospodaření s naturáliemi pokračovalo, avšak postupně v menší míře.

Závěr

Sedmdesátá léta 18. století se nesla v duchu mnoha změn. Byl to konec vlády Marie Terezie. V letech 1770 až 1772 probíhal v Čechách včetně pardubického panství obří hladomor, který za sebou zanechal nespočet mrtvých obyvatel a hospodářského zviřectva. To vše byla cena za špatné počasí, jenž zničilo sezónní úrodu. Od roku 1771 se začalo s očíslováním domů a jiných nemovitostí. V oblasti soudnictví nechala Marie Terezie v roce 1776 zrušit torturu a s tím související hrdelní soudy. V témže roce 1776 na místě

zbouraných valů a hradeb na západní a jižní straně byl zbudován pás jezdeckých kasáren, kam se přesunula v roce 1777 vojenská posádka z obecního domu v rynku. V oblasti školství v rámci reformy Marie Terezie byla v roce 1774 v Pardubicích založena normální či také triviální škola. V roce 1777 bylo dvorským dekretem zrušeno latinské gymnázium fungující několik desítek let v prostorách minoritského kláštera. Tyto všechny události měly zásadní vliv na hospodaření poddanského komorního města Pardubic v 70. letech osmnáctého století.

Hlavním cílem této práce bylo prostudování, zhotovení a zanalyzování edic početních knih města Pardubic z let 1773 a 1777. Oba zmiňované prameny však nejsou očíslované, čísla byla přiřazena dodatečně. Tyto prameny nám podávají pestrou škálu poznatků o dění ve městě především z hospodářské a finanční stránky. Ať už jde o stavební změny, personální či mnohé další. Dále také nám to podává jistou sondu do fungování korporátní městské společnosti. Zpracovaná analýza a porovnání těchto dvou edic městských počtů můžou posloužit budoucím badatelům jako obrovská pomůcka pro sledování problematiky poddanských měst v období tereziánských a josefinských reform.

V průběhu mého bádání byly zjištěny poznatky o souměrně sestupném trendu hospodaření města Pardubic, tedy že celkově rapidně klesly příjmy a zároveň i výdaje. V obou letech město začínalo na nule v městské pokladně. Při porovnání příjmů Pardubice získaly za rok 1773 celkově 7 499zł 42kr 3¼de a za rok 1777 pouze 3 939zł 31kr ½de. U nákladů to bylo za rok 1773 7 263zł 37kr ¼de a v roce 1777 3 891zł 38kr 1½de. Při postupném úbytku peněz v oběhu bylo zjištěno, že městu se za přibližně čtyři roky podařilo splatit téměř všechny dluhy, které se ještě v roce 1773 blížily ke 2 600 zlatých, v roce 1777 to bylo již zanedbatelných 18zł 24kr. I přesto všechno se Pardubicím podařilo držet stabilní rozpočet ve vždy kladných číslech, i když ne vysokých. Pro rok 1773 byl hlavním správcem městského počtu Václav Jakub Petzold a pro rok 1777 to byl Václav Radvanovský.

V oblasti příjmů byly největší propady u domu obecního, pivovaru, mlýnských nájmu, nájmu polí a luk, dvora obecního, lesů a rozličných položek. Naopak v sekci výdajů jsme zpozorovali rapidní snížení nákladů na mosty a silnice, jarmarky a trhy, radnici, výplaty elitám, kancelářské vybavení, právní útraty, dům obecní, latinské a městské školy, pivovar, brány a zdi městské, masné krámy, dvůr obecní a lesy.

Závěrečné desetiletí panování Marie Terezie přineslo Pardubicím mnoho změn. Tyto změny především v oblasti stavebních prací se nedotkly pouze Pardubic, ale i jiných

poddanských měst, jak je poznamenáno výše v této práci. Rozšíření bádání sledované hospodářské problematiky by bylo určitě namístě. V prvé řadě je možné srovnat vývoj hospodářství Pardubic s jinými poddanskými městy v té době a posoudit, zda se Pardubice něčím odlišovaly či všude zavládaly podobné trendy. Určitým prohloubením znalostí městské společnosti Pardubic by byla důsledná sonda v rámci výplat jednotlivých složek obyvatelstva města a jeho předměstích od řemeslníků po elity a zjistit tak, kdo na tom byl v rámci odměn nejlépe. To vše je však otázkou na zpracování nové bakalářské či diplomové práce pro nové badatele. Pro případnou dizertační práci se zde nabízí hluboká hospodářská analýza hospodářského vývoje města Pardubic v období novověku, ve které by se již počítalo se všemi zachovanými a dostupnými městskými počty od 16. do 18. století. Na všechny otázky, které jsme si kladli již v úvodu, se dokázalo odpovědět.

Resumé

The aim of the diploma thesis is to investigate the economic side of Pardubice in the 1870s in the form of an analysis of the town censuses from 1773 and 1777. In addition to the analysis, comparison and economic development of the town, the thesis also deals with the state of Pardubice itself, including structural changes. Also an outline of the urban elites in the monitored period.

In a few pages, the first chapter discusses the brief history of the city of Pardubice up to the period we are looking at. More attention is given to the period of the 18th century, especially from 1740, when Maria Theresa ascended the Habsburg throne. The second chapter discusses the state of construction of Pardubice in the 1770s. All city districts are zoomed in, including the castle itself and both suburbs (Green and White). At the end of this chapter, the state of the Pardubice guilds is analyzed, with the finding that the tailoring craft was the most represented. The third chapter outlines the issue of urban elites. The individual secular and spiritual authorities of the city are characterized, including the persons who served in the given function in the period under review. The fourth chapter, and therefore the main core of the work, first explains the historical source of the urban census with all its pros and cons. The following is a large analysis of the municipal management of Pardubice in the years 1773 and 1777. At the end of this diploma thesis, two appendices of transcribed municipal censuses from the years 1773 and 1777 are inserted.

The economy of the city was influenced by many processes. These were wars, epidemics, famines, reforms, construction activities and many others. It is a key topic of economic history, which brings many unknown facts. In this work, I came to the conclusion that Pardubice paid off almost all of its debts during the 1770s. Overall, there was a reduction in the circulation of money within the municipal economy in connection with the reduction of debts. Revenues have fallen commensurately, and at the same time, the city's costs. In the period we monitored, Pardubice managed to maintain a balanced budget with always positive values of the resulting economy. The city experienced the biggest declines in income from the brewery, mill leases, land leases, forests and, lastly, the municipal court. On the contrary, Pardubice faced a reduction in expenses for almost all items. The greatest intervention in the economic changes of the city of Pardubice in the 1870s was the reverberation of the famine from 1770 to 1772 and the subsequent stabilization of conditions, Maria Theresa's reforms regarding changes in the city administration and, lastly, construction activity.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

SOKA Pardubice, Archiv města Pardubic, kniha městských počtů E5, Počet obecní města Pardubic 1773.

SOKA Pardubice, Archiv města Pardubic, kniha městských počtů E14, Počet obecní města Pardubic 1777.

Literatura

BAŠTECKÁ, Lydia – Jaroslav Čáp a kol., *Náchod*, Praha 2004, 326 s.

BĚLINA, Pavel, *České země a habsburský absolutismus ve druhé polovině 18. století a na počátku 19. století*, Praha 1993, 66 s.

BĚLINA, Pavel – Jiří KAŠE a kol., *Velké dějiny země Koruny české sv. 10 (1740-1792)*, Praha 2001, 766 s.

BŮŽEK, Václav – Josef GRULICH a kol., *Společnost českých zemí v raném novověku: struktury, identity, konflikty*, Praha 2010, 1 025 s.

GAŽI, Miroslav – Petr PAVELEC a kol., *Český Krumlov: od rezidenčního města k památce světového kulturního dědictví*, České Budějovice 2010, 1 039 s.

HIML, Pavel, *Pozorovat, popsat, stvořit: osvěcenská policie a moderní stát 1770-1820*, Praha 2019, 415 s.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – Jan JANÁK a kol., *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*, Praha 2005, 568 s.

HOFFMANN, František, *Středověké město v Čechách a na Moravě*, Praha 2009, 712 s.

HOVĚZÁK, Adam, *Hospodaření města Pardubic v roce 1684*, Pardubice 2018, Bakalářská práce, Univerzita Pardubice, 108 s.

JINDRA, Zdeněk – Ivan JAKUBEC a kol., *Hospodářský vzestup českých zemí od poloviny 18. století do konce monarchie*, Praha 2015, 524 s.

JIRÁSKO, Luděk, *Jindřichův Hradec*, Praha 2007, 107 s.

KILIÁN, Jan – Viktor Keller a kol., *Teplice*, Praha 2015, 541 s.

KOLDINSKÁ, Marie – Ivo Cerman a kol., *Základní problémy studia raného novověku*, Praha 2013, 801 s.

KVÁŠOVÁ, Miroslava, *Pelhřimov*, Praha 2008, 70 s.

MACKOVÁ, Marie, *Pardubice v době josefínského katastru (1785)*, in: *Východočeský sborník historický*, Pardubice: Východočeské muzeum Pardubice 3 1993, s. 109-114.

MARTÍNEK, Zdeněk – Petr Hejhal a kol., *Pelhřimov*, Praha 2014, 603 s.

MILLER, Jaroslav, *Uzavřená společnost a její nepřítel: město středovýchodní Evropy (1500-1700)*, Praha 2006, 463 s.

MORCHOVÁ, Nela, *Regestář a analýza městského počtu města Pardubice z roku 1636*, Pardubice 2015, Bakalářská práce, Univerzita Pardubice, 99 s.

NODL, Martin, *Elity v českých a moravských pozdně středověkých městech jako badatelský a interpretační problém*, in: Pražské městské elity středověku a raného novověku, Praha 2004, s. 23-49.

PLACHT, Otto, *Lidnatost a společenská skladba českého státu v 16. – 18. století*, Praha 1957, 366 s.

SAKAŘ, Josef, *Dějiny Pardubic nad Labem sv. I. – V., Pardubice 1920-1935.*

Naformátováno: Písmo: Kurzíva

ŠEBEK, František, *Dějiny Pardubic I.*, Pardubice 1990, 228 s.

ŠEBEK, František, *Toulky historií Pardubic I.*, Pardubice 2016, 187 s.

VAVŘÍK, Zdeněk, *Pardubice*, Pardubice 1940, 151 s.

VOREL, Petr, *Peníze a peněžní početní jednotky v 16. století*, In: *Theatrum historiae* 6, Pardubice 2010, s. 219-233.

VORLOVÁ, Dagmar (ed.), *Compendium memorabilií královského komorního města Pardubic (Edice rukopisu Františka Červenky z roku 1811)*, svazek 1, in: *Východočeský sborník historický* sv. 2, SOA Pardubice 1996, 154 s.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – vývoj počtu městských domů a obyvatel Pardubic.....	14
Tabulka č. 2 – procentuální zastoupení jednotlivých cechů ve městě dle odvětví v námi sledovaném období.....	39
Tabulka č. 3 – procentuální zastoupení necechovních řemesel a živností v námi sledovaném období.....	4
0	

Tabulka č. 4 – procentuální zastoupení všech řemesel a živností dle odvětví v námi sledovaném období.....	42
Tabulka č. 5 – souhrn výsledného hospodaření v námi sledovaném období.....	55
Tabulka č. 6 – rekapitulace příjmů z jednotlivých položek v letech 1773 a 1777.....	62
Tabulka č. 7 – rekapitulace výdajů v rámci jednotlivých položek v letech 1773 a 1777.....	63
Tabulka č. 8 - bilance vývoje příjmů dvora obecního v námi sledovaném období.....	74
Tabulka č. 9 - bilance vývoje nákladů na obecní dvůr v námi sledovaném období.....	75
Tabulka č. 10 - rozdané sudy piva jako deputát od města pro rok 1773.....	79
Tabulka č. 11 - bilance vývoje nákladů na děkanství a osob kolem kostela v námi sledovaném období.....	80
Tabulka č. 12 - bilance vývoje výplat představeným města Pardubic v námi sledovaném období.....	86
Tabulka č. 13 - bilance vývoje příjmů z lesů v námi sledovaném období.....	89

Seznam obrazových příloh

- Obrázek č. 1 – rozdělení komorního města Pardubic na jednotlivé části (indikační skice)....15
- Obrázek č. 2 – pardubický zámek na indikační skici z 19. století.....18
- Obrázek č. 3 – město v hradbách (indikační skice).....20
- Obrázek č. 4 – pohled na jezdecké kasárny (fotografie z roku 1895 – fotoarchiv Východočeského muzea v Pardubicích).....21
- Obrázek č. 5 – pohled na Zelené předměstí ve stabilním katastru (indikační skice).....27
- Obrázek č. 6 - vyobrazení Karlovy ulice směřující na jih do Chrudimi (autor – František Červinka, originál uložen v OkA Pardubice).....31
- Obrázek č. 7 – pohled na Bílé předměstí jižní část (indikační skice – první pol. 19. století).....32
- Obrázek č. 8 – pohled na Bílé předměstí severní část (indikační skice – první pol. 19. století).....33
- Obrázek č. 9 - rekapitulace příjmů města Pardubic (SOkA Pardubice – kniha městského počtu Pardubic 1773, neočísl. stránka 83).....57
- Obrázek č. 10 - rekapitulace příjmů města Pardubic (SOkA Pardubice – kniha městského počtu Pardubic 1777, neočísl. stránka 24).....58

Obrázek č. 11 - rekapitulace výdajů města Pardubic (SOkA Pardubice – kniha městského počtu Pardubic 1773, neočísl. stránka 84).....59

Obrázek č. 12 - rekapitulace výdajů města Pardubic (SOkA Pardubice – kniha městského počtu Pardubic 1777, neočísl. stránky 64-65).....60

PŘÍLOHY

Edice městského počtu Pardubic za rok 1773

MĚSTO PARDUBICE

CELOROČNÍ POČET DŮCHODENSKÝ

Na příjem a vydání peněz obecních od 1. Januaris do 31. Decembris roku 1773

Starý příjem města za rok 1772

Strana	Zápis	Zlaté	Krejcary	Denáry ²⁹⁷	Celkem
1	Počít za rok 1772 zanechal do 31. Decembris pro resto.	0	0	0	0

Nový příjem peněz města za rok 1773

Příjem mýta privátního z dobytka

1	Dle gegenscheinu ²⁹⁸ výběřčího Martina Severy po srážce jak jeho, tak revizora a branného každo-měsíčního platu jako i nájmu z kvartýru výběřčího. Též třetího dílu pokut od Denuntiatí ²⁹⁹ kancléřských útrat pro rok 1771 a 1772 a druhé polovině mýta. V hotovosti do příjmu berou a to.				
	pro Leden		5	26	3¼
	pro Únor		15		3¼
	pro Březen		9	58	4½
	pro Duben		6	51	3
	pro Květen		16	44	5¼
	pro Červen		12	44	3
	pro Červenec		17	17	¾
	pro Srpen		21	44	¾
	pro Září		20	6	5¼
	pro Říjen		29	17	
	pro Listopad		24	49	
	pro Prosinec		24	17	3
					204zl 18kr 3de

²⁹⁷ 1 zlatý rýnský = 60 krejcarů, 1 krejcar = 6 denárů

²⁹⁸ Gegenschein = návratka, potvrzení

²⁹⁹ Denuntiatí = latinský výraz – denuntiatio = oznámení, udání, výstraha

Příjem z oprav v ulici Mezi mosty

1-2	Ut Approbati ³⁰⁰ 10. července 1773 na 5 čtverečních metrů sáhu ³⁰¹ u 16 detto ³⁰² střeviců, v tloušťce třech střeviců ³⁰³ gruntovní zdi mlýna ³⁰⁴ Jana Štěpánka ³⁰⁵ , která prve skrze shrnutí čela obecního mezi mlýnem tím a Antonína Mudruňky se hnula pak při sebrání téhož čela i s gruntem na dělníky by byla spadla, a proto sebrána následovně znova vyzdvižena být musela od řečeného Jana Štěpánka třetí díl nákladů, do příjmu berou per.	Celkem 7zl 1kr 1½de
-----	--	-------------------------------

Příjem z jarmarků

2	Dle bürger ³⁰⁶ mistrovských krámů kupeckých a kramářských též z míst od rozličných řemeslníků a prodavačů zde k příjmu se sešlo a to.			
	o hromničním jarmarku	1	18	3
	o křížovém jarmarku	9	12	1½
	o viktorínském jarmarku	10	14	1½
	o adventním jarmarku	9	1	
	celkem		29zl 46kr	

Příjem z domu radního (z váhy obecné)

2	Dle správy příjmu z té váhy Václava Oupického ³⁰⁷ hospesa ³⁰⁸ zde do příjmu vzítí náleží.	39kr
---	---	-------------

Příjmy z domu obecního

³⁰⁰ Ut Approbati – latinský výraz = a schváleno

³⁰¹ Sáh = stará délková míra odvozená od rozpětí rozpažených rukou dospělého člověka

³⁰² Detto = lat. výraz - rovněž

³⁰³ Střevíc = stará délková míra (30cm = 1 střevíc)

³⁰⁴ Mlýn pekárkovský – ležel v dnešní ulici Mezi mosty

³⁰⁵ Krejčí – Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic nad Labem Díl V.*, s. 55.

³⁰⁶ Bürger = německý výraz – měšťan/občan, bürgerlich = městský/občanský

³⁰⁷ Švec – *Dějiny Pardubic V.*, s. 144.

³⁰⁸ Hospes = lat. výraz - hostitel

Příjmy z kvartýrů velitelských

3	Poněvadž bývalý výběrčí kontribuce Václav Chládek ³⁰⁹ cum media Septembris ³¹⁰ 1773 likvidovat musel nynější pak kontribuční František Wolf teprve cum sa Marty 1774 přijatý byl a tudy repartice ³¹¹ na einpartierung ³¹² vojenský stát zůstala, proto příjem tohoto teprve roku 1774 následovat bude.
---	---

Příjem z várky na dům obecní za rok 1773

3	Dle sečtení téhož užitku 2. Septembris 1773 a spolu proti následujícímu vydání sub rubrica ³¹³ pivovaru zde do příjmu vchází.	112zl 8kr
---	--	------------------

Příjem z polí a luk k domu obecnímu

3	Ut Approbati 31. Decembris 1773 a proti vydání sub rubrica dvorů zde do příjmu vchází nájmu z těch luk a polí, které k ruce dvora se osévají přináležejíce pak k domu obecnímu z nich ten dům militare ordinat ³¹⁴ : a jiné postulata ³¹⁵ vyplácet musí a to....			
z devíti strychů ³¹⁶ polí		18		
z jednoho strychu V Hendrichu ³¹⁷		2		
1 vůz luk též V Hendrichu		2		
Suma příjmů peněz z domu obecního			134zl 8kr	

Příjem z latinských škol

3	Od jejich císařské milosti Karlu VI. slavné paměti k vychování pánu profesorů šesti latinských škol nejmilostivěji vychozeného a roku 1773 z důhodů panství Pardubic zaplaceného přídavku tuto v příjmu uvozují.	16zl
---	--	-------------

Příjmy z pivovaru

³⁰⁹ Sochař – *Dějiny Pardubic V.*, s. 99.

³¹⁰ Cum media Septembris = lat.výraz – když v polovině září....

³¹¹ Repartice = rozdělení, rozvržení, rozložení něčeho

³¹² Einpartierung = německý výraz – úložný prostor

³¹³ Sub rubrica = lat.výraz – pod sloupcem/kolonkou

³¹⁴ Militare ordinat = lat.výraz – vojenská organizace

³¹⁵ Postulata = lat.výraz - požadavky

³¹⁶ Strych = též korec – stará, česká plošná míra (1 strych = 2 877,5 čtverečních metrů)

³¹⁷ V Hendrichu = míněna dnešní Jindřišská ulice v Pardubicích

Příjem z povaru a varného

4	Dle bürger mistrovských rejstříků sousedských várek po 4zl 3kr zde k příjmu se sešlo a to.		
	od 25. Decembris do 21. Januaris 1773 z jedné várky	4	30
	od 22. Januaris do 18. Februaris 1773 ze tří várek	13	30
	od 19. Februaris do 18. Marty 1773 ze dvou várek	9	
	od 19. Marty do 15. Aprilis 1773 ze tří várek	13	30
	od 16. Aprilis do 13. May 1773 ze dvou várek	9	
	od 14. May do 10. Juni 1773 ze dvou várek	9	
	od 10. Juni do 8. Juli 1773 ze dvou várek	9	
	od 8. Juli do 5. Augusti 1773 ze dvou várek	9	
	od 6. Augusti do 2. Septembris 1773 ze dvou várek	9	
	od 2. do 30. Septembris 1773 ze tří várek	13	30
	od 1. do 28. Oktobris 1773 ze tří várek	13	30
	od 29. Oktobris do 25. Novembris 1773 ze tří várek	13	30
	od 26. Novembris do 23. Decembris 1773 ze tří várek	13	30
	celkem	139zl 30kr	

Příjem ze spilek³¹⁸

4	Zase dle bürger mistrovských rejstříků ze sousedských várek po 35kr zde k příjmu se sešlo i a to. (Za úřadů purkmistrů):		
	Jozefa Kinzla	z jedné várky	35
	Bartoloměje Stohla	ze tří várek	1 45
	Václava Kulhavého	ze dvou várek	1 10
	Karla Máje	ze tří várek	1 45
	Vojtěcha Seidlara	ze dvou várek	1 10
	Jozefa Kinzla	ze dvou várek	1 10
	Václava Skalického	ze dvou várek	1 10
	Jana Štípka	ze dvou várek	1 10
	Bartoloměje Stohla	ze dvou várek	1 10
	Václava Kulhavého	ze tří várek	1 45
	Jozefa Kinzla	ze tří várek	1 45

³¹⁸ Spilka = část pivovaru, ve které probíhá kvašení piva

Václava Skalického	ze tří várek	1	45
Jana Štípka ³¹⁹	ze tří várek	1	45
celkem	18zl 5kr		

Příjem ze sudů

5	Dle bürger mistrovských rejstříků ze sousedských várek po 1zl 10kr zde k příjmu se sešlo i a to. (Za úřadů purkmistrů):		
	Jozefa Kinzla	z jedné várky	10
	Václava Kulhavého	ze dvou várek	20
	Bartoloměje Stohla	ze tří várek	30
	Karla Máje	ze tří várek	30
	Vojtěcha Seidlara	ze dvou várek	20
	Jozefa Kinzla	ze dvou várek	20
	Václava Skalického	ze dvou várek	20
	Jana Štípka	ze dvou várek	20
	Bartoloměje Stohla	ze dvou várek	20
	Václava Kulhavého	ze tří várek	30
	Jozefa Kinzla	ze tří várek	30
	Václava Skalického	ze tří várek	30
	Jana Štípka	ze tří várek	30
5	Ut Approbati 31. Decembris 1773 do příjmu nazpátek berou těch roků 1772 od pozorování nádob Vojtěchovi Fausovy bednáři nezaslouženě zaplacených deset zlatých rýnských.		
	Celkem	46zl 10kr	

Příjem z pytlů

5	Dle bürger mistrovských rejstříků ze sousedských várek po 4kr zde k příjmu se sešlo i a to. (Za úřadů purkmistrů):	
	Jozefa Kinzla	z jedné várky
	Bartoloměje Stohla	ze tří várek
	Václava Kulhavého	ze dvou várek
	Karla Máje	ze tří várek

³¹⁹ Viz – městští radní (pojednáno o nich v kapitole o městských elitách)

Vojtěcha Seidlara	ze dvou várek	8
Jozefa Kinzla	ze dvou várek	8
Václava Skalického	ze dvou várek	8
Jana Štípka	ze dvou várek	8
Bartoloměje Stohla	ze dvou várek	8
Václava Kulhavého	ze tří várek	12
Jozefa Kinzla	ze tří várek	12
Václava Skalického	ze tří várek	12
Jana Štípka	ze tří várek	12
celkem	2zl 4kr	

Příjem z prodaného piva z várek obecních

6	Dle rejstříku na výstav piva roku 1772 zde k příjmu utrženo i a to.			
Z deputátní³²⁰ várky:	za 9 sudů piva po 13zl	117		
	za 11 sudů piva po 13zl 20kr	153	20	
Z první kvartální³²¹ várky:	za 7 sudů piva po 13zl	94	15	
	za 13 sudů piva po 13zl 20kr	176	40	
Z druhé kvartální várky:	za 6 sudů piva po 13zl	78		
	za 14 sudů piva po 13zl 20kr	193	20	
Z várky na dům obecní:	za 1 sud piva po 13zl	24	22	3
	za 16 sudů piva po 13zl 20kr	223	20	
Z třetí kvartální várky:	za 4 sudy piva po 10zl 20kr	49	5	
	za 16 sudů piva po 10zl 40kr	170	40	
Z čtvrté kvartální várky:	za 4 sudy piva po 10zl 20kr	41	20	
	za 16 sudů piva po 10zl 40kr	178	40	
celkem		1 500zl	23kr	

Příjem z prodaného přivařeného piva při várkách sousedských

6	Ut Approbati 15. May 1773 za 1 sud na ozdabu sv. Jana Nepomuckého při	13zl
---	---	-------------

³²⁰ Deputát = odměna v naturáliích

³²¹ Kvartální = čtvrtletní

	várce Václava Kdolečka ³²² dne 3. May 1773 přivařeného a prodaného piva do příjmu berou.	
--	---	--

Příjem z kvasnic v rámci várek obecních

7	Dle rejstříku na výstav piva roku 1773 od sládka dle smlouvy sem k příjmu účtují i a to.	
	z deputátní várky	8
	z první kvartální várky	8
	z druhé kvartální várky	8
	z várky na dům obecní	8
	z třetí kvartální várky	8
	z čtvrté kvartální várky	8
	celkem	48zl

Příjem za mláto³²³ v rámci várek obecních

7	Dle rejstříku na výstav piva roku 1773 zde k příjmu utrženo i a to.			
	z deputátní várky	2	2	
	z první kvartální várky	2	21	
	z druhé kvartální várky		48	4½
	z várky na dům obecní		31	1½
	z třetí kvartální várky	1	20	4½
	z čtvrté kvartální várky	1	34	1½
	celkem		8zl 38kr	

Příjem za patoky z várek obecních

7	Dle rejstříku na výstav piva roku 1773 zde k příjmu utrženo i a to.		
	z deputátní várky	40	4½
	z první kvartální várky	50	1½
	z druhé kvartální várky	30	
	z várky na dům obecní	30	
	z třetí kvartální várky	45	
	z čtvrté kvartální várky	45	

³²² Hokynář – *Dějiny Pardubic V.*, s. 75.

³²³ Mláto = tuhé zbytky po filtraci sladiny při výrobě piva (obilninové zbytky)

celkem	4zl 1kr
---------------	----------------

Příjmy ze sladu na obecní převařené pivo při várkách sousedských

8	Ut Consignati ³²⁴ 31. Decembris 1773 a proti následujícímu vydání rozličných rubric, zde do příjmu vchází i a to.			
	za 14 měřic ³²⁵ a 1 čtvrtce ³²⁶ po 2zl 30kr	35	9	2¼
	za 9 měřic po 1zl 20kr	12		
	celkem	47zl 9kr 2¼de		

Příjmy za prodaný chmel

8	Ut Approbati 6. Septembris 1773 od Jozefa Machka ³²⁷ za 21½ věrtel ³²⁸ chmele na várku, tuto do příjmu berou.	3zl 45kr
---	--	-----------------

Suma peněz užítku z pivovaru	1 830zl 24kr 5¼de
-------------------------------------	--------------------------

Příjmy z aktiv³²⁹-kapitálu

9	A 4 procenta do příjmu se berou i a to od 1. Januaris do 19. Juli 1773 za 200 dní od Jana Dytricha z 200 zlatých.	4	22	3
Nota: Ten kapitál byl jemu Jan Dytrichovy mlynáři Valchovskému k zaplacení roku 1772 proto půjčeny, aby obec tou příležitostí k zaplacení jeho mlýnského nájmu přišla, a poněvadž roku 1773 se vidělo, že ten kapitál oplatit může, a že budoucně, když sud obilí následovat bude, on dost bude mýt dělat, svůj nájem per ³³⁰ každoročních 300 zlatých rýnských platit, proto donucený byl ten kapitál složitý.				
Od 1. Januaris do 31. Decembris 1773 za 1 rok z důchodů panství Pardubic za 2 000zl.			80	

³²⁴ Ut consignati = lat.výraz – a zapečetěno

³²⁵ Měřice = stará česká kubická míra používaná především u obilí – 1 měřice vídeňská = 61,4868 litrů

³²⁶ Čtvrtec = stará česká kubická míra používaná opět u obilí – 1 čtvrtec = 5,812 litrů

³²⁷ Jozef Machek = pardubický mlynář od roku 1759 působící v mlýně obecním

³²⁸ Věrtel = stará česká jednotka objemu užívaná pro sypké látky – věrtel (čtvrtina z němčiny přejato) – 1 věrtel = 4 čtvrtce/66 žejdlíků

³²⁹ Aktivum = majetek

³³⁰ Per = německý výraz – po (množství)

od Jozefa Kohouta za 10zl	4
od Františka Horna za 100zl	4
od Anny Grumové za 100zl	4
Suma peněz z aktiv-kapitálu	96zl 22kr 3de

Příjmy ze soli

10	Dle smlouvy Jozefa Machka 1. Februaris 1759 od 1. Januaris do 31. Decembris 1773 za 1 rok do příjmu berou.	100	
	Ut Approbati 31. Decembris 1773 na porážku k špitálu sv. Jana Křtitele patřícího, a likvidačním příjmem vedeného kapitálu, kteréhožto do 31. Decembris 1772 302zl 50kr 4½ de: dlužna ostalo, tuto za 18 čtvrtce k témuž špitálu vydané soli do příjmu berou po 39kr.	11	42
Suma peněz ze soli		111zl 42kr	

Příjmy z mlýnů

Příjmy z mlýnských nájmu

10	Takových od 1. Januaris do 31. Decembris 1773 za 1 rok do příjmu se bere i a to.	
	Ze mlýna Valchovského dle smlouvy Jana Dytricha z 31. Decembris 1764.	300
	Ze mlýna sladového ut detto Jozefa Machka z 1. Februaris 1759.	60

Příjem na předky a splav Valchovského mlýna

10	Ut Approbati 31. Decembris 1773 na ty roku 1772 vyzdviženy nový předky i s podlážkou mezi mlýnem Valchovským a hamrem Kotlářským, též na správu splavu tam od paní Magdalény Ritzové držící hamru Kotlářského jménem concurrenti ³³¹ zaplaceno.	73
----	--	----

Suma peněz z mlýnů a splavu	433zl
------------------------------------	--------------

³³¹ Concurrenti = lat.výraz - souběžně

Příjmy z kvartýrů v branách a kolem zdí městských

11	Ut Consignati úroku a nájmu pro rok 1773 v příjmu uvozuji i a to.
----	---

V Zelené bráně:

Z vlastní chalupy dole mezi bránou od 1. Januaris do 31. Decembris 1773 za 1 rok Augustín Horký.	1	36
Ze zámečnické dílny za ten rok vdova Střechová + nad tou zámečnickou dílnou z vlastního domku a z kusu šanzu ³³² těž za rok 1773 vdova Střechová.	1	47
Z chalupy mezi valy nad pro rok 1773 Vojtěch Krajsinger tesař.	4	40
Ze šanzů od brány až po dům Jakuba Teplého pro rok 1773 Václav Barták.	2	20
Z haltýře ³³³ pod těmi hradbami na vlastní náklad držitele vystaveného pro rok 1773 Jakub Hulla rybář.	2	20
Ze střelnice pod klášterskými hradbami pro rok 1773 Jan Novák zedník.	1	45
Z vlastní chalupy v Karlově ulici od 1. Novembris 1772 do 31. Decembris 1773 za 1 rok a 2 měsíce Jan Novák zedník.	2	23
Z ravelinu ³³⁴ pro rok 1773 Jan Novák zedník.		35
Z prostředního rondela ³³⁵ pro rok 1773 Jan Novotný.		35
Z kousku přihrazeného břehu k zahrádce blíže k mostu pro rok 1773 vdova Richnauská.		9
Z vlastních chalup a zahrad okolo zámeckých příkopů od 1. Novembris 1772 do 31. Decembris 1773 za 1 rok a 2 měsíce Pavel Halák (3zl 30kr), Jiří Akslar (2zl 20kr).	5	50

V Bílé bráně:

12	Z kvartýru v baště u místa, kde se zavírá městská brána od 1. Januaris do 31. Decembris 1773 za 1 rok Václav Machek.	4	40
	Dole z celny od 1. Novembris 1772 do 31. Septembris 1773 za 1 rok Martin Severa výběrčí.	12	
	Ze šanzů od bílé brány až po dům Jozefa Katyka pro rok 1773:		
	Jozef Pokorný z 20 loktů ³³⁶		20
	Jozef Erlich ze 14 loktů		14

³³² Schanze = něm.výraz – opevnění/hradba

³³³ Haltýř = drobná stavba určená ke chlazení potravin tekoucí vodou

³³⁴ Ravelin = samostatná, trojúhelníková či pětiúhelníková pevnůstka v hradebním příkopu

³³⁵ Rondel = druh renesančního dělostřeleckého opevnění

³³⁶ Loket = stará délková míra – u nás v pol.18.století zaveden vídeňský loket – 1 vídeňský loket = 77,8cm

Vdova Čermáčka ze 7 loktů		7
Jiří Akslar ze 7 loktů		7
vdova Vüntrová z 15 loktů		15
Jan Fufanger z 15 loktů		15
Jan Kulhavý z 12 loktů		12
František Zikmund ze 7 loktů		7
František Holub z 5 loktů		5
Jozef Petřilka ze 7 loktů		7
celkem		1zl 49kr

z rondela u klášterských valů pro rok 1773: Jozef Katyka (30kr), Johanna Nechánská (33kr)	1	3
Pod těmi šanzý ze zahrádek pro rok 1773: nápadníci Bendakovské (1zl 10kr), Antonín Synetius (1zl), Anna Holubová (1zl 10kr).	3	20
Z krámu perníkárského v žabinci pro rok 1773 Václav Rostočil.		35
Z přihrazeného kousku obecního pozemku před chalupou pro rok 1773 Matěj Diviš.		8
Suma peněz z kvartýrů v branách a kolem zdí městských		47zl 14kr 3de

Příjem z masných krámů

13	Ut Consignati úroku a nájmu 31. Decembris 1773 od společných řezníků za rok 1773 zde do příjmu berou.	58zl 20kr
----	---	------------------

Příjem z pastoušek³³⁷

13	Ut detto za rok 1773 příjem dělá i a to.	
	V bělobranské pastoušce z přední velké světnice od Doroty Císařské (1zl), Jiřího Böhma (1zl), Kateřiny Popelacké (1zl).	3
	Z malé světnice od vdovy Böhmové.	2

³³⁷ Pastouška = stavení, které původně sloužilo jako příbytek obecních pastýřů, sluhů, případně sirotků či ponocných (stály na návsi nebo na konci vesnice)

Suma peněz z pastoušek	5zl
-------------------------------	------------

Příjmy z pastvin

13	Ut Specificati ³³⁸ 24. Juni 1773 zde k příjmu roku 1773, se sešlo i a to.		
	Od sousedů ze šesti celodojných krav po 30kr	3	
	Od sousedů z 65 kusů jaloviny ³³⁹ po 12kr	13	
	Od nájemníků z jednoho kusu	1	10
Suma peněz z pastvin		17zl 10kr	

Příjmy ze dvora obecního

Příjem z prodeje ovčího dobytka

14	Ut Specificati 31. Decembris 1773 do příjmu náleží i a to.		
	za 7 starých beranů po 3zl 30kr	24	30
	za 2 zubáky ³⁴⁰ rovněž po 2zl 30kr	5	
	za 1 zubáka skopu vrtkavého	2	
	za 1 letošní skopu vrtohlavou	1	
	za 1 bahnici chromou	1	30
	za 7 rovněž brakových ³⁴¹ po 1zl 45kr	12	15
	za 1 zubkyni ³⁴² vrtohlavou	1	15
	za 1 jehně	1	
	za 3 rovněž po 45kr	2	15
celkem		50zl 45kr	

Příjem z deputátních beránků

14	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti následujícímu vydání zde pro vyrovnání rubric za 13 kusů do příjmu vchází po 45kr.	9zl 45kr
----	---	-----------------

Příjem za prodanou vlnu

³³⁸ Ut Specificati = lat.výraz – a specifikované....

³³⁹ Jalovina/jalovice = samice skotu starší šesti měsíců, než se z ní stane dospělá kráva

³⁴⁰ Zubák = starý lidový výraz pro beránka

³⁴¹ Brakové = špatné, bezcenné

³⁴² Zubkyně = starý lidový výraz pro ovečku

14	Ut Consignati 21. Novembris 1773 zde k příjmu utrženo i a to.			
	za 29 $\frac{1}{4}$ věrtele stříhané vlny po 46zl 40kr	13	39	
	za 1 věrtel zimní stříhané vlny po 50zl 18kr	101	6	1 $\frac{1}{2}$
	za 17 věrtele letní stříhané vlny	159	27	
celkem		274zl 12kr 1$\frac{1}{2}$ de		

Příjem za kůže z padlého hovězího dobytka

14	Dle pořadí Jana Zelingra ³⁴³ mistra ostrého meče, bylo při opláčení 60zl někdy od Jozefa Zelingra jeho předka k ruce obce vypůjčeného, a likvidačním příjmem vedeného kapitálu, zde k příjmu sraženo i a to.			
	z 3 býků, 20 krav a 3 prvníc v sumě 26 kusů starého dobytka po 1zl 15kr	32	30	
	z jedné jalovice do třetího roku	1	7	
celkem		33zl 37kr		

Příjem z forování³⁴⁴

15	Ut Approbati 31. Decembris 1773 hotových peněz zde k příjmu se sešlo.	1	57	3
	Ut detto 24. Decembris 1773 a proti následujícímu vydání sub rubrica městských solárií, zde od přivezení 1 sáhu dříví k pečení štědrovečerních housek do příjmu vchází.		24	
	Dle sepsání pojížděk 31. Decembris 1773 a proti následujícímu vydání, zde pro vyrovnání rubric do příjmu vchází.	183	37	4 $\frac{1}{2}$
celkem		185zl 59kr 1$\frac{1}{2}$ de		

Příjem z nájmu krav

15	Dle účtů šafáře obecního Jana Kohoutka za rok 1773 příjem dělá i a to.			
ze starých otelených celodojných krav:				
	po 365 dnech za 8 let 2 měsíců po 10zl	81	40	
	z 2 kusů od 1. Januaris do 31. Decembris 1773 po 10zl	20		

³⁴³ Kat či pohodný – Josef SAKAŘ, *Dějiny Pardubic V.*, str. 93.

³⁴⁴ Fórování = pojížděky

ze starých jalových krav:			
po 365 dnech za 2 léta a 6 a půl měsíců po 5zl	12	42	3
z 1 kusu od 1. Januaris do 31. Decembris 1773 po 5zl	5		
z krav prvniček:			
neb za 7 a půl měsíce ročně po 5zl	3	7	3
z 1 kusu od 1. Aprilis do 31. Decembris 1773	10		
z 1 kusu od 21. Marty do 31. Decembris 1773			
celkem	132zl 30kr		

Příjem za ovčí dojivo

16	Dle pořadí Matěje Vacka hospodáře obecního ovčína za rok 1773 z každé bahnice po 1kr, zde k příjmu účtují i a to.		
	z 1 kusu od 25. Juli do 13. Augusti za 3 bahnice		3
	z 1 kusu od 25. Juli do 21. Augusti za 4 bahnice		4
	ze 174 kusů od 25. Juli do 2. Octobris za 10 bahnice	29	
celkem	29zl 7kr		

Příjem z nájmu drůbeže

16	Dle účtů šafáře obecního Jana Kohoutka od 1. Januaris do 31. Decembris 1773 za 1 rok zde k příjmu účtují obyčejných:	27zl
----	--	-------------

Příjmy za prodané obilí

16-17	Dle rejstříku prodaného obilí roku 1773, zde k příjmu utrženo i a to.		
Za přední pšenici:	233	27	3
Za zadní pšenici:	15	48	3
Za přední zimní žito:	557	20	
Za zadní zimní žito:	74	38	1½
Za přední jarní žito:	15	26	1½
Za zadní jarní žito:	18	15	1½
Za přední hrách:	454	59	4½
Za přední proso:	541	21	3

Za přední směsek (směs)	19	3	4½
Za zadní směsek (směs)		55	
Za deputátní obilí též za ječmen a chmel k potřebě pivovaru:	802	7	3
Ut approbati 24. Decembris 1773 a proti následujícímu vydání sub rubrica městských solárií, zde za 7 měřic 2 věrtele 1½ čtvrtce přední pšenice na štědrovečerní housky do příjmu vchází po 2zl rýnských 40kr.	20	15	

Ostatní příjmy dvora obecního

18	Ut Approbati 31. Augusti 1773, zde k příjmu utrženo i a to za trávu na sena i otavy na louce tak nazvané pardubské v rybníce, též na okrajích téhož rybníka a rybníka Lačnova.	13	
	Za trávu na otavy v novém rybníce.	15	
	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti následujícímu vydání, zde pro vyrovnání rubric do příjmu vchází za 5 vozů sena po 4zl.	20	
	Ut Approbati 31. Decembris 1773 za 58 mandel ³⁴⁵ žitný slámy do příjmu berou po 24kr.	23	12
	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti následujícímu vydání sub rubrica lesů, tuto za 3 mandele žitné slámy do příjmu vchází po 24kr.	1	12
	Ut Consignati prodané vlny 21. Novembris 1773 tuto za 5 žoků s tou vlnou prodaných do příjmu berou.	3	28

Suma peněz ze dvora obecního	3 572zl 25kr 4½de
-------------------------------------	--------------------------

Příjem z polí

19	Zde se k příjmu účtuje i a to za běžící rok 1773 ut Consignati 21. Augusti 1772.			
Po straně bukovinské:	z 35 strychů ³⁴⁶ orných polí	26	45	
	z palouku	1	35	
Po straně přerovské:	za 72 strychů orných polí	60	25	3
	z palouku	2	20	

³⁴⁵ Mandel = seskupení o patnácti kusech snopů obilí – snop = svazek obilí

³⁴⁶ Strych = stará česká míra plošného obsahu - * strych též korec či měrice

19	Za budoucí rok 1774 ut detto 16. Augusti 1773.				
Po straně bukovinské:		z 55 strychů orných polí	39	46	3
		z palouku	1	35	
Po straně přerovské:		z 80 strychů orných polí	71	13	3
		z palouku	2	20	
Suma peněz z polí			206zl 3de		

Příjmy z řek, ostrovů a jezer

20	Ut Consignati úroků a nájmu 31. Decembris 1773 zde za běžící rok 1773 do příjmu uvádím i a to.		
z ostrova Šišatov jinač žaludovského od důchodů panství Pardubic		3	30
z řeky Chrudimky a z říčky pod mlýnem valchovském od vdovy Čapkové		4	40
z říčky na Lažánkách od Jakuba Hully			35
z jezera pod Velkou Babou od pana Václava Skalického			35
z židovského hřbitova od společných Židů		3	30
Suma peněz z řek, ostrovů a jezer		12zl 50kr	

Příjmy z lesů

Příjem za prodané materiály ke stavení

21	Ut Approbati 17. Octobris 1773 tuto za 36 kusů prodaných měkkých prken šesti loketních ³⁴⁷ do příjmu náleží.	3zl 28kr		
----	---	-----------------	--	--

Příjem za spotřebovaný materiál ke stavení

21	Dle rejstříku bednářské práce Vojtěcha Fausse pro rok 1773 a proti následujícímu vydání sub rubrica pivovaru, tuto za 41 borových devíti loketních na 2 pivovarské štoky ³⁴⁸ spotřebovaných fošen do příjmu vchází po 56kr.	38	16	
21	Více dle rejstříku tesařské práce pro rok 1773 a proti následujícímu vydání tuto pro			

³⁴⁷ Loket = délková míra používaná již od starověku

³⁴⁸ Štoky = místnost v pivovaru na chlazení sladiny (tekutiny)

	vyrovnání rubric do příjmu vchází i a to:		
za 10 kusů dubových fošen po 1zl	10		
za 3 kusy borových fošen po 56kr	2	48	
za 24 kusů jedlových prken po 18 ¾kr	26	15	
za 2 kusy dubových prken po 18 ¾ kr		37	3
ostatní prkna	9	12	
za 4 krajiny po 6kr		24	
za 26 dubových kmenů po 3zl	78		
za 21 dubových kmenů po 1zl 30kr	31	30	
za 15 stěn po 1zl	15		
za 59 krovů po 16kr	15	44	
za 17 kusů mostnic po 8kr	26	16	
za 25 kusů plotních kůlů po 2kr	20	50	
za 55 kusů trsů po 3kr	9		
za 15 kusů šindel po 9kr	13	23	1½
celkem	270zl 29kr 4½de		

Příjem ze srubového dříví na várky obecné

22	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti následujícímu vydání sub rubrica pivovaru, zde za dříví na 6 várek do příjmu berou po 7zl rýnských.	42zl
----	--	-------------

Příjem z palivového dříví od špitálu sv. Jana Křtitele

22	Ut Approbati 31. Decembris 1773 zde do příjmu náleží, z příjmu likvidace 302zl rýnských 50kr 4½ de: do 31. Decembris 1772 k špitálu sv. Jana Křtitele obci pozůstalého pasivního kapitálu roku 1773 sražených i a to.		
za 24 sáhů dříví po 18kr		7	12
za 1 borovičku			24
celkem		7zl 36kr	

Příjem ze sáhového dříví na deputát

22	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti následujícímu vydání, zde pro vyrovnání rubric za 188 sáhů deputátního dříví do příjmu berou po 1zl 30kr	282	
	Ut Approbati 24. Decembris 1773 a proti následujícímu vydání sub rubrica městských solárií a deputátu, tuto za 1 sáh ke dvěma pečením štědrovečerních housek roku 1773 vydaného březového dříví do příjmu berou.	1	15

Příjem z prodaných otýpek

22	Ut Consignati 31. Decembris 1773 zde k příjmu utrženo.	24zl 9kr
----	--	-----------------

Příjem z deputátních otýpek

22	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti následujícímu vydání tuto pro vyrovnání rubric do příjmu berou.	4zl 12kr
----	--	-----------------

Příjem za prodané stříšky

23	Ut Approbati 31. Decembris zde k příjmu utrženo i a to.	2zl 54kr
----	---	-----------------

Příjem za borový chvoj k palivu v obecním dvoře

23	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti následujícímu vydání sub rubrica dvora, zde za 20 fůr do příjmu berou po 30kr.	10zl
----	---	-------------

Příjem za prodané žaludy

23	Ut Approbati 21. Augusti 1773 tuto do příjmu berou s panem Janem Čeruzem z Počapel za žaludy k pastvě po straně bukovinské smluvených.	7zl
----	--	------------

Suma peněz z lesů	693zl 19kr 4¹/₂ de
--------------------------	---

Rozličný příjem

24	Ut Approbati 15. Octobris 1773 za prodaný kus místa od vzácného magistrátu Jozefu Machkovy ³⁴⁹ vedle jeho stodoly a zahrady Anny Grümové blíž Židovskému hřbitovu, tuto do příjmu smluvených berou.	24zl
----	--	-------------

5. Vydání peněz města Pardubic za rok 1773

Náklad na mosty a silnice

Výdaje na řemeslníky a nádeníky

25	Od 1. Januaris do 31. Decembris 1773 za 1 rok tuto vydáním odpisují i a to.			
	dle rejstříku tesařské práce	130	35	3
	dle rejstříku zednické práce (i za vápno)	83	30	1½
	dle rejstříku provaznické práce (za 1 provaz k tahání berana)	3		

³⁴⁹ Mlynář v císařském mlýně – *Dějiny Pardubic V.*, s. 71.

dle rejstříku kovářské práce (i za železo)	7	37	4 ⁷ / ₈
dle rejstříku nádenické práce	21	29	
celkem	246zl 12kr 3³/₈de		

Výdaje za materiály

25	Dle rejstříku tesařské práce a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde vydáním vychází i a to.		
	za 1 měkký šesti loketní prkno		9
	za 25 dubových kmenů po 3zl	75	
	za 18 dubových kmenů po 1zl 30kr	27	
	za 11 stěn po 1zl	11	
	za 53 krovů po 16kr	14	8
	za 3 kusy mostnic po 8kr	24	8
celkem	151zl 25kr		

Výdaje od fórování

26	Dle sepsání pojížděk 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora, zde vydáním vychází.	82zl 41kr 3de
----	--	----------------------

Ostatní výdaje kolem mostů a silnic

26	Dle starého způsobu od 1. Januaris do 31. Decembris 1773 za 1 rok zde k vydání zaplacení i a to.		
	ut Recogniti 31. Decembris 1773 panu primasovy	3	36
	ut detto sub eodem ditto ³⁵⁰ čtyřem starším obecním	12	
	mně správci obecnímu	3	36
	ut detto sub hoc ditto ³⁵¹ dvěma soudním představitelům	1	36

Suma nákladů na mosty a silnice	501zl 7kr 3³/₈de
--	---

³⁵⁰ Sub eodem ditto = lat.výraz – pod stejným tématem

³⁵¹ Sub hoc ditto = lat.výraz – pod tímto tématem

Náklad na jarmarky a trhy

Výdaje na řemeslníky a nádeníky

27	Dle bürger mistrovských rejstříků tesaři od stavení bud zaplaceno i a to.		
	o hromničném jarmarku	1	
	o křížovém jarmarku	1	
	o viktorínském jarmarku	1	30
	o adventním jarmarku	1	30
Více u vydání kladou i a to:			
	dle rejstříku tesařské práce	2	19
	dle rejstříku kovářské práce		44
celkem		8zl 3kr	

Výdaje za materiály

27	Dle rejstříku tesařské práce, a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde vydáním vychází i a to.		
	za 32 kusů měkkých lomničných prken po 6kr	3	12
	za 5 tesaných trámů po 6kr		30
	za 2 šindele po 9kr		18
celkem		4zl	

Výdaje za světlo během jarmarků

27	Dle bürger mistrovských rejstříků, zde za vydání jde i a to.		
	o hromničném jarmarku		14
	o křížovém jarmarku		14
	o viktorínském jarmarku		14
	o adventním jarmarku		14
celkem		56kr	

Výdaje na sbírky o jarmarcích

27	Dle detto rejstříků zaplaceno i a to.		
----	---------------------------------------	--	--

o hromničním jarmarku		18	3
o křížovém jarmarku	5	21	
o viktorínském jarmarku	5	23	
o adventním jarmarku	5	24	
celkem	16zl 26kr 3de		

Suma nákladů na jarmarky a trhy	29zl 25kr 3de
--	----------------------

Náklad na dům radní

Výdaje na lázně

28	Ut Recogniti 24. Decembris 1773, a dle starého způsobu zaplaceno i a to.		
	od pozorování váhy obecní		48
	od zvonění na pokoj v čas adventní		48
	na ryby k štědrému večeru		9
	celkem	1zl 45kr	

Výdaje na řemeslníky a nádeníky

28	Za rok 1773 zde vydáním odpisují i a to:		
	dle rejstříku bednářské práce za 2 okovy (30kr) a 3 putýnky ³⁵² (54kr)	1	24
	dle rejstříku tesařské práce	46	1½
	dle rejstříku zednické práce (i za vápno)	59	36
	dle rejstříku provaznické práce za popruhy		18
	dle rejstříku kovářské práce (i za železo)	17	43
	dle rejstříku zámečnické práce		9
	dle rejstříku sklenářské práce		28
	dle rejstříku nádenické práce	7	28
	celkem	133zl 8kr	

Výdaje za materiály

³⁵² Putýnka = oválná dřevěná nádoba s uchem

28	Dle rejstříku tesařské práce, a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde vydáním vychází i a to.			
	za 10 dubových fošen po 1zl	10		
	za 3 borový fošny po 56kr	2	48	
	za 5 kusů jedlových prken po 18kr 4½de	20	18	4½
	za 2 kusy dubových polovičních prken po 18kr 4½de		37	3
	za 5 měkkých šesti-loketních prken po 9kr		45	
	za 26 detto šesti-loketních prken po 6kr	2	36	
	za 1 dubový kmen	3		
	za 2 krovy po 16kr		32	
	za 2 stěny	2		
	za 4 kusy tesaných trámů po 6kr		24	
	za 49 šindele po 9kr	7	21	
celkem		50zl 22kr 1½de		

Výdaje za koupené inventární předměty

29	Ut Approbati 31. Decembris 1773, zde za vydání kladou za 1 žebřík ke komínu zaplacených:	17kr
----	--	-------------

Výdaje od forování

29	Dle sepsání pojižděk 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora, zde vydáním vychází.	9zl 1½de
----	--	-----------------

Suma nákladu na dům radní	194zl 32kr 3de
----------------------------------	-----------------------

Náklady na městské lázně a deputáty

Pražskému hejtmanovy:				
30	Ut Approbati 31. Decembris 1773, a dle starého způsobu za 50 kaprů k štědrému večeru darovaných, zde vydáním odpisují zaplacených.	4	9	3

Dle sepsání pojižděk sub eodem ditto a proti příjmu peněz sub rubrica dvora od dovezení těch ryb do Chrudimi, zde vydáním vychází:		30	
celkem	4zl 39kr 3de		

Krajskému panu sekretáři:		
30	Ut Approbati 31. Decembris 1773, a dle starého způsobu, zde u vydání kladou nomine honoraris k novému létu darování tvrdý tolar, tj:	2zl

Městským mistrům:			
30-31	Dle bürger mistrovských rejstříků, za 4 nedělní držení úřadů jednoho sudu piva od 25. Decembris 1772 až do 23. Decembris 1773 za 13 úřadů odpisují i jmenovitě:		
panu Jozefu Kinzlovi: nomine stantis³⁵³		23	20
za 1 sud piva		13	20
za 1 strych polí		2	36
panu Bartoloměji Stohlovy: noe stantis³⁵⁴		23	20
za 1 sud piva		13	20
za 1 strych polí		2	36
panu Václavu Kulhavému: noe stantis		23	20
za 1 sud piva		13	20
za 1 strych polí		2	36
panu Karlovi Májovy: nomine stantis		23	20
za 1 sud piva		13	20
za 1 strych polí		2	36
panu Vojtěchu Seidlarovy: noe stantis		23	20
za 1 sud piva		13	20
za 1 strych polí		2	36
To samé v pořadí úřadů: Jozef Kinzl, Václav Skalický, Jan Štípek, Bartoloměj Stohl, Václav Kulhavý, Jozef Kinzl, Václav Skalický, Jan Štípek			
31	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica lesů za předcházejících 13 úřadů po 4 sáhách následovně za 52 sáhů deputátního dříví, zde vydáním vychází po 1zl 30kr.	78	

³⁵³ Nomine stantis = lat. výraz – názvu stojící

³⁵⁴ Noe stantis = lat. výraz – nestojící

31	Ut detto sub eodem ditto a proti příjmu peněz sub rubrica dvora za 1 k velké noci roku 1773 městskému mistrovy, panu Karlu Majovy vydaného beránka, zde vydáním vychází.		45
31	Ut Recogniti 24. Decembris 1773 na ryby k štědrému večeru pro rok 1773 městskému mistrovy, panu Bartoloměji Stohlovy tuto odpisují.	1	30
celkem		585zl 23kr	

Panu primasovy:				
32	Dle starého způsobu za tento rok 1773 zapláceno i a to. Ut Recogniti 24. Decembris 1773 na ryby k štědrému večeru.	1	30	
Ut detto 31. Decembris 1773 za 3 sudy piva po 13zl 20kr (40zl) a za 1 sud (10zl 40kr).		50	40	
32	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora, tuto za deputátní obilí vydáním vychází i a to:			
od 1. Januaris do 30. Juni 1773 za půl roku:				
za 1 měřici a 2 vědra pšenice po 3zl 40kr		5	30	
za 4 měřice 2 vědra a 2 čtvrtce žita po 2zl 30kr		11	33	4½
za 1 měřici 2 vědra ječmene po 2zl 30kr		3	45	
za 2 vědra 1 čtvrtec hrachu po 3zl 30kr		1	58	¾
od 1. Juli do 31. Decembris 1773 za půl roku:				
za 1 měřici 2 vědra pšenice po 2zl		3		
za 4 měřice 2 vědra a 2 čtvrtce žita po 1zl 40kr		7	42	3
za 1 měřici 2 vědra ječmene po 1zl 20kr		2		
za 2 vědra a 1 čtvrtec hrachu po 1zl 45kr			59	⅜
za 1 vůz celoročního sena		4		
32	Ut detto sub eodem ditto, a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, za 16 sáhů deputátního dříví pro rok 1773 tuto vydáním vychází po 1zl 30kr.	24		
Dle sepsání pojížděk 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora od vezení těch šestnácti sáhů deputátního dříví, zase vydáním vychází po 24kr.		6	24	
32	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica, za beránky k velikonočním hodům, zpět vydáním vychází i a to:			

za 1 kus roku 1772 nedobraný		45	
za 1 kus roku 1773 patřící		45	
celkem	124zl 32kr 2½de		

Pánům radním:			
33	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora za beránky k velikonočním hodům pro rok 1773, zde vydáním vychází i a to:		
	za vydaný 1 kus Václavu Skalickému		45
	za vydaný 1 kus Janu Štípkovy		45
	za vydaný 1 kus Bartoloměji Stohlovy		45
	za vydaný 1 kus Vojtěchu Seidlarovy		45
	za vydaný 1 kus Václavu Kulhavému		45
33	Ut Recogniti 24. Decembris 1773 na ryby k štědrému večeru pro rok 1773 pro 10 pánů radních zaplaceno po 1zl.	10	
	celkem	13zl 45kr	

Panu syndikusovi³⁵⁵:			
33	Dle starého způsobu za tento rok 1773 zaplaceno i a to:		
	ut Recogniti 31. Decembris 1773 noe stantis	62	
	ut detto 24. Decembris 1773 na ryby k štědrému večeru po rok 1773	1	
	dle pořadnosti Jozefa Machka na nájem z handle polí pro rok 1773 31. Decembris 1773 za 1 soudek deputátního pole	7	
33	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora, tuto za deputátní obilí vydáním vychází i a to:		
do 30. Juni:			
	za 1 měřici 2 větele pšenice po 3zl 40kr	5	30
	za 4 měřice 2 větele a 2 čtvrtce žita po 2zl 30kr	11	33 4½
	za 1 měřici 2 větele ječmene po 2zl 30kr	3	45
	za 3 větele hrachu po 3zl 30kr	2	37 3
do 31. Decembris:			
	za 1 měřici 2 větele pšenice po 2zl	3	
	za 4 měřice 2 větele a 2 čtvrtce žita po 2zl 40kr	7	42 3

³⁵⁵ Syndikus = zplnomocněný zástupce nebo představitel

	za 1 měřici 2 věrtele ječmene po 1zl 20kr	2		
	za 3 věrtele hrachu po 1zl 45kr	1	18	4½
34	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, tuto za 16 sáhů deputátního dříví pro rok 1773 vydáním vychází po 1zl 30kr.	24		
	Dle sepsání pojížděk 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora od vezení těch šestnácti sáhů dříví zase vydáním vychází po 24kr.	6	24	
34	Ut Consignati sub eodem ditto, a proti příjmu peněz sub hoc rubrica za beránky k velikonočním hodům opět vydáním vychází i a to:			
	za 1 kus roku 1772 nedobraný		45	
	za 1 kus pro rok 1773 patřící		45	
34	Ut detto sub eodem ditto, a proti příjmu peněz sub rubrica pivovaru, tuto za slad na přívárky k zaplacení syndikuského kvartýru vydáním vychází i a to na 2 sudy přívarku pro rok 1773:			
	za 3 měřice a 2 čtvrtce sladu po 2zl 30kr	8	26	1½
	za 1 měřici 2 čtvrtce sladu po 1zl 20kr	1	30	
	na 1 sud a 2 vědra přívarku pro rok 1774:			
	za 3 měřice 2 čtvrtce sladu po 1zl 20kr	4	30	
	celkem	153zl 47kr 4½de		

Pražskému panu agentovy:			
34	Ut Recogniti 31. Decembris 1773 a dle starého způsobu nomine remunerationis ³⁵⁶ zaplaceno.		24zl

Dvěma soudním otrokům:			
35	Dle bürger mistrovských rejstříků za čtyř nedělní úřad každému po 3zl a tak od 25. Decembris 1772 až do 23. Decembris 1773 za 13 úřadů, oběma po 6zl tuto odepsat náleží i jmenovitě:		
	za úřadu všech třinácti primasů po 6zl		78zl
35	Ut Recogniti 24. Decembris 1773 na ryby k štědrému večeru pro rok 1773 zaplaceno po 36kr.	1	12
35	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, za deputátní dříví		

³⁵⁶ Nomine remunerationis = lat.výraz – název odměny

	pro rok 1773 zde vydáním vychází i a to:			
	po 2 sáhách za 4 sáhy dříví po 1zl 30kr	6		
	za otýpky po 42kr	1	24	
35	Ut detto sub eodem ditto a proti příjmu peněz sub rubrica pivovaru, tuto za slad na přivárky od vedení knihy a zhotovení cedulí každý kvartál, zase vydáním vychází i a to:			
	na 1 sud od 1. Januaris do 30. Juni 1772 nepřivařené za 2 měřice 1 věrtel sladu po 2zl 30kr	5	37	3
	na 2 vědra od 1. Septembris do 31. Decembris 1772 nepřivařené za 1 měřici 2 čtvrtce sladu po 2zl 30kr	2	48	4½
	na 2 sudy od 1. Januaris do 31. Decembris 1773 patřící za 2 měřice a 1 věrtel sladu po 2zl 30kr	5	37	3
	za 2 měřice a 1 věrtel po 1zl 20kr	3		
36	Ut Consignati 31. Decembris 1773 z předcházejících 3 sudů 2 věder přivarku jménem Trank-Steueru ³⁵⁷ následujícím nákladům zaplacené i a to:			
	den 1. Februaris: Jakub Krausovy ³⁵⁸ ze 2 větele		30	
	den 27. Februaris: Čerekvickému ³⁵⁹ 1 sud	1		
	den 30. Marty: Jan Kubínovy ³⁶⁰ po 2kr		30	
	den 24. Juni: Václav Tesařovy po 2kr		30	
	den 6. Novembris: František Roudnému po 2kr		30	
	den 17. Decembris: Jozef Justovy ³⁶¹ po 2kr		30	
	celkem		107zl 9kr 4½de	

Přednímu staršímu obecnímu:				
36	Ut Recogniti 31. Decembris 1773 a dle starého způsobu za tento rok 1773 zaplacené i a to:			
	za 1½ vědra piva	5		
	za ½ vědra piva	1	20	
	na pár střevíců od chození do lesa	1	30	
	za ryby k štědrému večeru	1		
	dle pořadí Jozefa Machka na nájem ze solní handle, pro rok 1773 za 1 věrtel soli	2	36	
36	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica	4		

³⁵⁷ K. k. in Trank-Steuer-Sachen verordnete Hof- -Commission = Dvorská komise pro věci nápojové daně

³⁵⁸ Krejčí – *Dějiny Pardubic V.*, s. 55.

³⁵⁹ Truhlář – *Dějiny Pardubic V.*, s. 157. (Martin Čerekvický)

³⁶⁰ Mydlář – *Dějiny Pardubic V.*, s. 88.

³⁶¹ Kupec – *Dějiny Pardubic V.*, s. 46.

	dvora, zde za 1 vůz deputátního sena vydáním vychází.		
	Ut detto sub eodem ditto, a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, tuto za 6 sáhů deputátního dříví vydáním vychází po 1zl 30kr.	9	
celkem		24zl 26kr	

Třem ostatním starším obecním:			
37	Ut Recogniti 31. Decembris 1773 a dle starého způsobu za tento rok 1773 zaplaceno i a to:		
	po 1 vědru za 2¼ vědra piva	7	30
	po 1 vědru za ¾ vědra piva	2	
	na ryby k štědrému večeru po 45kr	2	15
37	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, po 4 sáhách za 12 sáhů deputátního dříví pro rok 1773, zde vydáním vychází po 1zl 30kr.	18	
celkem		37zl 33kr	

Mně správci obecnímu:			
37	Dle starého způsobu za tento rok 1773 odpisují i a to:		
	Nomine stantis	50	
	na ryby k štědrému večeru	1	30
	za 1 sud a 2 věrtele piva po 13zl 20kr	20	
	za rovněž po 10zl 40kr	5	20
	za 1 strych polí	2	36
37	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora, tuto za deputátní obilí pro rok 1773 vydáním vychází i a to:		
	do 30. Juni: za 1 měřici 2 věrtele pšenice po 3zl 40kr	5	30
	za 4 měřice 2 věrtele a 2 čtvrtce žita po 2zl 30kr	11	33 4½
	za 1 měřici 2 věrtele ječmene po 2zl 30kr	3	45
	za 3 věrtele hrachu po 3zl 30kr	2	37 3
	do 31. Decembris: za 1 měřici 2 věrtele pšenice po 2zl	3	
	za 4 měřice 2 věrtele a 2 čtvrtce žita po 1zl 40kr	7	42 3
	za 1 měřici 2 věrtele ječmene po 1zl 20kr	2	
	za 3 věrtele hrachu po 1zl 45kr	1	18 4½
	za 1 vůz celoročního sena	4	

38	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, tuto za 8 sáhů deputátního dříví pro rok 1773 vydáním vychází po 1zł 30kr.	12		
Dle sepsání pojízdek sub eodem ditto, a proti příjmu peněz sub rubrica dvora, zde odvezením těch 8 sáhů deputátního dříví vydáním vychází po 24kr.		3	12	
38	Ut Consignati sub hoc ditto, a proti příjmu peněz sub eodem rubrica, zde za deputátní beránky k velké noci vydáním vychází i a to:			
za 1 kus roku 1772 nedobrané			45	
za 1 kus pro rok 1773 patřící			45	
celkem		137zł 35kr 3de		

Výběřímú kontribuce:				
39	Ut Recogniti 31. Decembris 1773 na ryby k štědrému večeru pro rok 1773 zapláceno.			30
Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde za 4 sáhy deputátního dříví pro rok 1773 vydáním vychází po 1zł 30kr.		6		
celkem		6zł 30kr		

Od pečení housek k štědrému večeru pro rozličné příjmy:				
39	Ut Approbati 24. Decembris 1773 Jozefu Prokopovy zapláceno i a to:			
od práce		4		
na koření			58	
za 1 vědro piva		2	40	
za kvasnice z ½ várky		4		
proti příjmu peněz sub rubrica dvora za 7 měřic 2 věrtele 1½ čtvrtce přední pšenice po 2zł 40kr		20	15	
od přivezení 1 sáhu dříví			24	
proti příjmu peněz sub rubrica lesů, za 1 sáh dříví		1	15	
dle pořadí Jozefa Machka na nájem z polní handle pro rok 1773 za 2½ čtvrtce polí po 39kr		1	37	3
celkem		35zł 9kr 3de		

Suma nákladů na městská solária a deputáty	1 256zl 31kr 2½de
---	--------------------------

Náklady za kancelářské útraty a na potvrzení městských privilegií

40	Dle sepsání útrat 27. May 1773 zaplaceno i a to:		
	dvorská daň	220	
	za kopie dokumentů od psaní a pečetění též nákladový účet k dvorské registratuře	113	7
	za razítko	52	
	od svázání, za kapsle, šňůry a pergament	38	28
	herci panu Augustinu Zožčkovy nomine remunerationis	60	
	za razítko k pražskému guberniu, a k přepsání majestátního originálu též pro pražské gubernium	5	18
	následné nošení z peněz a rozličných psaní diety poslům a rozličných útrat	13	3
	dle rejstříku sedlářské práce pro rok 1773 za nový futrál na městská privilegia	1	10
	dle sepsání pojižděk 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora od vedení správce pro městská privilegia do Čáslavi, zde vydáním vychází:	1	30
	celkem	504zl 36kr	

Při úřadu městských mistrů/primasů:

40	Dle bürger mistrovských rejstříků u vydání kladou i a to:		
	za úřadování všech třinácti primasů celkem:	34zl 24kr 3de	

Za svíčky:

41	Dle bürger mistrovských rejstříků za každý úřad po 4 měsících: a tak od 25. Decembris 1772 do 23. Decembris 1773 za 13 úřadů do vydání náleží jmenovitě:		
	za úřadování všech třinácti primasů celkem:	12zl 8kr	

Za dříví k topení v místě radním a v antikomoře:

41	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde za 3 sáhy dříví vydáním vychází po 1zl 30kr.	4	30
	Dle sepsání pojižděk 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora, zde vydáním vychází od vedení těch 3 sáhů dříví po 24kr.	1	12

celkem	5zl 42kr
---------------	-----------------

Při důchodu:			
41	Ut Approbati 31. Decembris 1773 zde vydáním odpisují i a to:		
	za 5 papírů na kvitance po 3kr		15
	od svázání počtů pro rok 1772 ve dvou		8
	za kopírované knihy		4
	za kancelářské papíry	1	7 3
	za konceptní papíry		37 3
	celkem	2zl 12kr	

Suma nákladů na kancelářské útraty a městská privilegia	559zl 2kr 3de
--	----------------------

Náklady na posly a diety

Náklad na posly

42	Dle bürger mistrovských rejstříků též rejstříku rychtářských cedulek za rozličné chůze do vydání náleží i a to:	
	za úřadování všech třinácti primasů celkem	24zl 17kr

Náklad na diety

42	Ut Approbati 7. Augusti 1773 třem na pouť do Chrudimi Pánům radním zapláceno po 45kr.	2	15
	Dle sepsání pojízdek 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora od vezení Pánů radních do Chrudimi, zde vydáním vychází.	1	
	celkem	3zl 15kr	

Suma nákladů na posly a diety	27zl 32kr
--------------------------------------	------------------

Náklady za právní útraty

43	Ut Quittanti 18. Juli 1773 jménem concurrenti ³⁶² pro rok 1773 ad fundum criminalem publicum ³⁶³ královskému úřadu pražskému do Chrudimi odvedeno.	33zl 45kr
----	--	------------------

Alimenty:			
43	Dle poznamenání rychtáře pana Karla Maniky delikventům zaplaceno i a to:		
	Václavu Říhovy k obecnímu dílu od útrpného práva na ½ léta za 59 dní po 6kr	5	54
	Marii Anně Rosslerové zatknuté za 6 dní		36
	Ut Recogniti 31. Decembris 1773 vězňům pro rok 1773 na ryby k štědrému večeru zaplaceno		18
Celkem		6zl 48kr	
Řemeslníkům a správě domu kázně:			
43	Za rok 1773 zde vydáním odpisují i a to:		
	dle rejstříku zednické práce i za vápno	11	18
	dle rejstříku kovářské práce i za železo		53 3/4
	dle rejstříku zámečnické práce	1	43
	dle rejstříku sklenářské práce	1	24
	dle rejstříku truhlářské práce		40
celkem		15zl 58kr 3/4de	

Od fórování:		
43	Dle sepsání pojízdek 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora od přivezení třech fůr písku do malty, zde vydáním vychází po 12kr.	36kr

Rychtáři:			
43	Ut Recogniti 31. Decembris 1773 a dle starého způsobu za rok 1773 zaplaceno i a to nomine stantis.	4	40
	na ryby k štědrému večeru pro rok 1773		45
	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde za 4	11	25

³⁶² Concurrenti = lat.výraz - souběžně

³⁶³ Ad fundum criminalem publicum = lat.výraz – ke dni veřejného trestního řízení

sáhy deputátního dříví pro rok 1773 vydáním vychází po 1zl 30kr.		
celkem	16zl 50kr	

Krevnímu písari:		
44	Ut Recogniti 31. Decembris 1773 a dle starého způsobu noe stantis pro rok 1773 zaplaceno.	4zl 40kr

Právnímu poslovy:				
44	Ut Consignati sub hoc dito a proti příjmu peněz sub rubrica dvora za obilný deputát pro rok 1773, zde vydáním vychází i a to:			
	do 30. Juni za 3 měřice 3 větele 1 čtvrtec žita po 2zl 30kr	9	31	5¼
	za 3 větele ječmene po 2zl 30kr	1	52	3
	do 31. Decembris za 3 měřice 3 větele 1 čtvrtec žita po 1zl 40kr	6	21	1½
	za 3 větele ječmene po 1zl 20kr	1		
celkem		23zl 25kr 3¼de		

Suma nákladů na právní útraty	96zl 38kr 1½de
--------------------------------------	-----------------------

Náklady na dům obecní

Daně:				
45	Dle Recogniti z téhož domu a k němu přináležejících případností pro anno-militari 1773 do kontribuční kasy zapraveno i a to:			
	2. Juni 1773 militaris ordinari ³⁶⁴	6	53	
	25. Septembris 1773 militaris ordinari	4	55	
	rozličných vydání		40	3⅜
celkem		12zl 28kr 3⅜de		

45	Ut detto 12. Februari 1773 z práva várečného jménem extra ordinari pro hoc anno do kasy zaplaceno.	12zl 30kr
----	--	------------------

³⁶⁴ Militaris ordinari = vojenský institut

Úroky:				
45	Ut Recogniti rychtáře pana Karla Maniky ³⁶⁵ 19. Novembris 1773 z téhož domu, a k němu přináležejících případností pro důchod panství Pardubic na rok 1773 zaplaceno.	3	30	3
	Ut Approbati 6. Decembris 1773 nedoplačeného úroku roku 1761, 1762 a 1763 následovně za 3 léta rychtářství pana Karla Máje ³⁶⁶ doplaceno po 25kr 4de.	1	17	
celkem		4zl 47kr 3de		

Řemeslníkům a nádeníkům:				
45	Za rok 1773 zde vydáním odpisují i a to:			
	dle rejstříku tesařské práce		23	
	dle rejstříku kovářské práce		7	3
	dle rejstříku sklenářské práce		10	
	dle rejstříku sedlářské práce		12	
	dle rejstříku hrnčířské práce	1	9	
	dle rejstříku nádenické práce		22	
celkem		2zl 23kr 3de		

Za materiály:				
46	Dle rejstříku tesařské práce a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde vydáním vychází i a to:			
	za 13 sáhů měkkých prken po 6kr		1	18
	za 4 kusy mostnic po 8kr			32
celkem		1zl 50kr		

Od fórování:		
46	Dle sepsání pojížděk 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora, od přivezení jedné fůry hlíny k hrnčířské práci, zde vydáním vychází.	12kr

³⁶⁵ Kominík – *Dějiny Pardubic V.*, s. 30.

³⁶⁶ Viz jeden z konšelů

Suma nákladů na dům obecní	34zl 11kr 3³/₈de
-----------------------------------	---

Náklady na strážní místnost

Řemeslníkům a nádeníkům:			
47	Za rok 1773 vydáním odpisují i a to:		
dle rejstříku tesařské práce		6	
dle rejstříku truhlářské práce		9	
dle rejstříku sklenářské práce	1	40	3
dle rejstříku hrnčířské práce	1	16	
dle rejstříku nádenické práce	1	27	
celkem	4zl 38kr 3de		

Za materiály:			
47	Dle rejstříku tesařské práce a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde vydáním vychází i a to:		
za 1 měkké šestiloketní prkno		6	
za 15 kusů šindele po 9kr		2	1 ¹ / ₂
celkem	8kr 1¹/₂de		

Od fórování:		
47	Dle sepsání pojížděk 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora od přivezení jedné fůry hlíny k přestavbě kamen, zde vydáním vychází.	12kr

Suma nákladů na strážní místnost	4zl 58kr 4¹/₂de
---	--

Náklady na děkanství

Řemeslníkům a nádeníkům:			
48	Za rok 1773 vydáním odpisují i a to:		
dle rejstříku zednické práce i za vápno	1	15	4 ¹ / ₂
dle rejstříku hrnčířské práce		14	

Velebnému panu děkanovy:			
48	Ut Recogniti 31. Decembris 1773 za rok 1773 zaplaceno i a to:		
Nomine Stantis		140	
na nádoby		2	30
za koření		6	
za 1 tele		3	
za 3 mše svaté na den sv. Arnošta Floriana a Linharta po 45kr		2	15
dle pořadí Jozefa Machka na nájem z handle soli pro rok 1773 za 4 soudky soli po 7zl		28	
48	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora, za obilný desátek ze žní roku 1773, zde vydáním vychází i a to:		
za 10 měřic 2 věrtele žita po 1zl 40kr		17	30
za 7 měřic ječmene po 1zl 20kr		9	20
za 1 vůz sena		4	
Ut detto sub eodem dito a proti příjmu peněz sub rubrica dvora od vezení těch 60 sáhů dříví, zase vydáním vychází.		24	
Ut Consignati sub eodem dito a proti příjmu peněz sub hoc rubrica za 1 beránka k velké noci pro rok 1773, zde vydáním vychází.			45
celkem		328zl 49kr 4½de	

Kostelníkům:		
49	Ut Recogniti 7. Novembris 1773 od posluhování k 3 mším svatým na dnu sv. Arnošta Floriana a Linharta zaplaceno.	1zl 7kr 3de

Staršímu zvoníkovi:		
49	Ut Recogniti 31. Decembris 1773 Nomine Stantis pro rok 1773 zaplaceno.	2zl 20kr

Všem zvoníkům dohromady:				
49	Ut Recogniti 7. Novembris 1773 od vyzvánění na dnu Božího těla sv. Arnošta Floriana a Linharta následovně čtyřikrát za rok	1	30	

	zaplaceno po 22kr 3de.			
Ut detto 16. Octobris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora za obilí od téhož zvonění pro rok 1773, zde vydáním vychází i a to:				
	za 4 měřice 2 věrtele žita po 1zl 40kr	7	30	
	za 1 měřici 2 věrtele ječmene po 1zl 20kr	2	10	
	Ut detto sub eodem dito a proti příjmu peněz sub rubrica pivovaru za 1 měřici 2 čtvrtce sladu na 2 vědra přívarku od zvonění roku 1772 po 2zl 30kr.	2	48	4½
	Ut detto sub hoc dito z těch 2 věder piva Janu Machkovy zaplaceno.		30	
celkem		16zl 48kr 4½de		

Extra vydání:				
50	Dle voskařky Barbory Májové za světlo na oltář na dni sv. Arnošta Floriana a Linharta též Janu Nepomuckého zaplaceno i a to:			
	1. Septembris 1773 pro rok 1772	5	25	
	31. Decembris 1773 pro rok 1773	6	30	
	Ut Approbati 15. May 1773 na ozdobu sv. Jana Nepomuckého na rynku malíři Janu Hermonnovy pro rok 1773 zaplaceno.	9		
	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica pivovaru za 2 věrtele 1 čtvrtec sladu na 1 vědro přívarku Jozefu Katykovy za prach k střílení z moždířů na dni Božího těla roku 1772, zde vydáním vychází po 2zl 30kr.	1	24	2¼
	Ut detto sub eodem dito Janu Machkovy z toho vědra přívarku zaplaceno.		15	

Suma nákladů na děkanství	371zl 40kr 2¼de
----------------------------------	------------------------

Náklady na latinské školy

Řemeslníkům a nádeníkům:				
51	Roku 1773 zde vydáním odpisují i a to:			
	dle rejstříku zámečnické práce			16
	dle rejstříku truhlářské práce	1		45
	dle rejstříku hrnčířské práce			28
celkem		2zl 29kr		

Pánům profesorům:			
51	Ut Recogniti 31. Novembris 1773 od předání šesti latinských škol od 1. Novembris 1772 do 31. Octobris 1773 za 1 rok zaplaceno.	150	
Dle rejstříku na výstav piva pro rok 1773 tuto vydáním vedou i a to:			
z první kvartální várky		33	20
z druhé kvartální várky		33	20
z třetí kvartální várky		26	40
z čtvrté kvartální várky		26	40
celkem		270zl	

Extra vydání:			
51	Dle voskařky Barbory Májové za světlo na oltář k zpívání při začátku škol i a to:		
dne 1. Octobris 1773 pro rok 1772		1	21
dne 31. Septembris 1773 pro rok 1773		1	21
Ut Recogniti 3. Novembris 1773 od hraní při začátku škol pro rok 1773.			45
celkem		3zl 27kr	

Suma nákladů na latinské školy	275zl 56kr
---------------------------------------	-------------------

Náklady na městské školy

Řemeslníkům a nádeníkům:			
52	Za rok 1773 vydáním odpisují i a to:		
dle rejstříku tesařské práce			16
dle rejstříku zednické práce		1	1
dle rejstříku zámečnické práce		3	45
dle rejstříku sklenářské práce		1	9
dle rejstříku truhlářské práce		2	15
dle rejstříku hrnčířské práce			32
dle rejstříku nádenické práce			12
celkem		9zl 10kr	

Za materiály:			
52	Dle rejstříku tesařské práce a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde vydáním vychází.		18
	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde vydáním vychází za otýpky žákům k topení.	1	24
celkem		1zl 42kr	

Od fórování:		
52	Dle sepsání pojížděk 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora, zde vydáním vychází od vezení otýpek žákům na zimu.	48kr

Kantorovy:		
52	Ut Quittanti 3. Januariis 1774 Noe Stantis pro rok 1773 zaplaceno.	4zl 40kr

Varhaníkovy:		
52	Ut Recogniti 31. Decembris 1773 Nomine Stantis pro rok 1773 zaplaceno.	35zl

Mládencům školním:			
53	Dle bürger mistrovských rejstříků od 25. Decembris 1772 až do 23. Decembris 1773 vydáním odpisují i a to:		
	za úřadování všech třinácti primasů	33	40
Ut Recogniti 7. Januariis 1773 zaplaceno i od hraní:			
	na den Božího těla	1	30
	na den sv. Arnošta		45
	na den sv. Floriana		45
	na den sv. Linharta		45
	od zpívání na Květnou neděli	1	10
53	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora, zde vydáním vychází za vaření na postní oběd i a to:		

za 3 věrtele ½ čtvrtce ječmene po 2zl 30kr		1	57	1½de
za 1 věrtel 2 čtvrtce hrachu po 3zl 30kr		1	18	4½
54	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica pivovaru, zde vydáním vychází za slad na přivárky i a to:			
za 2 měřice 1 věrtel sladu na 1 sud k postním obědům pro rok 1773 po 2zl 30kr		5	37	3
za 1 měřici 2 čtvrtce sladu na 2 vědra od vytrubování 1. Mai pro 1771 a 1772 po 2zl 30kr		2	48	4½
54	Ut detto sub eodem dito z těch přivárek zaplaceno i a to:			
9. Februaris 1773 Janu Machkovy ³⁶⁷ za 1 vědro			15	
20. Februaris Janu Jelínkovy ³⁶⁸ za 2 vědra			30	
27. Februaris Cerekvickému ³⁶⁹ za 1 vědro			15	
13. Aprilis Václavu Valentovy ³⁷⁰ za 2 vědra			30	
Dle rejstříku na výstav piva pro rok 1773 od vytrubování 1. Mai tuto z várky na dům obecní vydáním vedou za 1 vědro piva.		3	20	
celkem		55zl 7kr 1½de		

Suma nákladů na městské školy	106zl 27kr 1½de
--------------------------------------	------------------------

Náklady na almužny svaté

55	Dle bürger mistrovských rejstříků od 25. Decembris 1772 do 23. Decembris 1773 vydáním odpisují i a to:		
za úřadování všech třinácti primasů			19zl 24kr
55	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora, zde vydáním vychází za almužnu obilní pánům Kapucínům chrudimským pro rok 1773 i a to:		
za 1 měřici pšenice		2	
za 1 měřici žita		1	40
za 2 věrtele 2 čtvrtce ječmene po 1zl 20kr			50
za 2 čtvrtce hrachu po 1zl 45kr			52 3

³⁶⁷ Sedlár – *Dějiny Pardubic V.*, str. 120.

³⁶⁸ Soukeník – *Dějiny Pardubic V.*, str. 134.

³⁶⁹ Truhlár – *Dějiny Pardubic V.*, str. 157. (Martin Cerekvický)

³⁷⁰ Pekař – *Dějiny Pardubic V.*, str. 82.

celkem	5zl 22kr 3de
---------------	---------------------

Suma nákladů na almužny svaté	24zl 46kr 3de
--------------------------------------	----------------------

Náklady na pivovar

Mimořádně z várek obecných do kasy:	
56	Od 1. Novembris 1772 do 31. Octobris 1773 za 1 militární rok zaplaceno i a to:
dle Quittanti 15. Marty 1773 od bývalého kontribučního Václava Chládky	75
ut detto 11. Decembris 1773 od administrátora Františka Pohla	75
celkem	150zl

Tränck-steuer z detto várek do chrudimského úřadu:			
56	Dle palet od chrudimského solného pana Lukšičky zaplaceno i a to:		
11. Januaris 1773 z deputátní várky	19	10	
11. Marty z první kvartální várky	19	10	
2. Juni z druhé kvartální várky	19	10	
25. Augusti z várky na dům obecní	17	17	3
27. Augusti z várky na dům obecní		7	3
1. Novembris z třetí kvartální várky	19	10	
13. Decembris ze čtvrté kvartální várky	19	10	
celkem	113zl 15kr		

Rovněž z obecních přívarků při várkách sousedských:	
56	Ut Approbati 15. Mai 1773 z 1 sudu při várce Václava Kdolečka na ozdobu sv. Jana Nepomuckého při soše na rynku přivařeného piva u vydání kladou zaplacených.
	1zl

Za chmel a ječmen ze dvora na sladovnu odvedené:	
56	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora, zde vydáním vychází i a to:
za 156 měřic ječmene do 30. Juni po 2zl 30kr	390

za 150 měřic ječmene do 31. Decembris po 1zł 20kr	200	
za 221 liber chmele po 10kr	36	50
celkem	626zł 50kr	

Za nedodané slady na sladovnu roku 1771, též za přírůstky ze sypaných ječmenů pro obec:		
57	Ut Approbati 31. Decembris 1773 mimo 10 měřic 3 věřtělí 1 $\frac{1}{8}$ čtvrtce přírodního sypaného a v počtu sladovém pro rok 1773 odepsaného sladu, ještě za 20 měřic 2 věřtele 2 $\frac{1}{4}$ čtvrtce rovněž u vydání kladou do důchodů panství Pardubic v hotovosti zaplacených.	86zł 22kr

Za koupenou smělu:		
57	Ut Approbati 28. Mai 1773 za vydání kladou i a to:	4zł 29kr 1$\frac{1}{2}$de

Za srubové dříví na obecní várky:		
57	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde vydáním vychází na 6 várek po 7zł.	42zł

Rozličné výlohy při vaření várek obecných:		
57-59	Dle rejstříku na výstav piva roku 1773 zaplaceno i a to:	
Deputátní várka:		
od várky Sládkovy	3	52
od várky Bednáři	1	
od várky Mládkovy		24
pomahačům	2	20
jim za 26 mázů piva po 5kr	2	10
od mletí sladu na valše		35
od snesení a umytí sudů		24
od výtahů piva		45
za svíčky		10
za sůl a jalovec		6
od přinesení palety z Chrudimi		6
První kvartální várka:		

od várky Sládkovy	3	52
od várky Bednáři	1	
od várky Mládkovy		24
pomahačům	2	20
jím za 26 mázů piva po 5kr	2	10
od mletí sladu v sladovém mlýně		13
od snesení a umytí sudů		24
od výtahů piva		45
za svíčky k várce		10
za sůl a jalovec		6
za přinesení palety z Chrudimi		6
Druhá kvartální várka:		
od várky Sládkovy	3	52
od várky Bednáři	1	
od várky Mládkovy		24
pomahačům	2	20
jím za 26 mázů piva po 5kr	2	10
od mletí sladu v sladovém mlýně		13
od snesení a umytí sudů		24
od výtahů piva		45
za svíčky k várce		10
za sůl a jalovec		6
za přinesení palety z Chrudimi		6
Várka na dům obecní:		
od várky Sládkovy	3	52
od várky Bednáři	1	
od várky Mládkovy		24
pomahačům	2	20
jím za 26 mázů piva po 5kr	2	10
od mletí sladu v sladovém mlýně		13
od snesení a umytí sudů		24
od výtahů piva		45
za svíčky k várce		10
za sůl a jalovec		6

za přinesení palety z Chrudimi		6
Třetí kvartální várka:		
od várky Sládkovy	3	52
od várky Bednáři	1	
od várky Mládkovy		24
pomahačům	2	20
jim za 26 mázů piva po 4kr	1	44
od mletí sladu v sladovém mlýně		13
od snesení a umytí sudů		24
od výtahů piva		45
za svíčky k várce		7
za sůl a jalovec		6
za přinesení palety z Chrudimi		7
Čtvrtá kvartální várka:		
od várky Sládkovy	3	52
od várky Bednáři	1	
od várky Mládkovy		24
pomahačům	2	20
jim za 26 mázů piva po 4kr	1	44
od mletí sladu v sladovém mlýně		13
od snesení a umytí sudů		24
od výtahů piva		45
za svíčky k várce		7
za sůl a jalovec		6
za přinesení palety z Chrudimi		7
Várka na dům obecní svařená:		
Dle sečtení užiteků z té várky 2. Septembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica domu obecního, zde vydáním vychází.	112	8

Rozličné inkaso při pivovaru:		
60	Na ryby k štědrému večeru pro rok 1773 zapláceno i a to:	
Ut Recogniti 31. Decembris 1773 Sládkovy		18
Ut detto 24. Decembris 1773 Bednáři		9

Ut detto 31. Decembris 1773 pomahačům od dělání a spravování lísek ve hvozdu a od správy starých pytlů	3	33
celkem	3zl 50kr	

Řemeslníkům a nádeníkům:			
60	Za rok 1773 vydáním odpisují i a to:		
Ut Approbati 23. Decembris 1773 bednáři Dašickému za 12 a půl sudu po 51kr	10	12	
dle rejstříku bednářské práce bednáře zdejšího i za 29½ sudu	26	6	
za 2 dřezy	1	6	
za 8 šachet		52	
od dělání spílacího a mlatového štoku	40		
od celoroční správy staré nádoby	14	18	
dle rejstříku tesařské práce	8	30	3
dle rejstříku zednické práce i za vápno	11	33	1½
dle rejstříku provaznické práce		18	
dle rejstříku kovářské práce	1	59	3
dle rejstříku zámečnické práce	1	48	
dle rejstříku sklenářské práce	3	15	
dle rejstříku hrnčířské práce	1	6	
dle rejstříku nádenické práce	9	25	
celkem	130zl 29kr 1½de		

Za materiály:		
61	Proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde vydáním vychází i a to:	
dle rejstříku bednářské práce pro rok 1773 za 41 borových fošen po 5kr	38	16
dle rejstříku tesařské práce pro rok 1773 za 1 měkké šestiloketní prkno		6
za 4 krajiny po 6kr		24
za 3 dubové kmeny po 1zl 30kr	4	30
za 1 stěnu	1	
za 1 krov		16
za 10 mostnic po 8kr	1	20
za šindele		18

za ostatní materiál		6
celkem	46zl 16kr	

Za inventární věci:		
61	Ut Approbati 31. Decembris 1773 u vydání kladou i a to:	
	za 1 koš k sbírání chmele	39
	za 4 velké trubky bez čepů k spílání piva	16
	za 12 malých rovněž s čepy po 4kr	48
	za věci k děláni sladu	52
celkem	2zl 35kr	

Od fórování:		
61	Dle sepsání pojížděk 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora, zde vydáním vychází.	36zl 2kr

Suma nákladů na pivovar	1 423zl 42kr 3de
--------------------------------	-------------------------

Náklady na rekvizity k ohni

Řemeslníkům:		
62	Ut Approbati 31. Decembris 1773 kožešnickovy od flekování kožichu, též za nové svršky k rukavicím.	54kr

Kominíkovy:		
62	Ut Recogniti 31. Decembris 1773 od vymetání komínů v městě, a na obou předměstích pro rok 1773 zaplacen.	60
	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora za 1 vůz sena, zde vydáním vychází.	4
	Ut detto sub eodem dito a proti příjmu peněz sub rubrica pivovaru za 2 měřice 1 věrtel sladu na 1 sud přívarku, zase vydáním vychází po 1zl 20kr.	3
celkem	67zl	

Ponocným od pozorování ohně:			
62-63	Dle bürger mistrovských rejstříků za čtyř nedělní úřad každému po 1 strychu: a tak od 25. Decembris 1772 až do 23. Decembris 1773 za 13 úřadů po 2zl 20kr tuto odepsat náleží i jmenovitě:		
za úřadu všech třinácti primasů		30	20
Ut Recogniti 24. Decembris 1773 na ryby k štědrému večeru zaplaceno.			18
Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica lesů za otýpky, zde vydáním vychází.		1	24
celkem		32zl 2kr	

Suma nákladů na rekvizity k ohni	99zl 56kr
---	------------------

Náklady na úroky z hotovostního kapitálu

64	Ut Recogniti 31. Decembris 1773 Pavlu Halákovy bývalému sládkovy za 200zl od 19. Octobris do 19. Novembris 1772 za 1 měsíc a 4 procento.		40
Ut detto 4. Decembris 1773 Jozefu Pokornému nynějšímu sládkovy z týchž 200zl od 19. Novembris 1772 do 4. Decembris 1773 za 1 rok a půl měsíce.		8	20
Dle Quittanti 30. Aprilis 1773 Janu Žamberskému ³⁷¹ sirotkovy k ruce pana Bartoloměje Stohla městského sirotčího z 50zl kapitálu od 1. Januaris do 30. Aprilis 1773 za 4 měsíce.			40
Ut Interesse-Schein 19. Augusti 1773 do filiální kasy chrudimského kraje 500zl od vysoce slavných pánů českých stavů dne 10. Aprilis 1772 vypůjčeného tak nazvaného půjčkového kapitálu od 1. Februaris do 31. Decembris 1773 za 1 rok.		20	
Od 1. Januaris do 31. Decembris 1773 za 1 rok dle Quittanti 31. Decembris 1773 sirotkům po nebožtíkovy Janu Reichovy ³⁷² ze 160zl.		6	24
Ut Recogniti sub eodem dito Anně Štočkové vdově ze 100zl.		4	
Dle Quittanti téhož dito, chóru literátskému z 30zl.		1	12
Suma nákladů na úroky z hotovostního kapitálu		41zl 16kr	

³⁷¹ Perníkář – *Dějiny Pardubic V.*, str. 84.

³⁷² Kramář – *Dějiny Pardubic V.*, str. 47.

Náklady na solní handl

Za koupenou sůl:		
65	Dle pořadí Jozefa Machka ³⁷³ na nájem z handle soli 31. Decembris 1773 za 18 čtvrtců soli do špitálu sv. Jana Křtitele na odrážku kapitálu do vyjití roku 1772 302zl 50kr 4½de nedopraceného, v roce 1773 vydaného, z nájmu podle 100zl sraženo po 39kr.	11zl 42kr

Od přivezení soli:		
65	Dle sepsání pojižděk 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora za 8 fůr k vezené soli z Chrudimi Jozefu Machkovy dle kontraktu 1. Februaris 1759 daných, zde vydáním vychází po 1zl.	8zl

Suma nákladů na solní handl	19zl 42kr
------------------------------------	------------------

Náklady na mlýny a splavy

Nádeníkům:		
66	Dle rejstříku nádenické práce od zavázení stezky ke mlýnu Valchovskému, za vydání kladou za 5 dní po 12kr.	1zl

Suma nákladů na mlýny a splavy	1zl
---------------------------------------	------------

Náklady na brány a městské zdi

Solária dvou branných:		
66	Dle Recogniti 31. Decembris 1773 od pozorování, též odemykání a zamykání bran zapláceno i a to:	
brannému v Bílé bráně	4	40
brannému v Zelené bráně	4	40
na ryby k štědrému večeru brannému v Bílé bráně		9

³⁷³ Viz mlynář

na ryby k štědrému večeru brannému v Zelené bráně			9
66	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde vydáním vychází i a to:		
brannému v Bílé bráně za 1 sáh deputátního dříví		1	30
brannému v Zelené bráně za 2 sáhy deputátního dříví		3	
celkem		14zl 8kr	

Od natahování hodin v Zelené bráně:		
66	Ut Recogniti 31. Decembris 1773 Jozefu Bendákovy zámečnickovy zapláceno.	4zl 40kr

Řemeslníkům a nádeníkům:			
66	Za rok 1773 vydáním odpisují i a to:		
dle rejstříku tesařské práce		14	44 3
dle rejstříku zednické práce i za vápno		4	4 3
dle rejstříku kovářské práce		2	28 3
dle rejstříku zámečnické práce			32
dle rejstříku sklenářské práce		2	10
dle rejstříku truhlářské práce			9
dle rejstříku nádenické práce			40
celkem		24zl 48kr 3de	

Za materiály:		
67	Dle rejstříku tesařské práce a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde vydáním vychází i a to:	
za 2 měkké půl falcové šestiloketní prkna po 9kr		18
za 5 rovněž šestiloketních prken po 6kr		30
za 1 stěnu		1
za 2 mostnice po 8kr		16
za 2 tesy po 6kr		12
za šindele		3
celkem		5zl 16kr

Od fórování:		
67	Dle sepsání pojížděk 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora, zde vydáním vychází.	1zl 18kr

Extra vydání:		
67	Ut Approbati a respektive decretum magistratuale 16. Septembris 1773 za sekvestratorství pana Karla Misingra přiřazeného roku 1769, 1770 a 1771 za 3 léta po 50kr nedoplněného, a proto výkazem likvidace až do vyjití roku 1772 vedeného úroku z louky nápadníků Bendakovských pod šancí za Bílou bránou, u vydání kladou.	2zl 30kr

Suma nákladů na brány a městské zdi	52zl 40kr 3de
--	----------------------

Náklady na masné krámy

Řemeslníkům a nádeníkům:			
68	Za rok 1773 vydáním odpisují i a to:		
	Dle rejstříku tesařské práce od dělání nových vrat.	2	27
	Dle rejstříku kovářské práce za hřebíky do nich, od okování jich a za starou mříž nad ně pro procházení větru.	7	9 3
	Dle rejstříku zámečnické práce za vlaský rigl k týmž vratům s 6 klíči.	3	
celkem		12zl 36kr 3de	

Za materiály:		
68	Dle rejstříku tesařské práce a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, za 7 kusů jedlových celo falcových devítiketných prken na nová vrata, zde vydáním vychází po 18kr 4½de.	2zl 11kr 1½de

Od fórování:		
68	Dle sepsání pojížděk 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora od přivezení těch sedmi prken celo falcových od Labe, zde vydáním vychází po 4½de.	5kr 1½de

Suma nákladů na masné krámy	14zl 53kr
------------------------------------	------------------

Náklady na pastoušky

Řemeslníkům a nádeníkům:		
69	Dle rejstříku tesařské práce pro rok 1773, zde vydáním odpisují.	1zl 34kr 3de

Za materiály:		
69	Dle téhož rejstříku a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde vydáním vychází i a to:	
	za 2 měkké lomničné šestiloketní prkna po 6kr	12
	za 1 krov	16
	za šindele	36
	za 1 tesu	6
	celkem	1zl 10kr

Suma nákladů na pastoušky	2zl 44kr 3de
----------------------------------	---------------------

Náklady na pastvy obojích Volšínek

Řemeslníkům a nádeníkům:			
70	Dle rejstříku tesařské práce pro rok 1773 od správy plotů zde vydáním vychází.	2	
	Dle rejstříku kovářské práce za 1 skobli, 2 řetězů s palticemi a 1 mitterle k šroubu k brankám zapláceno.		42
	celkem	2zl 42kr	
Za materiály:			
70	Dle rejstříku tesařské práce a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde vydáním vychází i a to:		
	za 29 kusů plotních kůlů po 2kr		58
	za 5 kusů tesy po 6kr		30
	za 47 kusů blanku po 3kr	2	21

celkem	3zl 49kr
---------------	-----------------

Od fórování:			
70	Dle sepsání pojižděk a proti příjmu peněz sub rubrica dvora, zde vydáním vychází i a to:		
od 47 blanků po 3de	23	3	
za 27 kůlů po 1½de	7	1½	
celkem	30kr 4½de		

Od pozorování Volšínek:			
70	Ut Approbati 24. Juni 1773 zaplaceno i a to:		
dvěma hajným od pozorování Volšínek po 35kr	1	10	
dvěma nádeníkům od rozhánění dobytka při revizích po 6kr		12	
celkem	1zl 22kr		

Od dělání šachet a jiných záležitostí:			
71	Ut Approbati 10. Novembris 1773 nádeníkům zaplaceno i a to od dělání šachet a zahrabování.		
za 8 dní po 10kr	1	20	
za 2 dny po 11kr		22	
za 37 dní po 12kr	7	24	
za 8 dní po 15kr	2		
od hlídání za 21 dní a nocí po 3kr	1	3	
celkem	12zl 9kr		

Suma nákladů na pastvy obojích Volšínek	20zl 32kr 4½de
--	-----------------------

Náklady na dvůr obecní

Královským těmto příplatkům:		
72	Ut Recogniti 31. Decembris 1773 do důchodů panství Pardubic pro anno militari 1773 zaplaceno.	3zl 15kr 3de

Za koupený dobytek:			
72	Ut Specificati 31. Decembris 1773 u vydání kladou i a to:		
	za 1 klisnu Matěji Hebkému zaplacených	41	
	za 2 krávy Janu Hejdukovy po 17zl 16kr	34	30
	Dle účtů šafáře obecního Jana Kohoutka za 4 odstavené telata z nájmu krav sraženo po 1zl 30kr.	6	
celkem		81zl 30kr	

Za sůl ovčímu dobytku a na deputát služebnictvu:		
72	Dle pořadí Jozefa Machka 31. Decembris 1773 za 5 soudků soli z nájmu handle solného sraženo po 7zl.	35zl

Nájem z polí a luk k domu obecnímu patřících:			
72	Ut Approbati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica domu obecního, zde vydáním vychází i a to:		
	z 10 strychů polí po 2zl	20	
	z 1 vozu luk	2	
celkem		22zl	

Za koupené obilí:				
73	Ut Consignati 31. Decembris 1773 u vydání kladou i a to:			
	Za přední pšenici: za 7 měřic 2 větele 1½ čtvrtce na štědrovečerní housky po 2zl 40kr	20	15	
	Za přední ječmen na slad: za 56 měřic 2 větele 1 čtvrtec po 2zl 34kr	145	1	
	Za přední ječmen na slad: za 23 měřic 1 větel 1 čtvrtec po 2zl 20kr	54	23	4½
	Za oves na obrok: za 3 větele 2 čtvrtce po 1zl		52	3
	Za oves na obrok: za 6 měřic po 59kr	5	54	
	Za oves na obrok: za 4 měřice 1 větel 2 čtvrtce po 58kr 3de	4	15	3
	Za oves na obrok: za 10 měřic 2 větele po 56kr	9	48	
	Za oves na obrok: za 1 měřici 1 větel 1 čtvrtec po 55kr	1	12	
	Za proso k setí: za 4 měřice 2 větele 1½ čtvrtce po 3zl 28kr	15	55	3

Pánům starším obecním od žní:			
73	Ut Recogniti 21. Augusti 1773 zaplaceno i jménem hotového poplatku.	4	
za 2 vědra piva		6	40
celkem		10zl 40kr	

Accidens mně správci, z prodaných effectů:			
73	Za rok 1773 odpisují i a to:		
Ut Specificati prodaného dobytka 31. Decembris 1773 z 50zl 45kr natržených peněz z každého zlatého po 15kr.		50	4½
Ut Consignati 21. Novembris 1773 z prodané vlny.		1	30
Dle rejstříku prodaného obilí za 747 měric 1 věrtel 2½ čtvrtce po 2kr sprašného.		24	54
celkem		27zl 15kr 4½de	

Mzda, deputát a přídavky dvorského služebnictva:			
74-75	Dle účtů šafáře obecního Jana Kohoutka pro rok 1773 z nájmu krav sraženo i a to:		
Jménem závdavku a mzdy služebnictva od 1. Januaris do 31. Decembris 1773 za 1 rok:			
šafáři a šafářce		23	57
ovčákovy a jeho čeledínu po 8zl 24kr		16	48
2 pacholkům po 12zl 30kr		25	
2 pohůnkům po 10zl 24kr		20	48
1 děvce		7	24
2 děvečkám závdavku po 24kr			48
Od 1. Januaris do 31. Juli za 7 měsíců 1 děvce služby z ročních 7zl.		4	5
Od 1. Januaris do 15. Augusti za 7½ měsíce 1 děvce služby z ročních 7zl.		4	22
Za maso každému čeledínovy každou neděli a každé hody po 2kr i a tak 9 čeledínům za 52 nedělí a 3 hody po 1zl 50kr.		16	30
1 děvce za 30 neděl a 2 hody		1	4
1 děvce za 32 neděl a 2 hody		1	8
Na ryby k štědrému večeru všem čeledínům do spolku.			45
z 1 celodojné krávy		10	
z 1 jalové krávy		5	
75	Accidens do kanceláře panství Pardubic ze služebnictva pro rok 1774, při stání sirotků roku		

	1773 a to:			
	z 2 pacholků po 12kr		24	
	z 12 pohůnků a 1 děvky po 6kr		18	
	Ut Approbati 31. Decembris 1773 od mletí 66 strychů deputátní pšenice a žita pro služebnictvo dvorské staříkovi z Valchovského mlýna zaplaceno po 1kr.	1	6	
	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, za 20 fůr třísek a borového chvoje k pečení chleba pro 11 služebníků, a k topení v Ratejně, zde vydáním vychází po 30kr.	10		
celkem		149zl 27kr 3de		

Řemeslníkům a nádeníkům:				
75	Za rok 1773 vydáním odpisují i a to:			
Dle rejstříku bednářské práce:				
	Vojtěch Fauss ³⁷⁴ za 1 škopek		21	
	od správy		12	
	František Kotek ³⁷⁵ za 1 džběr		24	
	za 1 škopek 6 konví		18	
	za 1 škopek ve 3 rovněž		9	
	za 1 dubový okov		18	
	za 2 konve		12	
	od správy		18	
76	Dle rejstříku tesařské práce:	23	16	
Dle rejstříku provaznické práce:				
	za 18½ párů prostránek	3	44	
	za 42 kusů posuvných měřitek		39	
	za 5 opratí		33	
	za špagáty na šití žoků		9	
	za 8 úvazků k travním plachtám		15	
Ostatní:				
	dle rejstříku kovářské práce i za železo	111	44	4 ⁵ / ₈

³⁷⁴ Viz bednár

³⁷⁵ Provazník – *Dějiny Pardubic V.*, s. 95.

dle rejstříku zámečnické práce		48	
dle rejstříku sklenářské práce	1	45	
dle rejstříku sedlářské práce a za nové chomouty, od správy 24 rovněž a 5 sedel	13	38	
dle rejstříku řemenářské práce	18		
dle rejstříku kolářské práce a za 1 nový vůz	5	30	
i těm za 1 nový pluh	1	10	
těž od správy	5	40	
mydláři Janu Kulhavému za lojové svíčky	7		
dle rejstříku nádenické práce	720	39	1½
celkem	916zl 43kr ¾de		

Za materiály:			
76	Dle rejstříku tesařské práce a proti příjmu peněz sub rubrica lesů, zde vydáním vychází i a to:		
	za 12 kusů jedlových celo falcových devítiketných prken po 18kr 4½de	3	45
	za 2 krovy po 16kr		32
	za 56 kusů plotních kůlů po 2kr	19	52
	za tesy	9	42
	za olšové blanky	6	39
	za šindele	1	30
celkem	42zl		

Za inventární věci:			
77	Ut Approbati 31. Decembris 1773 do vydání náleží i a to:		
	za 4 hnojné lopatky po 3kr 3de		14
	za 3 lopatky na smetí po 5kr		15
	za 2 rumovací kolečka po 21kr		42
	za 2 srpy po 7kr 3de		15
	za 2 kartáče k čištění koní po 31kr 3de	1	3
	za 1 drátový tok		25
	za 14 loktů plátna na žoky pro vlnu po 6kr	1	24
	za 14 loktů rovněž na 6 obilních pytlů	1	24

za 1 velký točitý brus		30
za 1 travní kosu		30
za 2 ouhrabečné koše		17
za 1 kosíř		32
za 2 opálky		7
za 6 ručních brousků po 1kr 3de		9
celkem	7zł 47kr	

Za jiné hospodářské věci:		
77	Dle účtů šafáře obecního Jana Kohoutka z nájmu krav sraženo i a to:	
za 12 konví kolomazi po 24kr	4	48
za terpentínový olej koňskému dobytku		39
za košťata		15
za 17 žerdi na mandelíní a dřevní žebřiny po 4kr	1	8
celkem	6zł 50kr	

Extra vydání:		
78	Ut Approbati 26. Aprilis 1773 zběhlých útrat s vyzdvihováním 557zł 20kr za 220 měřic prodaného žita za vydání kladou i a to:	
za stempl papír na kvitance pr 557 a třetina zł	1	
diety mně správci do Chrudimi k úřadu poslanému		45
78	Dle účtů šafáře obecního Jana Kohoutka vánoční koledy, knězi, ministrantům, kostelníkům, zvoníkům a zpěvákům ve dvoře obecním: vydání z nájmu krav sraženo i a to:	
za rok 1772		24
za rok 1773		24
78	Ut Approbati 10. Januaris 1774 z počtů Seidlerovských ab anno 1761 až ad annum 1765 od slavné lokální revize panu František Hermannovy vystavenou do příjmu počtů Seidlerovských vzatou, však do kasy nedosazenou, a proto výkazem odstupující likvidace Seidlerovské 29. Februaris 1772 mně postoupenou dietu, tuto za vydání kladou.	
celkem	3zł 27kr 3de	

Suma nákladů na dvůr obecní	1 563zl 33kr 3³/₈de
------------------------------------	--

Náklady na lesy a solária

Dvou hajných:			
79	Ut Recogniti 24. Decembris 1773 zaplaceno a to Nomine Stantis:		
hajnému po straně Bukovinské	7		
hajnému po straně Přerovské	4	40	
na ryby k štědrému večeru po 30kr	1		
celkem	12zl 40kr		

Za koupený dřevní materiál:			
79-80	Ut Specificati 31. Decembris 1773 do vydání náleží i a to:		
za srubové dříví na 2 várky	13	40	3
za borové fošny devítíloketní	100	30	
za jedlové celo-falcové devítíloketní prkna	45	45	
za polo-falcová prkna	34	6	3
za měkké lomničné prkna	5		
za stěny	12	22	3
za krovy	12	58	
za mostnice	22	4	3
za tesy	10	17	3
za šindele	13	50	1½
celkem	270zl 34kr 4¹/₂de		

Nádeníkům:			
80	Dle rejstříku rozličných prací v obecních lesích roku 1773 u vydání stavím a to:		
od 64 sáhů dříví po 14kr	14	56	
za otýpky	11	12	
Od kácení, vykleštění, na vozy nakládání v lese, a z vozů skládání ve dvoře na srubové dříví též 25 mostnic a 3 fůr kůlů:			
za 13 dní po 10kr	2	10	
za 4 dny po 11kr		44	

za 25 dní po 12kr	5		
od 15 srubů dříví po 12kr	3		
80-81	Od podrubování a okleštění 28 valných a 21 fůrních dubů, též 2 měkkých stěn i od oholcování a na klády přeřezané 1 valného dubu na pile na 10 fošen, 2 polo-falcovní prkna a 6 krajin rozřezaného, též 5 krsovatých dubů na 10 klád, který na potom na 20 mostnic k mostu rybníčka obecního na pile rozřezané byly i více od oholcování 3 dubů fůrních, z kterých na pile rozřezaných polštáře a kleště pod nový štopky do pivovaru udělané byly i dále od dělání 25 mostnic z borových zákršů a 25 kusů kůlů plotních z dubových tlustých větví, konečně od nasekání, osekání a z bahna vynášeny 3 olšových blanků na správu platů i a to:		
za 27 dní od sv. Jiří do sv. Václava po 12kr	5	25	
za 29 a čtvrt dne od sv. Josefa až do sv. Jiří též od sv. Václava do sv. Havla po 11kr	5	21	4½
za 32 a půl dne od sv. Havla do sv. Josefa po 10kr	5	25	
Od číhání na lesní zloděje ku pomoci hajného po straně Bukovinské:			
Kořínkovy za 2 dny a 2 noci		20	
Od hájení hořících lesů po straně Bukovinské Petr Malému (18kr) a Václav Říhovy (18kr).		36	
celkem	54zl 9kr 4½de		

Za slámu na pobříšla k vázání otýpek:

81	Ut Consignati 31. Decembris 1773 a proti příjmu peněz sub rubrica dvora za 3 mandele žitné slámy, zde vydáním vychází.	1zl 12kr
----	--	-----------------

Suma nákladů na lesy a solária	338zl 36kr 3de
---------------------------------------	-----------------------

Rozličné vydání

82	Dle počtů důchodenského za rok 1772 bylo větší vydání na příjem a 18zl 4kr ½de, které nemohly být sraženy z příjmu počtů, do výkazu likvidace do 31. Decembris 1772 pojaté byly i poněvadž ale nyní příjem počtů roku 1773 nad vydání vystoupil, proto se tuto vydáním odpisují těch.	18zl 4kr ½de
----	---	---------------------

Edice městského počtu Pardubic za rok 1777

MĚSTO PARDUBICE

CELOROČNÍ POČET DŮCHODENSKÝ

Na příjem a vydání peněz obecních od 1.Januari do 31.Decembris 1777 za 1 rok

Pro radní kancelář

Příjem peněz

Strana	Zápis	Zlaté	Krejcary	Denáry	Celkem
1	Počet za rok 1776 zanechal od 31. Decembris pro resto	0	0	0	0

Nový příjem

Mýto privátní				
1	Dle gegenscheinu výběřčího pana Jozefa Kotika, po srážce každoměsíčního platu revíroval výběřčího a braného, též čtvrtletního placení palet, a nájmu z kvartýru výběřčího, a jako i jedný polovice mejta, které se ad fundum viarum do Prahy, ku Praž: brücken baueramts directi odvádí, v hotovosti a to:			
In Januario		19	27	
In Februario		26	37	4½
In Martio		16	2	3
In Aprili		17	15	
In Mai		25	46	
In Junio		28	37	4½
In Julio		25	43	4½
In Augusti		26	14	1½
In Septembris		28	4	¾
In Oktobris		31	48	4½
In Novembris		27	35	2¼
In Decembris		24	7	1½
celkem			305zl 22kr 3de	

Užitek z jarmarků a trhů, z krámů kupeckých a stanů řemeslníků

2	Dle purkmistrovských ³⁷⁶ rejstříků roku 1777 sem k příjmu se sešlo a to:			
	o Hromničním jarmarku	5	27	3
	o Křížovém jarmarku	6	2	1½
	o Viktorínským jarmarku	8	11	
	o Adventním jarmarku	5	30	1½
celkem			25zl 11kr	

Z váhy obecní		
2	Dle poznamenání Václava Oupického ³⁷⁷ hospesa v domě radním po rozličně vybrané jenž v příjem uvozuji	59kr

Půjčených obecních vah

2	Ut Approbati act: 31 Decembris 1777 z jedný prtkratu půjčený formanům, půl měřice, k měření obilí v tomto 1777 roce se sešlo, jenž do příjmu stavím	15kr
---	---	-------------

Summa = 26zl 25kr	
--------------------------	--

Užitek ze soli z handle solného

3	Dle kontraktů Jozefa Machka ³⁷⁸ act: 1. Februari Anno: 1759, od 1. Januari do 31. Decembris 1777 za jeden rok v příjmu uvozuju	100zl
---	---	--------------

Za prodanou sůl

3	Ut Approbati act: 31. Decembris 1777 na porážku k špitálu sv.	10zl 48kr
---	---	------------------

³⁷⁶ Městský písař psal někdy purkmistrovských a jindy bürgermistrovských – pro jednotu používám v přepisu slovo purkmistrovských

³⁷⁷ vlastnil dům čp. 35 v dnešní Labské ulici - švec

³⁷⁸ Vlastnil obecní mlýn čp. 13 v dnešní Pernštýnské ulici - mlynář

	Janna Křtitele patřícího, a likvidačním příjmem vedoucího kapitálu, z kteréhožto do 31. Decembris 1776 227zl 26kr 4de obec dlužna zůstala, tuto za 18 čtvrtcí, k témuž špitálu prodané soli, do příjmu berou	
--	--	--

Summa = 110zl 48kr

Přídavek na latinské školy

4	Od jejich Císařské et Královské Milosti Karla Šestého slavné paměti k vychování p.p. profesorů šesti latinských škol nejmilostivěji vychozeného, a roku 1777 z důchodu panství pardubického zaplaceného přídavku, tuto v příjem uvozují	16zl
---	---	-------------

Užitek z domu obecního

Domovní nájem		
5	Dle vysvědčení městského kontribučního pana Františka Wolfa ³⁷⁹ , act: 31. Octobris 1777 z kasy kontribuční městský roku 1777 zaplaceno a to:	
<i>z oficiřského einkvartírunku:</i>		
Pro Anno 1776	12	19
Pro Anno 1777	30	
celkem	42zl 19kr	
<i>Wachtstubny:</i>		
Pro Anno 1777	8	

Summa = 50zl 19kr

³⁷⁹ Vlastnil dům čp. 3 v rynku - jirchář – *Dějiny Pardubic V.*, s. 24.

Užitek z obecních várek

Za prodané pivo		
6	Dle rejstříku na výstav piva za rok 1777 utrženo, a do příjmu jde a to:	
<u>z deputátní várky:</u>		
Za 15 sudů po 7zl	135	
Za 5 sudů 2 vědra po 9zl	51	20
<u>z 1. kvartální várky:</u>		
Za 15 sudů po 7zl	135	
Za 5 sudů 2 vědra po 7zl 20kr	51	20
<u>z 2. kvartální várky:</u>		
Za 15 sudů 1 věderních po 7zl	137	15
Za 5 sudů 2 věderních po 7zl 20kr	51	20
<u>z 3. kvartální várky:</u>		
Za 17 sudů po 7zl	153	
Za 3 sudy 3 věderní po 7zl 20kr	35	
<u>ze 4. kvartální várky:</u>		
Za 15 sudů 3 věderních po 9zl	146	45
Za 5 sudů po 9zl 20kr	46	40

Za prodané kvasnice		
6	Dle rejstříka na výstav piva za rok 1777, sládek dle smlouvy odvedl a to:	
z deputátní várky	8	12
z 1. kvartální várky	8	12
z 2. kvartální várky	8	12
z 3. kvartální várky	8	12
ze 4. kvartální várky	8	12
celkem		41zl

Za prodané mlato

7	Dle rejstříku na výstav piva za rok 1777 utrženo, a do příjmu se bere a to:			
	z deputátní várky	2	35	3
	z 1. kvartální várky	2	32	4½
	z 2. detto várky	1	27	
	z 3. detto várky	1	45	
	ze 4. detto várky	2	39	
celkem			10zl 59kr 1½de	

Za prodané patoky				
7	dle rejstříka na výstav piva za rok 1777 utrženo, a v příjem se uvozuje a to:			
	z deputátní várky			24
	z 1. kvartální várky			12
	z 2. detto várky			12
	z 3. detto várky			12
	ze 4. detto várky			12
celkem			1zl 12kr	

Za prodanou smělu				
7	Ut Approbati act: 31. Decembris 1777 za 150 liber na sousedské várky po 1kr 3de prodaný smělu v příjem uvádím	3	54	

Summa užítku z obecních várek = 974zl 45kr 1½de

Užitek z pivovaru

Povar neb várečného				
8	Dle purkmistrovských rejstříků od 17. Januaris do 31. Decembris 1777 ze sousedských várek po 4zl 30kr sem k příjmu se sešlo a to:			
	za úřadu pana Václava Kulhavého z 13 várek		58	30
	detto Karla Maniky z 12 várek		54	
	detto Josefa Kinzla ze 14 várek		63	
	detto Václava Skalického z 9 várek		40	30

detto Bartoloměje Stohla z 10 várek	43	
celkem		261zl

Ze spilek		
8	Dle purkmistrovských rejstříků od 17. Januaris do 31. Decembris 1777 ze sousedských várek po 35kr co se k příjmu se sešlo a to:	
za úřadu Václava Kulhavého z 13 várek	7	35
Karla Maniky z 12 várek	7	
Jozefa Kinzla ze 14 várek	8	10
Václava Skalického z 9 várek	5	15
Bartoloměje Stohla z 10 várek	5	50
celkem		33zl 50kr

Ze sudů		
8	Dle purkmistrovských rejstříků od 17. Januaris do 31. Decembris 1777 ze sousedských várek po 1zl 10kr opět k příjmu se sešlo a to:	
za úřadu pana Kulhavého z 12 várek	15	10
pana Maniky z 12 várek	14	
pana Kinzla ze 14 várek	16	20
pana Skalického z 9 várek	10	30
pana Stohla z 10 várek	11	40
celkem		67zl 40kr

Z pytlů		
9	Dle purkmistrovských rejstříků od 17. Januaris do 31. Decembris 1777 ze sousedských várek po 4kr k příjmu se sešlo a to:	
za úřadu pana Kulhavého z 13 várek		52
pana Maniky z 12 várek		48
pana Kinzla ze 14 várek		56
pana Skalického z 9 várek		36
pana Stohla z 10 várek		40
celkem		3zl 52kr

Summa užítku z pivovaru = 366zl 22kr

Mlýnské nájm

10	Těch se od 1. Januari do 31. Decembris 1777 za 1 rok v příjem uvozuje a to:	
<u>ze mlýna Valchovského:</u>		
dle kontraktu Jana Dytricha ³⁸⁰ act: 31. Octobris 1764		300zl
<u>ze mlýna Sladového:</u>		
dle kontraktu Jozefa Machka ³⁸¹ act: 1. Februari 1759		60zl
Summa = 360zl		

Úrok z krámů masných

11	Takového společní řezníci v běžícím 1777 roce dle starobylého způsobu zapravili 50 kop míšeňských a to:	
pro terminus S: Georgi 25 kop		29 10
S: Galli 25 kop		29 10
celkem		58zl 20kr

Užitek z rozličných pronájemných gruntů a stavení

V Zelené bráně		
12	Ut Consignati act: 31. Decembris 1777 v příjem uvozuji a to:	
z vlastní chalupy mezi baštou a celnou od Augustina Horkého ³⁸² , do 31. Decembris 1777		1 36
z rundle u chalupy Jana Novotného ³⁸³ , od Jana Novotného pro 1777		35
z vlastní chalupy v Karlovy ulici od Jana Nováka, do 31. Decembris 1777		1 45
přihrazeného břehu k zahrádce u mostu od Vojtěcha Uhrovského pro 1777		9
celkem		4zl 5kr

³⁸⁰ Viz mlynář

³⁸¹ viz mlynář

³⁸² Vlastnil malý grunt čp. 1 v Zeleném předměstí - švec

³⁸³ Vlastnil malý grunt čp. 1 v Zeleném předměstí - švec

Z vlastních chalup u zahrad okolo zámeckých příkopů do 31. Decembris 1777		
Jiří Bubeníček	3	
Karel Střecha ³⁸⁴	5	
z říčky Chrudimky a z říčky pod mlýnem Valchovským, Rozárie Čapková pro 1777	4	40
z jezera pod Velkou Bábou Jacob Teplý ³⁸⁵ pro 1777		35
celkem		13zl 15kr

V Bílé bráně		
z kvartýrů v baště, do 31. Decembris 1777, Antonín Sluka	7	
z celny do 31. Octobris 1777 za 1 rok Jozef Kotik výběřčí	12	
<i><u>Ze šance od brány, až pod dům Matěje Náhlíka totiž:</u></i>		
Anna Pokorná ³⁸⁶ z 20 loktů pro 1777		20
Jan Kulhavý ³⁸⁷ z 70 loktů	1	10
Frantz Zikmund ³⁸⁸ ze 7 loktů		7
Franc Holub ³⁸⁹ z 5 loktů		5
Jozef Petržilka ³⁹⁰ ze 7 loktů		7
13	<i><u>z rundle u klášterních valů pro 1777:</u></i>	
Matěj Náhlík ³⁹¹		30
Johana Nechanská ³⁹²		33
<i><u>Pod těma šanci z vlastních zahrádek pro 1777:</u></i>		
nápadníci Lendekovské	1	10
Antonín Synetius ³⁹³	1	
Anna Holubová ³⁹⁴	1	10
<i><u>z vlastní chalupy v Žabinci pro 1777:</u></i>		
Václav Roztočil ³⁹⁵		35

³⁸⁴ švec

³⁸⁵ sochař

³⁸⁶ Vlastnila dům čp. 69 v dnešní ulici Na Lažánkách v Bílém předměstí

³⁸⁷ Vlastnil dům čp. 101 v dnešní ulici Kostelní - voskář

³⁸⁸ Vlastnil dům čp. 43 v dnešní ulici Pernštýnské - mydlář

³⁸⁹ Vlastnil dům čp. 33 v dnešní ulici Svate Anežky České (před Bílou bránou) – mlynář/jirchář

³⁹⁰ Vlastnil dům čp. 45 v dnešní ulici Pernštýnské - mydlář

³⁹¹ Vlastnil dům čp. 46 v dnešní ulici Pernštýnské - krejčí

³⁹² Vlastnila dům čp. 31 v dnešní ulici Jindřišské

³⁹³ děkan

³⁹⁴ Žila s Františkem Holubem v domě čp. 44 v dnešní ulici Pernštýnské

³⁹⁵ perníkář

<u>Přihrazený občiny pro 1777:</u>		
Matěj Diviš ³⁹⁶		8
<u>ze hřbitova židovského do sv. Havla 1777 okolní židovstvo:</u>	3	30
<u>z chalupy podle pastoušky bělobranské též od sv. Havla roku 1777:</u>		
z přední světnice	3	
ze zadní světnice	2	
z říčky Na Lažánkách pro 1777 Jiří Vohanka ³⁹⁷		20
<u>z ostrova Šišatova neb Žaludovského od sv. Havla roku 1777:</u>		
důchod panství Pardubic	3	30

Suma užitku pronajatých gruntů = 52zl 35kr

Užitků ze dvora obecního

Za prodaný dobytek		
14	Ut Specification act: 31. Decembris 1777: utrženo a do příjmu náleží a to:	
<u>za dobytek hovězí:</u>		
za 1ho 4letého býka, jenž žilu k plemenění měl	16	
za 1 krávu od mnoho let jalovou	13	
za 10 cucavých telat po 1zl 31kr 3/4de	16	36
<u>za dobytek ovčí:</u>		
za 8 starých beranů po 2zl	16	
30 skopů zubáků po 1zl 37kr 3de	48	45
2 dtto letošní chromý po 21kr		42
14 dtto dtto brakovní po 36kr	8	24
7 bahnic pometalek a 10 dtto jalovic po 2zl	34	
50 dtto vybrakovaných po 1zl 20kr	66	40
16 jehnic zubkině vybrakovaných po 47kr	12	32
14 dtto letošních dtto po 36kr	8	24
8 dtto k Velikonoci lepších po 51kr	6	48
celkem		249zl 51kr

³⁹⁶ Vlastnil dům čp. 108 v dnešní Štrossově ulici

³⁹⁷ Vlastnil dům čp. 72 v dnešní ulici Na Vrtálně

za prodanou vlnu			
14	Ut Consignati act: 31. Decembris 1777 utrženo a do příjmu se bere a to:		
za 1 cent 75½ liber zimní vlny po 48zl	84	14	3
za dtto 25½ liber jehněčí dtto po 40zl	10	12	
za 2 dtto 51½ liber letní dtto po 50zl	125	45	
celkem		220zl 11kr 3de	

za pojezdy		
15	Ut Approbati act: 31. Decembris 1777 v příjem se uvozuje	5zl 20kr

nájem z krav			
15	dle účtů šafáře obecního Matěje Červinky za rok 1777 do příjmu náleží a to:		
z 11 celodojních krav za celý rok po 10zl		110	
z 3 jalových krav za celý rok po 5zl		15	
z 1 prvničky 1. Aprilis to jest od dne odstavení telete v až do 31. Decembris 1777 za ¾ léta z ročních 5zl		3	45
celkem		128zl 45kr	

Za dojivo ovčí		
15	dle pořadnosti Matěje Zárybnického hospodáře obecního za 1777 rok, z každý dojný bahnice týhodně po 1kr následovně z 172 bahnic za 10 neděl od svatého Jakuba začnouc k příjmu účtují po 10 kr	28zl 40kr

Nájem z drůbeže pernaté železné		
15	dle účtů šafáře obecního Matěje Červinky za rok 1777 do příjmu uvádím dle způsobu předešlých let	27zl

Za prodané obilí	
16	dle rejstříka prodeje obilí roku 1777 do důchodu obecního účtem a to: <u>za pšenici přední:</u>

za 1 měřici 2 vědra po 1zl 40kr	2	30	
za 1 měřici 2 vědra 3 čtvrtce po 1zl 38kr	1	7	3
za 91 měřic 3 vědra 3 čtvrtce po 1zl 52kr	171	37	
<u>za pšenici zadní:</u>			
za 1 měřici 2 vědra po 1zl 10kr	1	45	
za 17 měřic 3 vědra 3½ čtvrtce po 1zl	17	58	1½
<u>za žito přední:</u>			
za 4 měřice 1 vědro 1 čtvrtce po 1zl 12kr	5	10	3
za 7 měřic dtto po 1zl 20kr	12		
za 24 měřic dtto po 1zl 24kr	33	36	
za 4 měřice 2 dtto po 1zl 30kr	6	43	
za 6 měřic po 1zl 32kr	7	12	
<u>za žito zadní:</u>			
za 41 měřic 3 vědra 2 čtvrtce po 1zl	41	52	3
<u>za ječmen přední:</u>			
za 45 měřic po 52kr	37		
za 5 měřic 2 vědra 3 čtvrtce po 58kr	5	30	
za 1 měřici 2 vědra po 1zl 6kr	1	39	
za 18 měřic po 1zl 10kr	21		
<u>za hrách přední:</u>			
za 1 měřici 2 čtvrtce po 1zl 36kr	1	48	
16-17	<u>za proso přední:</u>		
za 1 měřici 2 vědra po 1zl 28kr	2	12	
za 105 měřic po 1zl 30kr	157	30	
za 50 měřic 2 čtvrtce po 1zl 32kr	77	26	
<u>za prodané trávy:</u>			
17	Ut Approbati act: 30. Juni 1777 z okraje rybníka Lačnova a Spojila, též za louku tak nazvanou Pardubickou, na okrajích spojilských, v příjem uvádím od Hynka Radvanovského do důchodu obecního zapravených	25zl	
<u>za prodanou slámu:</u>			
ut Approbati act: 6. Decembris 1777 za 4 mandele žitný slámy po 30kr prodaný do příjmu vchází		2	
ut detto act: 31. Decembris 1777 za 63 mandelí ječný slámy po 54kr zase do		56	42

příjmu vchází		
---------------	--	--

Summa užítku z dvora obecního = 1 353zl 8kr 1½de

Nájem z podplatných rolí a luk

18	Ut Approbati act: 23. Máje 1777 v příjem uvozují za rok 1775, 1776 a 1777 z dovoleného prohnání dobytka podčapelského skrze obecní půdy po 35kr vinesly	1zl 45kr	
Ut Consignati pronajatých rolí obecních na rok 1778 zase v příjem uvozují a to:			
<i>Po straně Bukovinské:</i>			
	z 35 strychů rolí	28	49
	z palouku	1	
<i>Po straně Přerovské:</i>			
	z 86 strychů rolí	77	6
	z palouků	2	20

Summa z podplatných rolí a luk = 111zl

Sbírka z dobytka na hradbu, okolo pastvin obojích Volšínek

19	Ut Consignati act: 15. Juni 1777 k příjmu se sešlo a to:		
	ze 14 krav po 24kr	5	36
	z 82 kusů hovězí jaloviny a tažných koňů po 12kr	16	24
	celkem	22zl	

Užitek z lesů

20	Za prodané dříví k palivu		
	ut Approbati act: 31. Decembris 1777 zde do příjmu náleží z příjmů likvidace pr 227zl 26kr 4½de do 31. Decembris 1776 k špitálu svatého Janna Křtitele obci pozůstalého passiv kapitálu roku 1777 sražených a to – za 24 sáhů dříví po 18kr	7	12

1 borovičku		24
-------------	--	----

Za prodané materiály k stavení		
20	Ut Specificati act: 31. Decembris 1777 v příjem uvozují a to:	
za 22 šesti loketní měkký lomničný prkna po 6kr	2	12
za 1 tesu		6
za 1 kopu 22 kusů latí po 3kr	4	6

Za třísky a staré dříví				
20	Ut Specificati act: 31. Decembris 1777 v příjem uvádím	3	7	3

Summa užiteků z lesa = 17zl 7kr 3de
--

Interesse z aktiv kapitálu

21	od 1. Januaris do 31. Decembris 1777 za 1 rok po 4 pro Cento do příjmu berou a to:		
z důchodů panství Pardubic za 2000zl		80	
Jozefa Kohouta ³⁹⁸ za 100zl		4	
Františka Horna za 100zl		4	
Anny Keinové za 100zl		4	
celkem		92zl	

Finálie k dosazení

22	dle finálie obecních počtů za rok 1775, tuto pro dobrý početní pořádek ut act: 4. do příjmu uvéztí přichází	½de
----	---	------------

Rozličný příjem

23	Ut Approbati act: 31. Decembris 1777 za 315 kusů starých cihel	3zl 18kr 3de
----	--	---------------------

³⁹⁸ Vlastnil dům čp. 21 v dnešní ulici Zámecké - kloboučník

	prodaných do příjmu kladou u 1zl 3kr	
--	--------------------------------------	--

Recapitulatio příjmů

24	pozůstalý růst od roku 1776	0	
Nový příjem			
	mýto privátní	305	22 3
	užitek z jarmarků a trhů	26	25
	užitek ze soli	110	48
	přídavek na latinské školy	16	
	užitek z domu obecního	50	19
	užitek z obecních várek	994	45 1½
	užitek z pivovaru	366	22
	mlýnské nájmy	360	
	úrok z krámu masných	58	20
	užitek z rozličných pronajatých gruntů a stavení	52	35
	užitek ze dvora obecního	1 359	8 1½
	nájem z podplatných rolí a luk	111	
	sbírka z dobytka, na hradbu, paštat obojích Volšínek	22	
	užitek z lesů	17	7 3
	interesse z aktiv kapitálu	92	
	finálie počtů k dosazení		½
	rozličný příjem	3	18 3
	celkem	3 739zl 31kr ½de	

Výdaje peněz za rok 1777

Vydání

<i>Extra ordinarium ze všech enakvatorních alitátů:</i>		
25	dle Recogniti pana Felipa Danila controlora act: 14. Septembris 1777 do důchodu panství Pardubic pro Anno Militari 1777 zapraveno	184zl 7kr

Náklad na mosty a silnice

Řemeslníkům a nádeníkům		
26	u vydání kladou a to:	
ut Approbati act: 14. Juni 1777 dlaždičům od dělání 104 sáhů nový dlažby po 11kr	11	4
dle rejstříka tesařské práce	4	14
dle detto kovářské práce	1	13
dle detto nádenické práce	24	32
celkem	41zl 3kr	

Náklad na jarmarky a trhy, též policejní rekvizita

Řemeslníkům a nádeníkům		
27	dle purkmistrovských rejstříků tesaři zaplaceno od stavení a bourání krámů a to:	
o Hromničním jarmarce	1	30
o Křížovém detto	1	30
o Viktorínském detto	1	30
o Adventním detto	1	45
dle rejstříka kovářský práce za 4 kopy hřebíků po 10kr		40
celkem	6zl 55kr	

Za světlo při schůzce jarmarků		
27	dle purkmistrovských rejstříků po 1 lotu lojového světla za vydání kladou a to:	
o Hromničním za 1 lot		14
o Křížovém dtto		14
o Viktorínském dtto		14
o Adventním dtto		14
celkem	56kr	

Od vyzvánění freirinku

27	dle purkmistrovských rejstříků zvoníkovy dle starobylého způsobu zaplaceno a to:	
o Hromničním		18

o Křížovém		18
o Viktorínském		18
o Adventním		18
celkem		1zl 12kr

Summa nákladů na jarmarky a trhy = 7zl 3kr

Náklad na solní handl

Za koupenou sůl

28	dle pořadnosti Jozefa Machka act: 31. Decembris 1777 za 18 čtvrtcí pro špitál sv. Janna Křtitele na odrážku kapitálu, kterého do vyjití 1776 roku 227zl 26kr 4½de nedopladené v roku 1777 koupený soli u vydání kladou po 36kr	10zl 48kr
----	--	------------------

Náklad na dům radní

Řemeslníkům a nádeníkům

29	u vydání kladou a to:		
	dle rejstříka hrnčírské práce		24
	ut Approbati act: 31. Decembris 1777 za měděný nový kamnovec u hospesa pro 3 libry a 42kr	2	6
	dle rejstříka zámečnické práce		57
	dle majestátního dekretu act: 27. Decembris 1777 od renovírování crucifixu	3	36
	celkem		7zl 3kr

Městských solárií

Panu primasovy		
30	dle kvitancí act: 31. Decembris 1777 jménem Stantis od 1. Januaris do 31. Decembris 1777 za jeden rok odpisují	79zl 20kr

Šesti předním osobám radním			
30	dle vyrovnání act: 31. Decembris 1777 nomine stantium za rok 1777 u vydání kladou a to:		
panu Jozef Kinzlovi	45	53	4
Václav Skalickému	45	53	4
Jan Štípkovi	2	26	2½
Bartoloměj Stohlovi	6	19	4
Václav Kulhavému	65	40	4
Karel Manikovi	45	53	4
Karel Bendakovi	32	9	
celkem			244zl 16kr 4½de

Mě správci		
30	od 1. Januaris do 31. Decembris 1777 nomine stantis odpisují	119zl

Panu Syndicusovi		
30	dle kvitancí act: 21. Decembris 1777 nomine stantis od 1. Januaris do 31. Decembris 1777 u vydání kladou	90zl

Starším obecním			
31	dle kvitancí act: 31. Decembris 1777 nomine stantis do 31. Decembris za 1 rok u vydání kladou a to:		
přednímu p: Franz Štěpánkovi	25		
druhému p: Jan Merklovi	20		
třetímu p: Václav Chládkovi	17		25
čtvrtému p: Matěj Náhlíkovi	17		25
celkem			79zl 50kr

Městskému rychtáři		
---------------------------	--	--

31	dle kvitančí act: 31. Decembris 1777 nomine stantis pro 1777 u vydání kladou	16zl 5kr
----	--	-----------------

Služebníku úřednímu		
31	dle kvitančí act: 31. Decembris nomine stantis pro 1777 u vydání kladou	43zl 24kr

Výběřčímu kontribuce		
31	dle kvitančí act: 30. Decembris 1777 nomine stantis p: 1777 u vydání kladou	6zl 30kr

Hospesovi v domě radním		
31	dle kvitančí act: 31. Decembris 1777 nomine stantis pro 1777 u vydání kladou	57kr

Právnímu poslovi		
31	dle kvitančí act: 31. Decembris 1777 nomine stantis pro anno 1777 u vydání kladou	15zl 19kr

Branému v Zelené bráně			
31-32	dle kvitančí act: 31. Decembris 1777 roku 1777 u vydání kladou a to:		
Nomine Stantis pro 1777		4	40
na ryby k štědrému večeru			7
ut Consignati act: 24. Decembris 1777 za 8¼ liber vánočních housek z podběle po 2kr		16	3
celkem		5zl 5kr 3de	

Od natahování městských hodin		
--------------------------------------	--	--

32	dle kvitancí act: 31. Decembris 1777 Jakub Novodvorskému zámečnickovi, za rok 1777 odpisují	4zl 40kr
----	---	-----------------

Dvoux ponocným		
32	dle purkmistrovských rejstříků oboux dvoux po 5kr se odpisují a tak:	
od 17. Januaris do 14. Aprilis 1777 za 88 dní	7	20
15. Aprilis do 30. Juni 77 dní	6	25
1. Juli do 31. Augusti 62 dní	5	10
1. Septembris do 31. Octobris 61 dní	5	5
1. Novembris do 31. Decembris 61 dní	5	5
ut Consignati act: 24. Decembris 1777 za 16½ liber vánočních housekz podbělní mouky po 2kr		33
dle rejstříka zámečnické práce od okování staré trouby		20
dle kvitancí act: 31. Decembris 1777 za ryby k štědrému večeru za 1777		18
celkem		30zl 16kr

Summa městských solariorum = 754zl 43kr 1½de

Kancelářské vydání

Při úřadě purkmistrovském		
33	dle purkmistrovských rejstříků od 17. Januaris do 31. Decembris 1777 vydaném provedené a to:	
za úřadu pana Kulhavého	6	1
Maniky	10	12
Kinzla	5	
Skalického	4	5
Stohla	6	34
dle magistratuálního dekretu act: 17. Juli 1777 z 1 právní knihy v nově vydanou u vydání kladou	6	
ut Approbati act: 31. Decembris 1777 ze 7 nových kalendářů pro rozličný úřady na rok 1778	1	57
celkem		39zl 49kr

Při důchodě obecním		
33	ut Approbati act: 31. Decembris 1777 vydáním provádím za 8 stenzle papíru po 3kr, též za ½ risu kancelářského u ½ risu konceptního papíru dohromady	2zl 9kr

Summa = 41zl 58kr

Dieta

34	dle magistratuálních dekretů u vydání kladou a to:		
	act: 10. Juni 1777 2 osobám radním dvakrát do Chrudimě po 1zl 30kr	3	
	28. Augusti 6ti osobám radním jedenkrát tam po 45kr	4	30
	30. Octobris 2 osobám radním čtyřikrát zase tam po 3zl	6	
celkem		13zl 30kr	

Poslům			
34	dle purkmistrovských rejstříků též alegátů lit A. od 17. Januaris do 31. Decembris 1777 jest vydáno a to:		
	za úřadu pana Kulhavého	10	12
	Maniky	7	48
	Kinzla	5	35
	Skalického	5	28
	Stohla	10	3
celkem		39zl 3kr 3de	

Summa = 52zl 33kr 3de

Právní útraty

35	dle kvitance act: 12. Augusti 1777 jménem concurence za rok 1777 ad fundum criminalem publicum k rukám krajského p: sekretáře	33zl 45kr
----	---	------------------

	Pokorného odvedeno	
--	--------------------	--

Náklad na dům kázně

36	Řemeslníkům a nádeníkům		
	dle rejstříka hrnčířské práce za nové kamna s troubou i od postavení u právního posla	4	54
	dle rejstříka zednické práce do dělání stoků pod ty kamna		26
	celkem		5zl 20kr

Náklad na děkanství

Řemeslníkům a nádeníkům			
37	u vydání kladou a to:		
	dle rejstříka zednické práce od bílení i za vápno	2	5 4½
	dle rejstříka hrnčířské práce od správy a vymazání kamen	1	40
	dle rejstříka tesařské práce od přemístění hranice i se zvonečkem umíráčkem ze starý školy na zvonci	2	2 3
	dle rejstříka kovářské práce		2 3
	dle rejstříka truhlářské práce za 3 nové rámy do oken	4	15
	dle rejstříka zámečnické práce a od okování těch třech ráků	5	54
	dle rejstříka sklenářské práce od zasazení nových tabul a starých kotoučů do nového olova	9	
	celkem		25zl 29kr 4½de

Kostelní personále		
<i>Velebnému panu děkanu:</i>		
38	dle kvitancí act: 31. Decembris 1777 od 1. Januaris do 31. Decembris vydáním provádím a to:	
	Nomine stantis	140
	na hrnce a jím nádoby	2 30
	na koření	6
	za 1 sele ke kostelíčkové pouti	3
	za 3 mše svaté na den svatého Arnošta, Floriána a Linharta po 45kr	2 15
	dle pořadnosti Jozefa Machka sub eodem dito za 4 soudky deputátní soli po 7zl	28

ut Consignati act: 24. Decembris 1777 za 16½ liber vánočních housek bílých po 4kr	1	6
celkem	182zl 51kr	

Kostelníkům		
38	dle kvitancí act: 7. Novembris 1777 od posluhování při 3 mších svatých na den svatého Arnošta, Floriana a Linharta po 22kr 3de	1zl 7kr 3de

Staršímu zvoníkovi		
38	dle kvitancí act: 31. Decembris 1777 od zvonění ave třikrát každý den též od caltování varhan 1777	7zl

38-39	Všem zvoníkům		
	deto od zvonění na den Božího těla, též sv. Arnošta, Floriana a Linharta po 22½kr	1	30
	od zvonění proti mračnům ut kvitancí	2	20
	ut deto sub eodem dtto od zvonění na pokoj v Adventu		48
	celkem	4zl 38kr	

Kantorovi		
39	dle kvitancí act: 31. Decembris nomine stantis pro 1777 odpisuji	4zl 40kr

Varhaníkovi		
39	ut dtto též nomine stantis pro 1777	35zl

Mládencům školním			
39	dle purkmistrovských rejstříků od 17. Januaris do 31. Decembris 1777 u vydání kladou a to:		
	za úřadu pana Kulhavého nově stantis za 88 dní a 5kr	7	20
	na přání k Velikonoci		35
	pana Maniky nově stantis za 77 dní	6	25

na pečení k sv. Duchu		35
pana Kinzla nově stantis za 62 dní	5	10
na pečení k posvícení		35
pana Skalického nově stantis za 61 dní	5	5
pana Stohla nově stantis za 61 dní	5	5
na pečení k Vánocům		35
celkem		30zl 25kr

Všem muzikantům dohromady		
39	dle kvitancí act: 31. Decembris 1777 za tento rok odpisují a to:	
	od musicírování na den sv. Arnošta, Florian a Linhartu po 45kr	2 15
	detto na den Božího těla	1 30
	od zpívání pašije na květnou neděli	1 10
	celkem	4zl 55kr
Extra vydání		
39	dle busirglu Františka Nanky voskaře za 5 liber 16 loktů bílého světla k slavnostem s.s.patronů města	6zl 8kr 3de

Summa kostelnímu personale = 277zl 45kr

Náklad na školy latinský

Řemeslníkům a nádeníkům		
40	dle rejstříka hrnčírské práce od vymazání trojích kamen	36kr

Od studírování humaniorum			
dle kvitancí act: 30. Decembris 1777 3 profesorů za militární 1777 rok u vydání kladou po 50zl rýnských	150		
ut detto act: 31. Decembris 1777 jim za 16½ liber vánočních housek po 4kr	1	6	
od muzicírování Seni Sancte Spiritus		45	
dle busirglu voskaře za 1 libru ze 8 lotů bílého voskového světla na	1	23	4½

oltář při zpívání Seni Sancte Spiritus			
--	--	--	--

Summa = 153zl 50kr 4½de

Náklad na školu triviální

Řemeslníkům a nádeníkům			
41	za rok 1777 u vydání kladou a to:		
dle rejstříka zednické práce	1	21	4½
tesařské dtto	2	28	3
kovářské dtto		38	
truhlářské za škamna z půlpity etc	22	31	3
zámečnické dtto	13	36	
sklenářské dtto	3	14	
nádenické dtto	1	12	
celkem		43zl 1kr 4½de	

Svatá almužna

42	dle purkmistrovských rejstříků od 17. Januaris 1777 do 31. Decembris při úřadu purkmistrovským se rozdalo a to:		
za úřadu pana Kulhavého	4	6	
pana Maniky	3	12	
pana Kinzla	4	20	
pana Skalického	2	58	
pana Stohla	3	12	
celkem		17zl 48kr	

Náklad na dům obecní

Královské berně			
43	dle vysvědčení výběrčího kontribuce act: 3. Decembris 1777 do kasy kontribuční zapraveno a to:		
na oficířský einkvartírunk pro 1776		25	4½

pro 1777	1	30	3
Nomine Ordinari pro 1777	12	28	
na rozličný vydání pro 1777		27	4
celkem		14zl 51kr 5½de	

Vrchnostenský úrok		
43	dle kvitančí act: 1. Decembris 1777 rychtáři principalovi panu Josef Prokopovi ³⁹⁹ pro důchod panství Pardubic složené	3zl 30kr 3de

Řemeslníkům a nádeníkům			
43-44	za rok 1777 u vydání kladou a to:		
dle rejstříka zednické práce	9	37	3
hrnčářské dtto	2	18	
tesařské dtto	22	8	
kolařské dtto		3	
kovářské za 1 vidle hnojních	2	30	
truhlářské práce za 1 stůl se šufletem do wacht-stubny a 1 deto bez šuflete, 1 postel na 2 osoby a 1 tabuly z 3 klížních prken pro rytmistra etc	15	28	
zámečnické dtto	11	40	
dle rejstříka sklenářské práce za 1 lucernu pro vartu	17	50	
nádenické práce	2		
dle magistratuálního decretu act: 17. Januaris 1777 za 2 postele pro sloužící pana obrsta Zweibrückovského zhotoveny, pak po odmaširování regimentu do obecního domu přeneseny	2	20	
ut Approbati act: 31. Decembris 1777 za postiuta ke dněmu		12	
dle kvitančí sub eodem dito za košťata, též od správy konve a škopku do marštale		20	

Suma nákladů na dům obecní = 104zl 48kr 5½de

³⁹⁹ Vlastnil dům čp. 10 v dnešní ulici Pernštýnské - pekař
199

Náklad na obecní várky

Král. Tranck-steueru			
45	dle palet do chrudimského zahlamtu zapraveno a to:		
2. Januaris 1777	z deputátní várky	57	30
26. Februaris 1777	z 1. kvartální várky	57	30
26. Mai	z 2. kvartální várky	57	30
22. Septembris	z 3. kvartální várky	57	30
16. Decembris	ze 4. kvartální várky	57	30
dle kvitancí act: 9. Januaris 1777 ze 6½ sudů rozličných obecních přívarků po 3zl		19	30
ut detto act: 15. Juli 1777 z 11¾ sudů podobných přívarků po 3zl		35	15
celkem		342zl 15kr	

Musicalium impost		
45	dle vysvědčení berníka tace pana Františka Vohla act: 31. Decembris 1777 u vydání kladou pro Anno Militari 1777	4zl 47kr 3de

Za koupenou smůlu		
45	ut Approbati act: 17. Mai 1777 za 448 liber smůly po 1kr 1½de tuto odpisuju	7zl 20kr

Rozličné výlohy			
45-46	dle rejstříka na výstav piva za rok 1777 od přinesení palety z Chrudimě, od mletí sladu za sůl, jalovec, svíčky, od snešení a umytí a požahování nádob, od várky sládkovi, mládkovi a pomahačům inklusive 26 mázů piva při každý várce též od výtahů piva, za tento 1777 rok u vydání kladou a to:		
z deputátní várky		11	8
z 1. kvartální várky		11	7
z 2. kvartální várky		11	6
z 3. kvartální várky		11	6
ze 4. kvartální várky		11	8

celkem	55zl 35kr
---------------	------------------

Suma nákladů na obecní várky = 411zl 57kr 3de
--

Náklad na pivovar

Řemeslníkům a nádeníkům			
47	v tomto 1777 roce do vydání náleží a to:		
dle rejstříka zednické práce		26	
ut Approbati act: 31. Decembris 1777 za 1 novou měděnou lžici k nabírání smůly, po srážce starý mědi ze starý lžice		54	
dle rejstříka tesařské práce	15	43	4½
detto bednářské práce za 1 kropící sud, 1 štrandlík s víkem pro kvasnice, 1 džběr, 9 šoufů od celoroční správy nádob	22	30	
dle rejstříka kovářské práce		48	
detto zámečnické dtto		24	
sklenářské dtto	1	16	
provaznické dtto		17	
nádenické dtto	13	33	
dle magistratuálního decretu act: 17. Juli 1777 od předeslání pivních nádob starých podle nového visíra	16		
ut Approbati act: 31. Decembris 1777 za 3 celý, 22 půlsudy a 8 celých věder nového nádobí	26	38	
ut Specificati act: 31. Decembris 1777 za 12 vurtšoufů k děláni sladu po 7kr	1	24	

48	Extra vydání			
	dle kvitancí act: 24. Decembris 1777 sládkovi na ryby k štědrému večeru		18	
	ut detto sub eodem dtto bednáři podobně		7	
	ut Consignati sub hoc dtto jemu za 8¼ liber vánočních housek podbílé po 2kr		16	3

Summa nákladů na pivovar = 100zl 37kr 1½de

Náklad na mlejny a splavy

Řemeslníkům a nádeníkům		
49	dle rejstříka tesařské práce u vydání kladou	15kr

Náklad na krámy masné

Řemeslníkům a nádeníkům			
50	v tomto 1777 roce u vydání kladou a to:		
	dle rejstříka tesařské práce	1	12
	detto kovářské dtto		24
	zámečnické dtto		36
	celkem		2zl 12kr

Náklad na brány městské

Řemeslníkům a nádeníkům			
51	v tomto 1777 roce u vydání kladou a to:		
	dle rejstříka zednické práce	36	4½
	tesařské dtto	3	32
	kovářské dtto		20
	truhlářské dtto	1	48

zámečnické dtto	3	20	
sklenářské dtto	1	28	
nádenické dtto	3	27	
celkem		14zł 31kr 4½de	

Náklad na dvůr obecní

Za koupený dobytek			
52	ut Specificati act: 31. Juli 1777 vydáním provádím a to:		
za 2 krávy po 11zł et 12zł 50kr		23	50
za 1 berana pro chystatelný velký vzrůst k plemenění koupeného		3	
celkem		26zł 50kr	

Za sůl ovcím do lizu, selatům v čas odstavení a čeládce na deputát			
52	dle pořadnosti Jozefa Machka na nájmu z handle soli do vydání náleží a to:		
za 4 soudky soli po 7zł		28	
6 žejdlíků do po 3kr			18
celkem		28zł 18kr	

Za koupenou oves			
za 5 strychů 1 věrtel po 1zł 6kr	5	46	3
za 14 strychů dtto po 1zł 7kr	16	6	
za 2 strychy 2 věrtele 1 čtvrtec po 1zł 11kr	3	1	4½
za 31 strychů dtto po 1zł 12kr	37	12	
za 9 strychů 1 věrtel po 1zł 12¾kr	11	12	4½
za 5 strychů dtto po 1zł 13kr	6	5	
za 5 strychů 3 čtvrtce dtto po 1zł 14¼kr	6	25	

za 15 strychů dtto po 1zl 15kr	18	45	
za 13 strychů po 56½kr	12	14	1½
za 1 strych 3 věrtele 3 čtvrtce po 57¼kr	1	51	
za 4 strychy 2 věrtele po 1zl 10kr	5	15	
za 7 strychů 2 věrtele po 1zl 19kr	9	52	3
za 27 strychů dtto po 1zl 19½kr	35	46	3
za 9 strychů 3 věrtele po 1zl 21½kr	13	14	3
za 10 strychů po 1zl 24kr	14		
za 4 strychy po 1zl 14kr	4	56	
celkem		201zl 43kr 4½de	
53	Accidenz správce, prodaných hospodářských efectů		
ut Specificati act: 31. Decembris 1777 ze 249zl 51kr utržených peněz za prodaný dobytek po 1kr z jednoho žlutého	4	10	
ut Consignati sub eodem dito za 4 a 52½ libry prodaný vlny po 16kr	1	14	1½
dle rejstříka prodeje obilí ze 431 měřice 2 věrtele 1½ čtvrtce prodaného obilí po 2kr z měřice	14	23	
celkem		19zl 47kr 1½de	

Mzda a přiměnty čeládky dvorské			
53-54	dle účtů šafáře obecního Matěje Červinky pro 1777 u vydání kladou a to:		
<i>Jménem závdavku a roční mzdy:</i>			
šafáři a šafářce		23	57
3 pacholkům po 12zl 30kr		37	30
2 pohůnkům po 10zl 24kr		20	48
2 děvečkám po 7zl 24kr		14	48
2 ovčákům po 8zl 24kr		16	48
<i>Za maso 11 čeledinům:</i>			
po 1zl 50kr		20	10
<i>Za ryby k štědrému večeru 11 čeledinům:</i>			
po 4kr			44
<i>Za omastek:</i>			
celoroční nájem z 1 celodojní krávy		10	
z 1 jalové krávy		5	

<u>Od mletí čeledního deputátu:</u>			
ze 143 měřic semleté pšenice, žita, ječmene a prosa stárkovi po 4kr	1	35	2
accidenz z vyjednaný čeládky na rok 1778 z 3 pacholků po 12kr		36	
z 2 pohůnků a 2 děveček po 6kr		24	
ut Consignation act: 24. Decembris 1777 za 48½ liber vánočních housek z podbílé po 2kr	1	37	
celkem		153zl 57kr 2de	

Řemeslníkům a nádeníkům			
54-55	v tomto 1777 roce u vydání kladou a to:		
dle rejstříka zednický práce a za vápno	18	43	1½
tesařský dtto za 2 kousky žlabu a žlábek pro telata k napájení	32	50	
bednářský práce za 1 nový okov u studně, 2 škopky, 1 džběr, 3 dojačky, 2 kbelíky k dojení ovec, 2 konve etc	2	40	
kolářské práce	6	31	3
kovářské dtto za 1 železnou kliku k brusu, 1 sekyrku k pluhu, 1 hnojní vidle, 4 radlice, 4 lišně, 1 svorník, 1 botku, 2 koňský řetízky, 1 nástrojek utržený, 1 kopáč, od kování 1 okovu k studni, 2 škopky, 1 džběru, 3 dojačky, 2 konve, 3 pluhů a 4 váhy k vozům etc	72	34	3
truhlářské práce za 1 stůl s trnožemi	4	11	
zámečnické práce	2	7	
sklenářské dtto	1	12	
sedlářské dtto za 2 sedla a 7 chomoutů	22	40	
dle rejstříka řemenářské práce za 10 uzd a neohlavy	31	30	
provaznické práce za 24 párů prostraňků, 9 opratí, 12 helstriků	6	53	
nádenické práce	666	51	4½
ut Approbation act: 25. Augusti 1777 od správy 12 žoků draterních po 11½kr	2	18	
dle kvitancí act: 31. Decembris 1777 za 29 liber lojových svíček po 14kr	6	46	
ut Approbati act: 31. Decembris 1777 za košťata k obmetání obilí při mlácení		29	3

<u>ut Specificati sub eodem dito:</u>		
za 3 nový pluhy, nekovaný po 1zl 10kr	3	30
za 5 houní vídeňských po 2zl 10kr	10	50
za 4 würschauty po 7kr		28
za 2 okovaný lopaty po 11½kr		23
za 2 ouhraběčné koště po 11kr		22
za 3 ruční brousky po 2kr		6
za 4 lopatky hnojní po 4kr		16
za 3 kosíře po 32kr	1	36
za 2 kloubce po 1½kr		3
za 1 řeben koňský		7
<u>Dle účtů šafáře obecního pro 1777:</u>		
za 12 konví kolomazi a 24kr	4	48
za terpuntiu komína		36
za kamenec myším		6
ut Approbati act: 15. Februari 1777 od šrotování 36 měřic žita zadního a ječmene předního pro dobytek koňský, na místo ovsu starkovi v sladovém mlýně pro 4de		24
celkem		921zl 52kr 3de

Extra vydání		
55	dle účtů šafáře obecního – knězi, kostelníkům, zpěvákům a zvoníkům	24kr

Summa nákladů na dvůr obecní = 1 352zl 52kr 5de

Náklad na pastoušky, hradbu paš'at okolo obojích Volšínek

Řemeslníkům a nádeníkům		
56	v tomto 1777 roce u vydání kladou a to:	
dle rejstříka tesařské práce	14	4
nádenické práce		24
kovářské práce		15
celkem		14zl 43kr

Extra vydání		
56	ut Specificati act: 15. Juni 1777 2 hajným od pozorování Volšinek po 35kr	1zl 10kr

Summa = 15zl 53kr

Náklad na lesy

Od hájení lesů		
57	dle kvitanci act: 31. Decembris 1777 dvoum hajným odepisuji a to:	
Nomine stantis po straně Bukovinské	7	
dtto Přerovské	4	40
na ryby k štědrému večeru každému po 30kr oboum	1	
ut Consignati act: 24. Decembris 1777 za vánoční housky u vydání se klade a to:		
za 16½ liber bílých po 4kr	1	6
za 16½ liber z podbílé po 2kr		33
celkem		14zl 19kr

Za koupený materiale k stavení		
57	ut Specificati act: 31. Decembris 1777 u vydání kladu a to:	
za 2 měkký 6ti loketní polofalcovní prkna po 12kr		24
za 1 kopy 37ks dtto lomničných prken po 4kr	6	28
za 1 kmen stěnu		45
za 12 detto krovů po 15kr	3	
za 26 tesejch po 5kr	2	10
za 131½ kopy šindela po 12kr	26	15
za 50 kop detto po 13kr	10	50
celkem		49zl 52kr

Řemeslníkům a nádeníkům		
57	dle rejstříka nádenické práce u vydání kladou	20zl 39kr 3de

Summa nákladů na lesy = 84zl 50kr 3de

Rekvizita k hašení ohně

Řemeslníkům a nádeníkům			
58	v tomto 1777 roce u vydání kladu a to:		
dle rejstříka tesařské práce	1	45	3
bednářské práce		20	
celkem		2zl 5kr 3de	

Kominíkovi		
dle kvitancí act: 13. Decembris 1777 od vymetání komínů v městě a na dvouh předměstí od 1. Januari do 31. Decembris 1777	60	
dle decretu act: 11. Septembris 1777 z ohledu militárního einkvartírunku tuto odpisují přidaných	10	
celkem		70zl

Summa = 72zl 5kr 3de

Interesse z pasiv-kapitálu

59	u 4 pro cento patří odepsáti a to:	
dle kvitancí act: 31. Decembris 1777 sládkovi ze 200zl canti od 1. Januari do 31. Decembris	8	
ut detto sub eodem dito Barboře Bohunkové z 100zl kapitálu od 1. Januari do 31. Decembris 1777	4	
ut detto sub hoc dito Anastázií Borčický z 200zl kapitálu od 1. Januari do 31. Decembris 1777	8	
ut detto act: 23. detto chóru literátskému z 30zl kapitálu od 1. Januari do 31. Decembris 1777	1	12

ut detto act: 4. Januaris ku kase zádušní panství Pardubic z 350zl kapitálu od 1. Januari 1776 do 31. Octobris 1777	14	
z 50zl kapitálu Anně Holubové od 1. Juni do 30. Novembris 1777	2	
z 17zl kapitálu Václav Radvanovskému od 1. Januari do 31. Decembris 1777		45
celkem		37zl 57kr 3de

Finálie k dobrému

60	dle finálu obecních počtů za rok 1775 Jacob Krajsinkovi tesařskému učedníkovi za ½ den meněj účtováno z kasy obecní ut act: 1 vynahražino	5de
----	---	------------

Rozličný vydání

61	dle počtů důchodenského za rok 1776 bylo větší vydání nad příjem o 25zl 12kr 3de, které nemohouce sražené býti z příjmu počtů, do vejkazu likvidace do 31. Decembris 1776 pojaté byly, proto v tomto 1777 roce vydáním počtů provézti patří těch	25zl 12kr 3de
----	--	----------------------

Recapitulatio vydání

62-63			
extra ordinarium ze všech exekvatorních obecních realitátů	184	7	
náklad na mosty a silnice	49	3	
náklad na jarmarky a trhy, též policejní rekvizita	9	3	
náklad na solní handl	10	48	
náklad na dům radní	7		3
městský solária	754	43	1½
kancelářský vydání	41	58	
dieta a poslům	52	33	3
právní útraty	33	45	
náklad na dům kázně	5	20	
náklad na děkanství	25	29	4½

personále při kostele	277	45	
náklad na školy latinský	153	50	4½
náklad na školy triviální	45	1	4½
svatá almužna	17	48	
náklad na dům obecní	104	48	5½
náklad na obecní várky	411	57	3
náklad na pivovar	100	37	1½
náklad na mlejny a splavy		15	
náklad na krámy masný	2	12	
náklad na brány městské, pronajaté stavení a grunty	14	31	4½
náklad na dvůr obecní	1 352	52	5
náklad na pastoušky a hradbu pašťat obojích Volšínek	15	53	
náklad na lesy	84	50	3
rekvizita k hašení ohně	72	5	3
interesse z aktiv kapitálů			3
finále počtů k dobrému počtu vůdče		5	
rozličný vydání	25	12	3
celkem		3 891zl 38kr 1½de	
Rest ad Annum 1778 = 47zl 52kr 5de			

Likvidace

64-65			
předcházející počet zanechal do 31. Decembris 1777 pro resto	47	52	5
<i>k tomu za obcí k pohledávání mají a to:</i>			
Jan Rýsler sládek kauci	200		
Matěj Červinka šafář detto	50		
špitál svatého Jana Křtitele do 31. Decembris 1776	227	26	4½
z toho ut Approbati act: 31. Decembris 1777 se sráží, do příjmu 1777 počtů důchodenského přenesených a to za 18 čtvrtcí soli po 36kr	10	48	
za 24 sáhy dříví k palivu bez přivázky a placení od díla od strany obce po 18kr	7	12	
za 1 borovičku		24	
Summa = 18zl 24kr			

zůstává za obcí jen kapitálu	209	2	4½
Annastázie Borčická kapitálu	200		
Barbora Bohůnková detto	100		
chor litterácký detto	30		
kasa zádušní panství Pardubic detto	350		
Anna Holubová detto	50		
Václav Radvanovský detto	19		
vysoce slavní P:P: stavové čeští vrchnostenský zemský půjčky	500		
tacovní kase nákladnická	574	43	1
Anna Holubová interesse do 31. Decembris detto 1777	2		
vdova Talacková po zaplacení 23zl 21kr 3de kontribučenského persehsi	13	24	1½
vermögen steuer z kapitálu z Vlkanovského z Králova Hradce sem přeneseného, se kterým dluh Caupertovský zaplacený z 500zl a 5 procento interesse za rok 1753 et 1754 za 2 léta	6		
z filiální kasy kraje Chrudimského cum ultima Juni 1777 na nájem z komory zweibrückowského depositoryum vyzdvižené	6		
mně správci nedoplatený služby se 1776 et 1777	157		
těž z příjmu 1778 na zaplacení 1777 vydání jest založeno a to:			
truhláři Jan Zubotimu	48	13	3
bednáři Vojtěch Hausovi	25	30	
sklenáři Martin Ringlhůtovi	34		
sedláři Jan Machkovi	22	40	
řemenáři Václav Slugovi	31	30	
provazníkovi Jan Hromátkovi	7	10	
koláři Jan Těšíkovi	6	34	3
Summa k vejkazu = 2 701zl 24kr			

Výkaz

65-66		
za důchodem panství Pardubic kapitálu	2 000	
za kasu kontribučenskou detto	100	
za Františkem Hornem detto	100	
za Josefem Kohoutem detto	100	
za Annou Grimovou detto	100	
interesse	2	
na uplácení vrchnostenský zemský půjčky pr 500zlr po 2 pro cento kapitálu a 4 pro cento interesse do filiální kasy kraje Chrudimského odvedeno roku 1773	30	
1774	30	
1775	30	
1776	30	
1777	30	
za Jozefem Hulatou z věnného šenku ab Anno: 1759, 1760, 1761	37	30
Václav Říha jinač Urbánek za vybrakovanou krávu ab Anno: 1769	4	
jemu arestem stíženému vydané allimentace pro 1772	4	40
Kateřina Šrůtová za pivo		
dle magistratuálního dekretu act: 7. Januari 1777 panu Bartoloměj Stohlovi na správu maršáli pro král. kavalerii auticisirováno	30	
těž co tak za rekvizita do špitálu zweibrückovského z důchodu zaplacnio a majestrál. při slav. gubernio až dosavad vyjednání nemohl, odkud takový rekvizita placeny budou se vykazuje	72	46
Facit = 2 701zl 24kr		